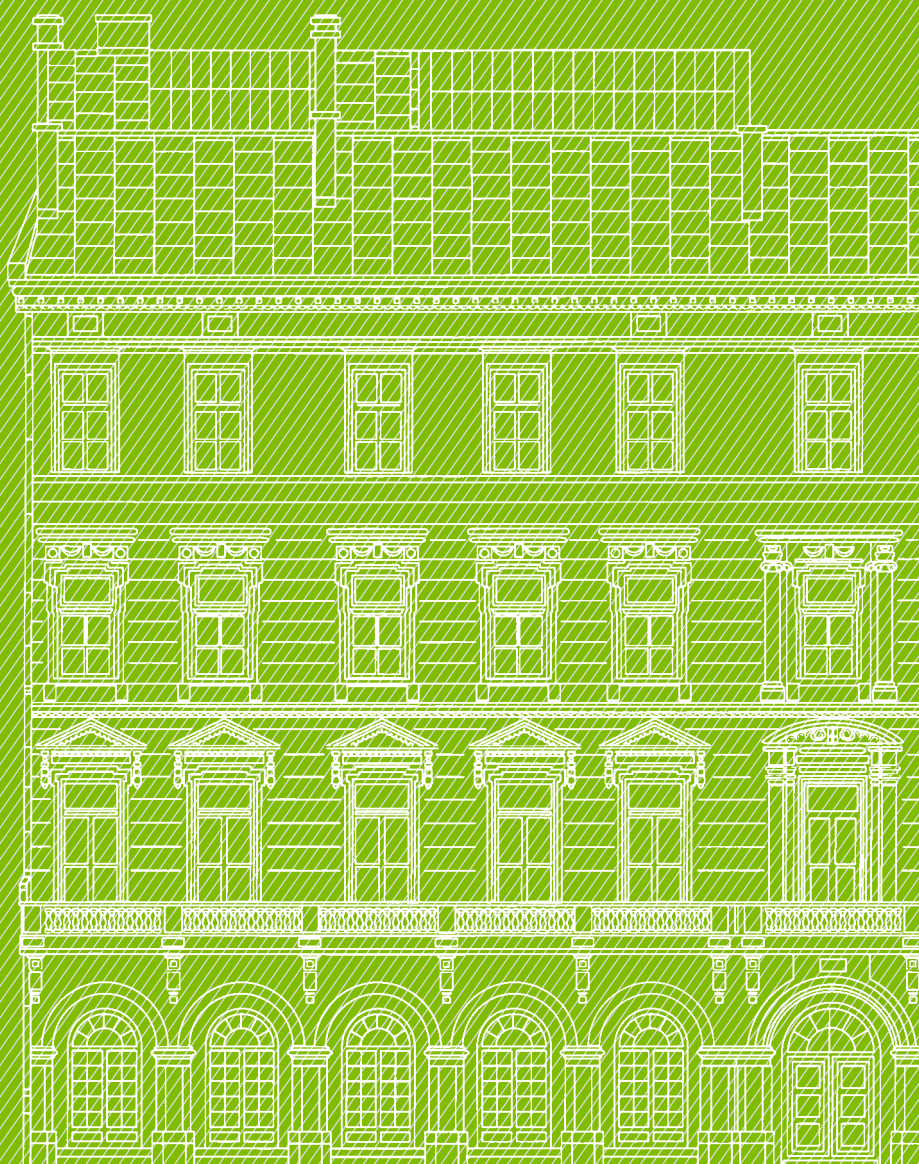
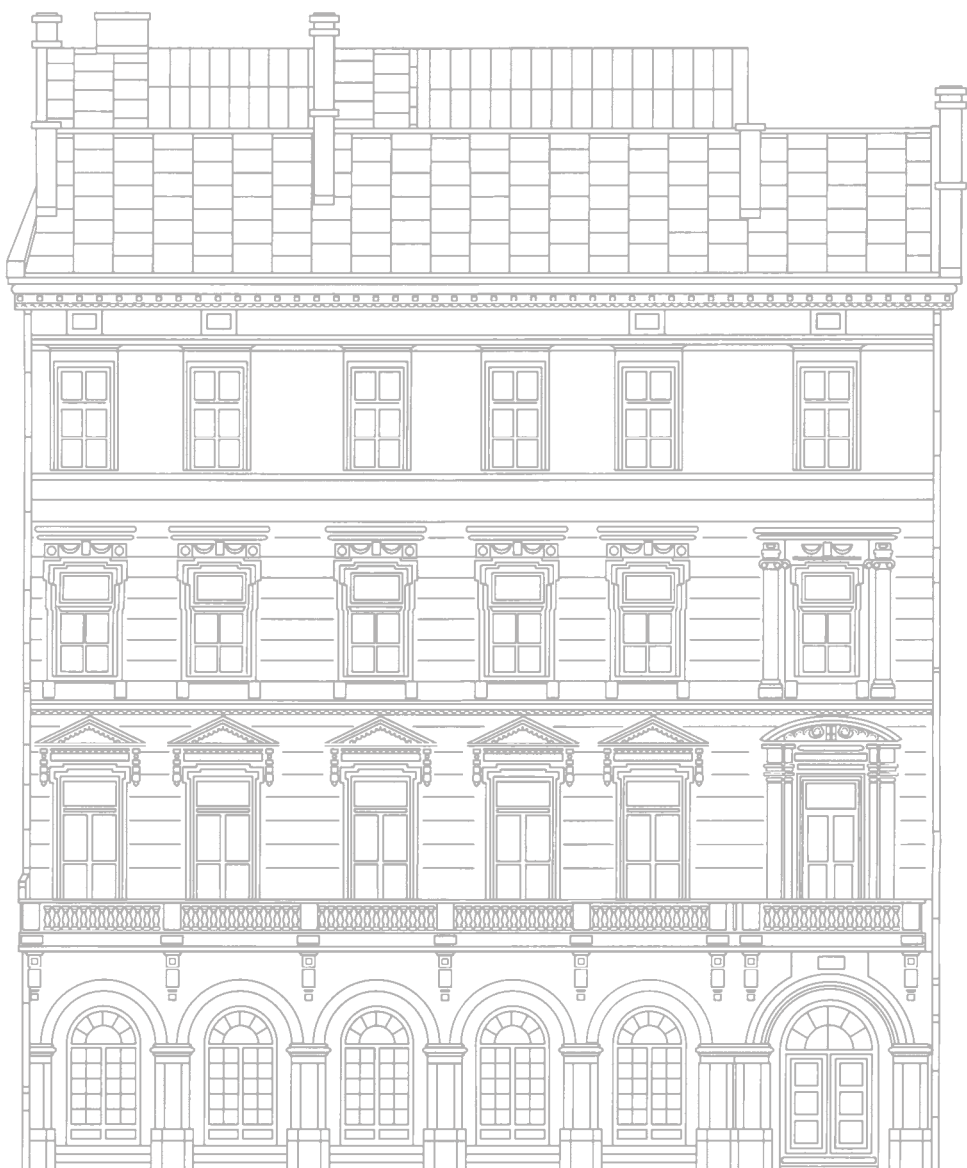

ROCZNIK MIĘDZYNARODOWEGO CENTRUM KULTURY

—
2019

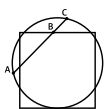

ROCZNIK
MIĘDZYNARODOWEGO
CENTRUM KULTURY

—

2019 [nr 28]

7 – Międzynarodowe Centrum Kultury w roku 2019

9 – Rok w pigułce

KALENDARIUM [STYCZEŃ-GRUDZIEŃ 2019]

KONFERENCJE • SEMINARIA

101 – Przestrzeń kulturowa Europy Środkowej. Podkarpacie, Roztocze, Polesie

109 – 5. Forum Dziedzictwa Europy Środkowej. Dziedzictwo i środowisko

116 – Wolontariat dla dziedzictwa. Działajmy razem w Europie

WYSTAWY

121 – Architektura niepodległości w Europie Środkowej

133 – Czas przełomu. Sztuka awangardy w Europie Środkowej 1908–1928

139 – Skarby Krakowa

145 – Skopje. Miasto, architektura i sztuka solidarności

155 – Katedra ormiańska we Lwowie i jej twórcy

163 – Ahmad Nabaz. Ciemny Wschód

167 – Fotoblok. Europa Środkowa w książkach fotograficznych

PROGRAMY EDUKACYJNE

175 – Akademia Dziedzictwa

177 – owHC Young Professionals Forum 2019

183 – V4 Heritage Academy. Management of UNESCO World Heritage Cultural Sites in Visegrad Countries

186 – Program towarzyszący wystawom

191 – Program edukacyjny

197 – ArtCoMe. Art and Contemporary Me. Artwork as a Medium Building European Identity

PROJEKTY • SIECI • PROGRAMY

202 – Thesaurus Poloniae

204 – AHICE – Art and Heritage in Central Europe

205 – RIHA Journal

207 – Eurośródziemnomorska Fundacja Dialogu Kultur im. Anny Lindh

208 – HOMEE

211 – ILUCIDARE

214 – Polski Petersburg. Encyklopedia internetowa

PUBLIKACJE • BIBLIOTEKA • CZYTEL尼亚

218 – Publikacje 2019

233 – Biblioteka mck

PARTNERZY, MECENASI, SPONSORZY

238 – Promocja, współpraca z mediami i partnerami mck

243 – Mecenasi, sponsorzy i partnerzy mck (styczeń–grudzień 2019)

ANEKS

- 250 – Rada Programowa Międzynarodowego Centrum Kultury
- 251 – Plany strategiczne Międzynarodowego Centrum Kultury
na lata 2018–2022
- 253 – Struktura organizacyjna Międzynarodowego Centrum Kultury
- 255 – Statut Międzynarodowego Centrum Kultury

MIĘDZYNARODOWE CENTRUM KULTURY W ROKU 2019

Oddajemy w Państwa ręce relację z dwudziestego ósmego roku działalności Międzynarodowego Centrum Kultury w Krakowie – roku udanego pod każdym względem. Zorganizowaliśmy bowiem wiele projektów, a odniesieniem naszej misji pozostaje niezmiennie Europa Środkowa.

Wystawą *Architektura niepodległości w Europie Środkowej* – otwartą jeszcze w listopadzie 2018 roku – roztoczyliśmy szeroki horyzont, geograficzny i problemowy, w którym przyglądaliśmy się Europie Środkowej w ubiegłym stuleciu. W roku 2019 zaproponowaliśmy spojrzenie na przemiany polityczne, społeczne i kulturowe jednak nie tylko poprzez architekturę, lecz także za pośrednictwem innych sztuk: malarstwa, rzeźby i grafiki – na wystawie *Czas przełomu. Sztuka awangardy w Europie Środkowej 1908–1928* – oraz fotografii i książek fotograficznych – na wystawie *Fotoblok. Europa Środkowa w książkach fotograficznych*. Z kolei wystawą *Skopje. Miasto solidarności* przypomnieliśmy o wspólnym geście solidarności Polski wobec zniszczonej trzęsieniem ziemi w 1963 roku macedońskiej stolicy i o wkładzie polskich urbanistów i architektów w jej odbudowę. Zaprezentowaliśmy także nieco zapomniany skarb: niepokazywaną nigdy wcześniej w kraju kolekcję sztuki polskiej – dary artystów przekazane Skopju – z tamtejszego Muzeum Sztuki Współczesnej, zaprojektowanego przez polskich architektów i wzniesionego jako dar rządu polskiego. Ten gest solidarności nabiera znów aktualnego znaczenia. „Dla globalizującego się i coraz bardziej współzależnego świata najważniejszym wyzwaniem staje się solidarność, obejmująca całość relacji człowieka, zarówno z innymi ludźmi, jak i z naturą” – zauważył Krzysztof Czyżewski w jednym z esejów, jakie złożyły się na książkę *W stronę Xenopolis*, wydaną w serii Biblioteka Europy Środka.

Jesteśmy czujni, wrażliwi i szukamy odpowiedzi na nowo pojawiające się pytania. Szczególnie ważne są dla nas kwestie związane z ochroną środowiska i wyzwaniami klimatycznymi. Tym zagadnieniom poświęciliśmy 5. Forum Dziedzictwa Europy Środkowej. Zastanawialiśmy się także, na ile opozycje: natura–kultura, trwałość–zmiennność, materialne–niematerialne, nie wystarczają już dziś do opisu złożoności otaczającego nas świata i dziedzictwa, z którym obcujemy.

Sporo uwagi poświęciliśmy międzynarodowym projektom badawczym: ILUCIDARE, analizującym relacje między dziedzictwem kulturowym a innowacjami i wykorzystującą dziedzictwo kulturowe dyplomację, oraz HOMEE – służącemu lepszemu zrozumieniu relacji między megaeventami a polityką ochrony dziedzictwa kulturowego. Inny międzynarodowy projekt, ArtCoMe, dotyczy dialogu międzykulturowego na temat wspólnego dziedzictwa w Europie i polega na współpracy między uczniami, profesjonalistami, kuratorami, nauczycielami i edukatorami muzealnymi. Zorganizowaliśmy także międzynarodowe warsztaty owHC Young Professionals Forum, poświęcone relacjom między dziedzictwem a turystyką i towarzyszące krakowskiemu 15. Światowemu Kongresowi Organizacji Miast Światowego Dziedzictwa (owHC). Nieustająco pracujemy

na rzecz popularyzacji Krakowa – jego wartości i znaczenia nie tylko w cywilizacji europejskiej. Pokazaliśmy po raz pierwszy w rejonie Zatoki Perskiej, w Bahrajnie, wystawę *Skarby Krakowa*, poprzez którą patrzymy na nasze niezwykle miasto jak na dzieło sztuki w wymiarze uniwersalnym.

Rok 2019 był rokiem ważnych rocznic – czterystupięćdziesięciolecia unii lubelskiej i dziesięciolecia Partnerstwa Wschodniego – które znalazły swoje odzwierciedlenie zarówno podczas 5. Forum, jak i w specjalnym numerze kwartalnika „Herito”. Przede wszystkim jednak był to rok trzydziestolecia upadku komunizmu i zainicjowania demokratycznych przemian w Europie Środkowej, niezwykle moment, w którym narodziło się także Międzynarodowe Centrum Kultury. Trzy dekady realizowania jasno sformułowanej już u początku misji są darem, ale i zobowiązaniem. Dopiero bowiem w długim procesie kształtuje się autentyczna kultura odpowiedzialności, fundamentalna w naszej części kontynentu, tak często doświadczanej nieciągłością.

Rok zamknęliśmy biografią szczególnego dla nas miejsca – kamienicy „Pod Kruki”, siedziby i wizytówki Centrum od 1991 roku. W książce *Rynek Główny 25. Dzieje jednego adresu* przedstawiliśmy losy kamienicy – świadka nie tylko najważniejszych wydarzeń o znaczeniu politycznym i historycznym rozgrywających się w centrum Krakowa, lecz także codziennego życia mieszkańców miasta, zabaw i wydarzeń kulturalnych. A dziś kamienica przy Rynku Głównym 25 jest nie tylko naszym domem, lecz także przestrzenią nowego myślenia o dziedzictwie.

Agata Wąsowska-Pawlik

DYREKTOR MIĘDZYNARODOWEGO CENTRUM KULTURY

ROK W PIGUŁCE

Wspólnym mianownikiem działalności programowej Międzynarodowego Centrum Kultury jest dziedzictwo kulturowe widziane z perspektywy Europy Środkowej. Z jednej strony mck wypełnia misję dyplomacji publicznej poprzez międzynarodowy dialog w kulturze – reprezentuje Polskę w wyspecjalizowanych sieciach kulturalnych, nierzadko jest też głosem Europy Środkowej na międzynarodowych forach. Ta część działalności bywa na co dzień mniej widoczna, a stanowią ją specjalistyczne badania różnych obszarów kultury środkowoeuropejskiej tudzież teorii i praktyki zarządzania oraz ochrony dziedzictwa. Z drugiej strony staramy się, aby nowocześnie pojmowane dziedzictwo kulturowe angażowało i inspirowało szerokie grupy odbiorców – odwiedzających Galerię, uczestników konferencji, studiów podyplomowych i szkoły letniej, warsztatów artystycznych, seminariów, wykładów, spotkań i debat, a także czytelników naszych publikacji.

Odwiedziło nas —

24 849 zwiedzających wystawy w mck i uczestników wydarzeń towarzyszących

2000 uczestników konferencji, seminariów, spotkań, warsztatów i wykładów

1711 czytelników Biblioteki mck

22 375 fanów na Facebooku

niemal 60 000 użytkowników serwisu www.mck.krakow.pl

Zaszczycili nas swoją wizytą —

Minister Wojciech Kolarski, sekretarz stanu w Kancelarii Prezydenta RP
(28 stycznia)

Minister Wojciech Kolarski (z lewej) na wystawie *Architektura niepodległości w Europie Środkowej* w towarzystwie dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik i dyr. Łukasza Galuska

Dr Iva Hraste Sočo, wiceminister kultury Chorwacji (16 kwietnia)

Od lewej: dyr. Łukasz Galusek, dr Iva Hraste Sočo, dyr. Agata Wąsowska-Pawlik, dr Ana Kodrić Gagro

Szejka Mai bint Mohammed Al Khalifa, przewodnicząca Urzędu ds. Kultury i Zabytków Bahrajnu oraz Rady Arabskiego Regionalnego Centrum ds. Światowego Dziedzictwa (2 czerwca)

Od lewej: dyr. Łukasz Galusek, dyr. Agata Wąsowska-Pawlik, Szejka Mai bint Mohammed Al Khalifa; na drugim planie Michał i Miray Wosińscy

Dr Mindaugas Kvietkauskas, minister kultury Republiki Litewskiej (7 czerwca)

Od lewej: dyr. Agata Wąsowska-Pawlik, dr Mindaugas Kvietkauskas, Rasa Rimickaitė, Karolina Narkevič, dyr. Łukasz Galusek

Robert Alagjozovski, pełnomocnik premiera Macedonii Północnej
(9 lipca)

Robert Alagjozovski (z prawej) oprowadzany po wystawie *Skopje. Miasto, architektura i sztuka solidarności* przez współkuratorkę dyr. Agatę Wąsowską-Pawlik i dyr. Łukasza Galuska

JE Vasil Panovski, ambasador Macedonii Północnej w Polsce (9 lipca)

JE Vasil Panovski podczas zwiedzania wystawy *Skopje. Miasto, architektura i sztuka solidarności*

JE Olav Myklebust, ambasador Królestwa Norwegii w Polsce
(21 października)

Od lewej: dyr. Łukasz Galusek i JE Olav Myklebust

Cieszą nas wyróżnienia i nagrody —

Międzynarodowe Centrum Kultury otrzymało nagrodę Marka Radia Kraków za wystawy *Skopje. Miasto, architektura i sztuka solidarności* oraz *Fotoblok. Europa Środkowa w książkach fotograficznych*, prezentowane w MCK w 2019 roku.

Książka pt. *Turecja, Wielki Step i Europa Środkowa* Adama Balcera została nominowana do nagrody Ambasador Nowej Europy.

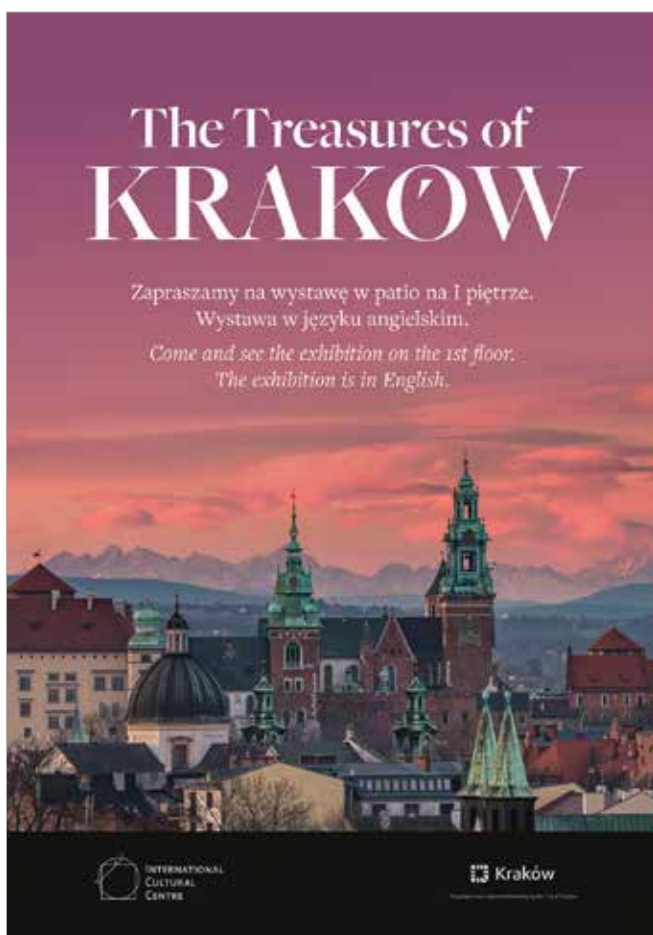
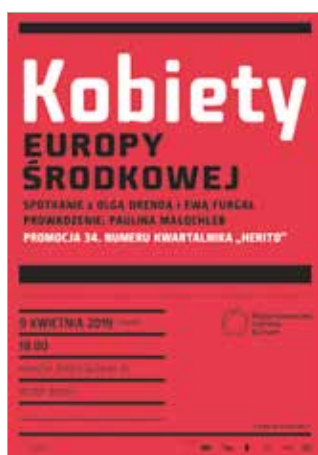
MCK zostało również uznane za Miejsce Przyjazne Seniorom i Miejsce Przyjazne Maluchom.

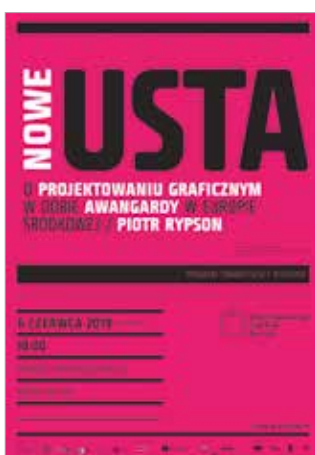

W roku 2019 Wydawnictwo MCK znalazło się także w wykazie punktowanych wydawnictw naukowych przygotowanym przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Heritage & Environment

5th Heritage Forum of Central Europe
19–20 September 2019

Dziedzictwo i środowisko
5. Forum Dziedzictwa Europy Środkowej
19–20 września 2019

Logo of the International Centre for Cultural Heritage and Environment (ICCHEE) is visible in the top right corner.

Kristina Sabaliauskaitė
Wystawa o sztuce, polityce i kulturze Litwy

Litwa — dziedzictwo wielu kultur
19 września 2019 (czwartek), 19.00
Wystawa o sztuce, polityce i kulturze Litwy

Macedońska niedziela

Dziś wieczór wystawy
SKOPJE, Muzeum, architektura
i sztuka współczesna

22.08.2018
godz. 18.00-19.00

**JAK POLACY
ODBUDEWYWALI
SKOPJE**
WSPOMNIENIA
STANISŁAW FURMAN, WOJCIECH SUCHOŁZEWSKI
BOGDAN WYPYRAN

25 września 2018
18.00

Wystawa o sztuce, polityce i kulturze Litwy

JUGO

MODERNIZM

ŁUKASZ GALUSEK

8 października 2019

18.00

RYNEK GŁÓWNY 25

WSTĘP WOLNY

SKOPJE

Miasto, architektura i sztuka solidarności

Finisaż wystawy

20 października 2019

godz. 10.00-18.00

Powrót zabytków i sztuki z wojny

15-19 października 2019

godz. 10.00-18.00

Wstęp wolny

godz. 10.00

Spotkanie z artystami

10.00

RYNEK GŁÓWNY 25

WSTĘP WOLNY

CZY LALKA

BOLESŁAWA PRUSA

WEJDZIE DO LITERATURY ŚWIATOWEJ?

REFLEKS JAPONIEZU TYWAZA

TOKIMASA SEKIGUCHI

5 listopada 2019

18.00

RYNEK GŁÓWNY 25

WSTĘP WOLNY

MOJE ŻYCIE

Z BUŁHAKOWEM

MARIETTA CZUDAKOWA

12 LISTOPADA 2019

18.00

RYNEK GŁÓWNY 25

WSTĘP WOLNY

Wystawa / Exhibition

AHMAD NABAZ

CIEMNY WSCHÓD

THE DARK EAST

11.10 – 03.11.2019 Wstęp wolny / Free admission

Międzynarodowe Centrum Kultury / International Cultural Centre

Średniowieczne piwnice / medieval cellars

Rynek Główny 25, Kraków

wtorek – niedziela 10.00 – 18.00 / Tuesday – Sunday 10 a.m. – 6 p.m.

YoVA4

MŁODZI WIEDEŃSCY

ARCHITEKCI

I ARCHITEKCI KRAJOBRAZU

YOUNG VIENNESE ARCHITECTS AND LANDSCAPE ARCHITECTS

6.11 – 1.12 2019

MIĘDZYNARODOWE CENTRUM KULTURY

INTERNATIONAL CULTURAL CENTRE

RYNEK GŁÓWNY 25

WTOREK – NIEDZIELA 10.00 – 18.00

TUESDAY – SUNDAY 10 A.M. – 6 P.M.

KARPATY

ZAGINIONA PRZESTRZEŃ

SPOTKANIE Z ŁUKASZEM GALUSEM, MAGDALENĄ PETRYNĄ, MARKIEM STYCZYŃSKIM

PROMOCJA 36. NUMERU KWARTALNIKA „HERITO”

7 listopada 2019

18.00

RYNEK GŁÓWNY 25

WSTĘP WOLNY

MŁODZI WIEDEŃSCY

ARCHITEKCI

MICHAEL SALVI

THOMAS WEBER

14 LISTOPADA 2019

18.00

RYNEK GŁÓWNY 25

WSTĘP WOLNY

DZIEDZICTWO

I EKONOMIA

HERITAGE AND ECONOMICS

DAVID THROSBY

18 LISTOPADA 2019

18 NOVEMBER 2019

17.00 / 5 P.M.

RYNEK GŁÓWNY 25

TALK, JOSEPH & THE BROTHERS HALL

Wystawa / Exhibition
Fotoblok
 Europa Środkowa
 w książkach
 fotograficznych
Photobloc
 Central Europe
 in Photobooks
 22.11.2019 —
 1.03.2020

Galeria
 Międzynarodowego
 Centrum Kultury
 International
 Cultural Centre
 Gallery
 Kraków, Rynek
 Główny 25
 wtorek — niedziela
 10.00 — 18.00
 Tuesday — Sunday
 10 a.m. — 6 p.m.

Wystawa / Exhibition
Fotoblok
 Europa Środkowa
 w książkach
 fotograficznych
Photobloc
 Central Europe
 in Photobooks
 22.11.2019 —
 1.03.2020

Galeria
 Międzynarodowego
 Centrum Kultury
 International
 Cultural Centre
 Gallery
 Kraków, Rynek
 Główny 25
 wtorek — niedziela
 10.00 — 18.00
 Tuesday — Sunday
 10 a.m. — 6 p.m.

Wystawa / Exhibition
Fotoblok
 Europa Środkowa
 w książkach
 fotograficznych
Photobloc
 Central Europe
 in Photobooks
 22.11.2019 —
 1.03.2020

Galeria
 Międzynarodowego
 Centrum Kultury
 International
 Cultural Centre
 Gallery
 Kraków, Rynek
 Główny 25
 wtorek — niedziela
 10.00 — 18.00
 Tuesday — Sunday
 10 a.m. — 6 p.m.

Wystawa / Exhibition
Fotoblok
 Europa Środkowa
 w książkach
 fotograficznych
Photobloc
 Central Europe
 in Photobooks
 22.11.2019 —
 1.03.2020

Galeria
 Międzynarodowego
 Centrum Kultury
 International
 Cultural Centre
 Gallery
 Kraków, Rynek
 Główny 25
 wtorek — niedziela
 10.00 — 18.00
 Tuesday — Sunday
 10 a.m. — 6 p.m.

**ŻYDOWSKI
 WIEDŃ
 I JEGO MUZEUM**
 JEWISH VIENNA AND ITS MUSEUM
 DANIELLE SPERA

19 LISTOPADA 2019
 19 NOVEMBER 2019
 18.00 / 6 P.M.
 WSTĘP WOLNY
 WSTĘP WOLNY
 WSTĘP WOLNY

**POLSKA
 I UKRAINA**
 WOKÓŁ KORESPONDENCJI
 JERZEGO GIEDROYCIA
 I BOHDANA OSADCZUKA
 Z BOGDANĄ BOROCHOWSKĄ ROZMAWIAJĄ
 WIOŁA REICHARDT I ŁUKASZ GALUSIŃSKI

5 GRUDNIA 2019
 18.00
 KRAKÓW, RYNEK GŁÓWNY 25
 WSTĘP WOLNY

**MIKOŁAJ W MCK:
 W POSZUKIWANIU
 MIKOŁAJA**

8 GRUDNIA 2019
 godz. 12.30
 Długopisem i markerami
 poszukaj Mikołaja dla dzieci!

W programie:
 konkursy i gry
 konkursy i gry
 konkursy i gry

Wstęp dla dzieci w wieku 4 - 10 lat
 Koszt: 10 zł od uczestnika
 Obowiązujące regulaminy: www.mck.krakow.pl, tel. 12 42 40 00

KALENDARIUM

STYCZEŃ

- 10/01** *Węgry – wykład dr. hab. Gábora Lagziego z cyklu 1918. Kultura Nowej Europy w ramach programu towarzyszącego wystawie Architektura niepodległości w Europie Środkowej*

- 11/01** *Białe miasta: Gdynia i Tel Awiw – wykład Małgorzaty Jędrzejczyk z cyklu Dojrzała sztuka. Spotkania dla seniorów w ramach programu edukacyjnego towarzyszącego wystawie Architektura niepodległości w Europie Środkowej*

Warszawa, Narodowe Centrum Kultury. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w posiedzeniu Zespołu Sterującego do programu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Infrastruktura domów kultury”

- 14-27/01** *Ferie z architekturą – warsztaty dla grup zorganizowanych i odbiorców indywidualnych w ramach programu edukacyjnego towarzyszącego wystawie Architektura niepodległości w Europie Środkowej*

- 19/01** *O fenomenie szopki krakowskiej – spacer tematyczny prowadzony przez Małgorzatę Niechaj z cyklu 12 spacerów na 12 miesięcy*

22/01

Od Puszkina do Twittera. O współczesnym języku rosyjskim – wykład prof. Maksima Krongauza z Instytutu Lingwistyki Rosyjskiego Państwowego Uniwersytetu Humanistycznego w Moskwie w ramach cyklu *Dialog polsko-rosyjski w Międzynarodowym Centrum Kultury*, zorganizowany we współpracy z Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia z Warszawy

25-26/01

Zawiercie. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik i prof. Jacka Purchli w 48. Sympozjum *Współczesna gospodarka i administracja publiczna*, organizowanym przez Wydział Gospodarki i Administracji Publicznej Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie

28/01

Minister Wojciech Kolarski, sekretarz stanu w Kancelarii Prezydenta RP, z wizytą w MCK i na wystawie *Architektura niepodległości w Europie Środkowej*

Od lewej: prof. Jacek Purchla, dyr. Agata Wąsowska-Pawlik, minister Wojciech Kolarski

Od lewej: dyr. Agata Wąsowska-Pawlik, prof. Jacek Purchla, minister Wojciech Kolarski, dyr. Łukasz Galusek

29/01

Muzeum Historyczne Miasta Krakowa. 11.11.1918. *Niepodległość i pamięć w Europie Środkowej* – debata w ramach cyklu *Kolokwium krakowskie* z udziałem prof. dr. hab. Włodzimierza Borodzieja, dr. hab. Macieja Górnego, dr. hab. Piotra Tadeusza Kwiatkowskiego, autorów przygotowanej przez Wydawnictwo MCK książki pod tym samym tytułem; prowadzenie: prof. Jacek Purchla

Od lewej: prof. Włodzimierz Borodziej, prof. Jacek Purchla, dr. hab. Maciej Górny, dr. hab. Piotr Tadeusz Kwiatkowski

31/01

Kowno. XX–XXI wiek. Przewodnik architektoniczny – spotkanie promujące książkę pod tym samym tytułem z udziałem dr. Vaidasa Petrulisa i Grzegorza Piątka z cyklu 1918. *Kultura Nowej Europy* w ramach programu towarzyszącego wystawie *Architektura niepodległości w Europie Środkowej*; prowadzenie: dr Michał Wiśniewski

Od lewej: Grzegorz Piątek, dr Vaidas Petrulis, dr Michał Wiśniewski

Grzegorz Piątek

Dr Vaidas Petrulis

LUTY

1/02 Posiedzenie Rady Programowej mck oraz noworoczne spotkanie Przyjaciół i Partnerów Centrum

Od lewej przodem: prof. Andrzej Chwalba, przewodniczący Rady Programowej mck; dyr. Agata Wąsowska-Pawlik; prof. Maria Poprzęcka

Od lewej: dyr. Agata Wąsowska-Pawlik, dyr. Łukasz Galusek, Urszula Ślęzak, dyrektor Departamentu Współpracy z Zagranicą mkidn

Od lewej: prof. Mykoła Riabczuk, prof. Jacek Purchla, prof. Andrzej Chwalba

Prof. Maria Poprzęcka

6-8/02

Belgia, Leuven. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik i dr Joanny Sanetry-Szeligi w spotkaniu konsorcjum międzynarodowego projektu badawczego ILUCIDARE (International network for Leveraging sUccessful Cultural heritage-led Innovations and Diplomacy through cApacity building and awaREness raising)

8/02

Architektura dla zdrowia – wykład Małgorzaty Jędrzejczyk z cyklu *Dojrzała sztuka*. *Spotkania dla seniorów* w ramach programu edukacyjnego towarzyszącego wystawie *Architektura niepodległości w Europie Środkowej*

10/02

Finisaż wystawy *Architektura niepodległości w Europie Środkowej*

16/02

Geniusz miejsca. Tajemnice gmachu Teatru im. Juliusza Słowackiego – spacer tematyczny prowadzony przez Bartłomieja Oskarbskiego z cyklu *12 spacerów na 12 miesięcy*

20-22/02

Wielka Brytania, Hull. Spotkanie konsorcjum międzynarodowego projektu badawczego HOMEE (Heritage Opportunities / Threats within Mega-Events in Europe: Changing Environments, New Challenges and Possible Solutions for Preservation in Mega-Events Embedded in Heritage-Rich European Cities), którego jednym z partnerów jest MCK, z udziałem prof. Jacka Purchli i dr Joanny Sanetry-Szeligi

MARZEC

3/03 Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa. Wykład prof. Jacka Purchli zatytułowany *Kraków na przełomie XIX i XX wieku* w ramach akcji Zdobywamy Odznakę Przyjaciela Krakowa

5/03 Warszawa, Zamek Królewski w Warszawie. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik, prof. Jacka Purchli i dyr. Łukasza Gałuska w uroczystości wręczenia Nagrody im. prof. Aleksandra Gieysztorza bp. Waldemarowi Pytlowi; laudację dla laureata XX edycji nagrody wygłosił prof. J. Purchla

Od lewej: prof. Jacek Purchla; prof. Andrzej Rottermund, członek Rady Programowej MCK; Sławomir S. Sikora, prezes zarządu Citi Handlowy; bp Waldemar Pytel

7/03 Wernisaż wystawy *Czas przełomu. Sztuka awangardy w Europie Środkowej 1908–1928*

Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik

Na pierwszym planie: dr Monika Rydiger, dr Karel Srp i Michal Soukup,
dyrektor Muzeum Sztuki w Ołomuńcu

Minister Wojciech Kolarski, sekretarz stanu w Kancelarii Prezydenta RP,
i kuratorka dr Monika Rydiger

Z prawej dr Karel Šrp

8/03

Drogi awangardy. Międzynarodowe sieci kontaktów i powiązań twórców Europy Środkowej – wykład Małgorzaty Jędrzejczyk z cyklu Dojrzała sztuka. Spotkania dla seniorów w ramach programu edukacyjnego towarzyszącego wystawie Czas przełomu. Sztuka awangardy w Europie Środkowej 1908–1928

13/03

Neoplastycyzm – warsztaty dla dorosłych z cyklu Akademia awangardy w ramach programu edukacyjnego towarzyszącego wystawie Czas przełomu. Sztuka awangardy w Europie Środkowej 1908–1928

19/03

Awangarda dla opornych – wykład dr. Jakuba Kornhausera w ramach programu towarzyszącego wystawie Czas przełomu. Sztuka awangardy w Europie Środkowej 1908–1928

20/03 Wrocław. Spotkanie prof. Jacka Purchli i dr Joanny Sanetry-Szeligi z wiceprezydentem miasta Jakubem Mazurem w związku z pracami nad raportem dotyczącym Europejskiej Stolicy Kultury 2016 we Wrocławiu na potrzeby międzynarodowego projektu badawczego HOMEE

23/03 *Tajemnice i skarby kamienicy rezydencjonalnej Arcybractwa Miłosierdzia* – spacer tematyczny prowadzony przez dr Monikę Rydiger z cyklu *12 spacerów na 12 miesięcy*

27-29/03 Macedonia Północna, Skopje. Udział dyr. Łukasza Galuska i dr Moniki Rydiger w spotkaniu w Muzeum Sztuki Współczesnej związanym z przygotowaniami do wystawy *Skopje. Miasto, architektura i sztuka solidarności*

29-31/03 Gdańsk. Udział mck w 2. Gdańskich Targach Książki

30/03 Gdańsk. *Kobiety Europy Środkowej* – prapremiera 34. numeru „Herito” podczas 2. Gdańskich Targów Książki. Dyskusja z udziałem Olgi Drendy i Małgorzaty Czyńskiej; prowadzenie: Bartosz Sadulski

Od lewej: Bartosz Sadulski, Małgorzata Czyńska, Olga Drenda

KWIECIEŃ

3-4/04

Spotkanie Grupy Roboczej Ekspertów ds. Dziedzictwa Kulturowego Krajów Grupy Wyszehradzkiej, podczas którego omówiono program V4 Heritage Academy oraz 5. Forum Dziedzictwa Europy Środkowej

5-8/04

Drugie spotkanie uczestników międzynarodowego projektu edukacyjnego ArtCoMe. *Art and Contemporary Me. Artwork as a medium building European Identity*, którego partnerem jest m.in. MCK

7/04

Awangardowa niedziela – dzień otwarty wystawy Czas przełomu. Sztuka awangardy w Europie Środkowej 1908–1928

Dr Monika Rydiger, kuratorka wystawy

8/04

Juliusz Braun na spotkaniu z dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik i prof. Jackiem Purchlą. Podczas spotkania dyr. A. Wąsowska-Pawlik wręczyła J. Braunowi Medal 25-lecia MCK

Centrum Kongresowe ICE Kraków. Udział prof. Jacka Purchli w dyskusji panelowej *Modernizm a plaga kiczu we współczesnych metropoliach. Urbanistyczne wyzwania współczesności*, odbywającej się w ramach V Europejskiego Kongresu Samorządów

8-9/04

Warszawa. Udział Marka Świdraka w konferencji *Pomniki historii – ochrona, zarządzanie, promocja*, zorganizowanej przez Polski Komitet Narodowy ICOMOS we współpracy z Muzeum Łazienki Królewskie oraz Komitetem Urbanistyki i Architektury PAN. Podczas konferencji M. Świdrak wygłosił wykład *Pomnik historii w kontekście regulacji międzynarodowych*

9/04

Kobiety Europy Środkowej – spotkanie promujące 34. numer kwartalnika „Herito”. Dyskusja z udziałem Olgi Drendy i Ewy Furgał; prowadzenie: dr Paulina Małochleb

Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik

Od lewej: dr Paulina Małochleb, Ewa Furgał, Olga Drenda

Nicole Battle, prezydent Australijskiego Stowarzyszenia Centrów Kultury i Domów Sąsiedzkich (ANHCA), z wizytą w MCK oraz na spotkaniu z dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik i dyr. Łukaszem Galuskiem

10/04

Fowizm – warsztaty dla dorosłych z cyklu *Akademia awangardy* w ramach programu towarzyszącego wystawie *Czas przełomu. Sztuka awangardy w Europie Środkowej 1908–1928*

Warszawa. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w seminarium podsumowującym projekt badawczy OECD *Culture and Local Development. Maximising the Impact. Towards the OECD Guide for Local Governments, Communities and Museums*, zorganizowanym w Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie. Dyr. A. Wąsowska-Pawlik wygłosiła referat *Dziedzictwo kulturowe się liczy*

Warszawa, Ambasada Republiki Macedonii Północnej. Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik i dyr. Łukasz Galusek na spotkaniu z ambasadorem JE Vasilem Panovskim w związku z przygotowaniem do wystawy *Skopje. Miasto, architektura i sztuka solidarności*

11/04

Masa i rzeźba. Kult ciała w XX wieku – wykład dr. Przemysława Strożka w ramach programu towarzyszącego wystawie *Czas przełomu. Sztuka awangardy w Europie Środkowej 1908–1928*

Dr Przemysław Strożek

Uniwersytet Jagielloński, kampus Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej ul. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w konferencji *Badanie publiczności w instytucjach kultury*

Czechy, Brno. Udział dr Magdaleny Łanuszki, koordynatora AHICE, w spotkaniu dla partnerskich instytucji serwisu AHICE z Moraw

12/04

Logika formy i treści. Odkrycia naukowe a kształtowanie się nowego języka sztuki – wykład Małgorzaty Jędrzejczyk z cyklu *Dojrzała sztuka. Spotkania dla seniorów* w ramach programu edukacyjnego towarzyszącego wystawie *Czas przełomu. Sztuka awangardy w Europie Środkowej 1908–1928*

12-14/04

Białystok. Udział mck w 8. Międzynarodowych Targach Książki

13/04

Szukam słowa. Niepieszna przechadzka z poezją w tle – spacer tematyczny prowadzony przez Annę Hojwę z cyklu *12 spacerów na 12 miesięcy*

Muzeum Krakowa. Udział prof. Jacka Purchli w konferencji z cyklu *Kraków w dziejach narodu* zatytułowanej *Dziedzictwo Krakowa w procesie transformacji*, zorganizowanej przez Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa oraz Muzeum Krakowa. Podczas konferencji prof. J. Purchla wygłosił wykład *Dziedzictwo kulturowe jako zasób prorożjowy Krakowa*

13-14/04

Kraków. Warsztaty z zakresu zarządzania instytucjami kultury dla studentów Akademii Dziedzictwa

15/04

Polska i Wschód – spotkanie z prof. Pawłem Kowalem osnute na kanwie jego książki *Testament Prometeusza*, zorganizowane we współpracy z Kolegium Europy Wschodniej im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego we Wrocławiu oraz redakcją dwumiesięcznika „New Eastern Europe”; prowadzenie: dr Iwona Reichardt i dyr. Łukasz Galusek

Od lewej: dyr. Łukasz Galusek, prof. Paweł Kowal, dr Iwona Reichardt

Prof. Paweł Kowal

Amb. Jan Piekło, były ambasador RP w Ukrainie

16/04

Dr Iva Hraste Sočo, wiceminister kultury Chorwacji, oraz dr Ana Kodrić Gagro, starszy radca w chorwackim ministerstwie kultury, z wizytą w mck oraz na spotkaniu z dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik i dyr. Łukaszem Galuskim. Podczas wizyty omówiono udział mck w programie kulturalnym towarzyszącym przewodnictwu Chorwacji w Radzie Unii Europejskiej (styczeń–czerwiec 2020)

Od lewej: dr Iva Hraste Sočo, dyr. Agata Wąsowska-Pawlik, dyr. Łukasz Galusek

16-18/04

Włochy, Mediolan. Wydział Architektury Politechniki Mediolańskiej. Udział prof. Jacka Purchli w seminarium zorganizowanym w ramach międzynarodowego projektu badawczego HOMEE. Podczas seminarium prof. J. Purchla wygłosił wykład *The Politics of Heritage and the Urban Economy of Mega-Events: Kraków 2000 and Wrocław 2016. Two Polish European Capitals of Culture Contrasted*

22-23/04

Dzień wolnej sztuki w Galerii мск – ogólnopolska akcja społeczna, która pokazuje publiczności, że muzea można zwiedzać bez pośpiechu, w sposób refleksyjny

24-25/04

Gdynia. Muzeum Emigracji. Udział dyr. Łukasza Galuska w uroczystych obchodach Międzynarodowego Dnia Ochrony Zabytków, zorganizowanego przez Narodowy Instytut Dziedzictwa oraz prezydenta Miasta Gdyni, w tym w debacie *Jak tworzyć strategię zarządzania dziedzictwem kulturowym?*

Od lewej: dyr. NID Bartosz Skaldawski; dr hab. inż. arch. Robert Hirsch, miejski konserwator zabytków w Gdyni; dr hab. Monika Murzyn-Kupisz, pracownik naukowy w Instytucie Geografii i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Jagiellońskiego; Łukasz Galusek, zastępca dyrektora ds. programowych Międzynarodowego Centrum Kultury; dr hab. Rafał Wiśniewski, dyrektor Narodowego Centrum Kultury

Przy mikrofonie dyr. Łukasz Galusek, obok dr hab. Monika Murzyn-Kupisz

25/04

Kristoffer Arvidsson, Evy Nygård oraz Johanna Sjöström, kuratorzy z Muzeum Sztuki w Göteborgu, z wizytą w mck i na spotkaniu z dyr. Łukaszem Galuskim oraz na wystawie *Czas przełomu. Sztuka awangardy w Europie Środkowej 1908–1928*

25–27/04

Irlandia, The Heritage Council of Ireland. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w spotkaniach z Beatrice Kelly, dyrektorką departamentu Strategii i Badań The Heritage Council of Ireland, oraz z Virginią Teehan, głównym dyrektorem tej instytucji. Oba spotkania dotyczyły możliwości współpracy

30/04

Praga, Czechy. Udział Marka Świdra w konferencji *Sacral Space. Theology – Art – History*, podczas której wygłosił wykład *Sources for Valentin von Saeabisch's Sacral Architectural Designs for Silesia*

MAJ

7/05

Wielkomięscy. Jak Europa Środkowa śniła o mieście – wykład dr hab. Agnieszki Karpowicz w ramach programu towarzyszącego wystawie *Czas przełomu. Sztuka awangardy w Europie Środkowej 1908–1928*

8/05

Futuryzm – warsztaty dla dorosłych z cyklu *Akademia awangardy* w ramach programu edukacyjnego towarzyszącego wystawie *Czas przełomu. Sztuka awangardy w Europie Środkowej 1908–1928*

Laurence Capelle, delegat generalna Walonii-Brukseli w Polsce, oraz Marie Giraud, doradczyni ds. kontaktów akademickich i kulturalnych Walonii-Brukseli, w towarzystwie radczyni Sylwii Wandziuk-Obłuskiej z Przedstawicielstwa Generalnego Walonia-Bruksela, z wizytą w mck oraz na spotkaniu z dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik i dyr. Łukaszem Galuskim

10/05

Kobiety awangardy – wykład Małgorzaty Jędrzejczyk z cyklu *Dojrżeli do sztuki. Spotkania dla seniorów* w ramach programu edukacyjnego towarzyszącego wystawie *Czas przełomu. Sztuka awangardy w Europie Środkowej 1908–1928*

10-12/05

Dania, Kopenhaga. Wizyta studyjna dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik i dr Moniki Rydiger w Kopenhadze, organizowana przez Duński Instytut Kultury, poświęcona nawiązaniu współpracy z duńskimi instytucjami kulturalnymi

Od lewej: Joanna Tamborska z Duńskiego Instytutu Kultury, Ola Gustafsson ze studia Gehl Architects, dr Monika Rydiger, dyr. Agata Wąsowska-Pawlik

12/05

Doktor Erhard Busek, były wicekanclerz Austrii, Georg Krauchenberg, sekretarz generalny Institut für den Donauraum und Mitteleuropa, oraz Andrzej Tombiński, honorowy konsul generalny Austrii w Krakowie, wraz z grupą austriackich dziennikarzy z wizytą w mck. Goście spotkali się z prof. Jackiem Purchlą oraz z dyr. Łukaszem Galuskiem. Prof. J. Purchla wygłosił wykład *Krakau in Mitteleuropa*

14/05

Wydź na ulicę! Sztuka protestu w Rosji – wykład Natalii Gonczarowej, zastępczyni dyrektora wydziału programów artystycznych w Państwowym Centrum Sztuki Współczesnej w Moskwie, z cyklu *Dialog polsko-rosyjski w Międzynarodowym Centrum Kultury*

Profesor Mileta Prodanović, rektor Uniwersytetu Sztuki w Belgradzie, oraz prof. Jelena Todorović, prodziekan ds. współpracy międzynarodowej Wydziału Sztuk Pięknych Uniwersytetu Sztuki w Belgradzie, z wizytą w MCK i na spotkaniu z dyr. Łukaszem Galuskiem. Goście zwiedzili także wystawę *Czas przełomu. Sztuka awangardy w Europie Środkowej 1908–1928*

15/05

Gorzyce. Warsztaty czytelnicze wokół książki *Zwierzyniec. Okazy wybrane* w filii Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Żabnie; prowadzenie: Angelika Madura

Żabno. Warsztaty czytelnicze wokół książki *Zwierzyniec. Okazy wybrane* w Miejsko-Gminnej Bibliotece Publicznej; prowadzenie: Angelika Madura

17/05

Nadobnisie i koczkodany – Noc Muzeów w MCK w ramach programu edukacyjnego towarzyszącego wystawie *Czas przełomu. Sztuka awangardy w Europie Środkowej 1908–1928*

Oprowadzanie przez kuratorkę dr Monikę Rydiger

Awangardowa fotobudka

Degustacja środkowoeuropejskich win, przygotowana wspólnie z Krakó Slow Wines

17-18/05

Rytro. Udział prof. Jacka Purchli w 49. Sympozjum *Współczesna gospodarka i administracja publiczna*, organizowanym przez Wydział Gospodarki i Administracji Publicznej Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie

18/05

Śladami krakowskich emancypantek – spacer tematyczny prowadzony przez Ewę Furgal z cyklu *12 spacerów na 12 miesięcy*

20/05 Zamek Królewski na Wawelu. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik i prof. Jacka Purchli w uroczystości wręczenia dr. Adolfowi Juzwence, dyrektorowi Ossolineum, zasiadającemu w Radzie Programowej mck, Nagrody Polskiej Akademii Umiejętności im. Erazma i Anny Jerzmanowskich

21/05 *Rumuński urok awangardy* – wykład prof. Erwina Kesslera w ramach programu towarzyszącego wystawie *Czas przełomu. Sztuka awangardy w Europie Środkowej 1908–1928*

Na mównicy dyr. Łukasz Galusek

Prof. Erwin Kessler

23–26/05 Warszawa. Udział mck w 10. Warszawskich Targach Książki

25/05 Zarzecze. Muzeum Dzieduszyckich w Zarzeczu – oddział Muzeum w Jarosławiu. Udział dyr. Łukasza Galuska w debacie *10 lat Partnerstwa Wschodniego*, zorganizowanej przez Regionalny Ośrodek Debaty Międzynarodowej w Rzeszowie

28/05 Małopolski Instytut Kultury. Spotkanie informacyjne programu Kreatywna Europa (Creative Europe Desk Polska); podczas spotkania Joanna Hojda-Pepaś zaprezentowała międzynarodowy projekt edukacyjny *ArtCome. Art and Contemporary Me. Artwork as a Medium Building European Identity*, w którym uczestniczy mck

- 31/05** Muzeum Krakowa, Pałac Krzysztofora. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik i prof. Jacka Purchli w gali z okazji jubileuszu 120-lecia Muzeum Krakowa; uroczystość uświetniło wystąpienie prof. Jacka Purchli, przewodniczącego Rady Muzeum

CZERWIEC

- 1-5/06** 15. Światowy Kongres Organizacji Miast Światowego Dziedzictwa (OWHC) w Krakowie. Podczas uroczystego otwarcia prof. Jacek Purchla, przewodniczący Komitetu Sterującego 15. Światowego Kongresu OWHC, wygłosił wykład inauguracyjny

Prof. Jacek Purchla

Inauguracja OWHC Young Professionals Forum 2019 – organizowanego przez MCK wydarzenia towarzyszącego 15. Światowemu Kongresowi Organizacji Miast Światowego Dziedzictwa (OWHC) w Krakowie

Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik

W pierwszym rzędzie od lewej: prof. Jacek Purchla, przewodniczący Komitetu Sterującego OWHC; Robert Piaskowski, pełnomocnik prezydenta Miasta Krakowa ds. kultury; i Denis Ricard, sekretarz generalny OWHC

Prof. Jacek Purchła z uczestnikami Forum Młodych w ogrodach Muzeum Archeologicznego w Krakowie

Wyżły chodzą na łyżwy. Spacer śladami krakowskich zwierząt – spacer tematyczny prowadzony przez Kamę Guzik z cyklu 12 spacerów na 12 miesięcy

2/06

Szejka Mai bint Mohammed Al Khalifa, przewodnicząca Urzędu ds. Kultury i Zabytków Bahrajnu oraz Rady Arabskiego Regionalnego Centrum ds. Światowego Dziedzictwa, z wizytą w mck i na spotkaniu z dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik, prof. Jackiem Purchlą i dyr. Łukaszem Galuskiem

Szejka Mai bint Mohammed Al Khalifa (w środku) z dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik i prof. Jackiem Purchlą

Dzień Dziecka w MCK – warsztaty edukacyjne oraz wspólne zwiedzanie kamienicy „Pod Kruki”

3/06

Profesor David Throsby z wizytą w MCK i na spotkaniu z dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik, prof. Jackiem Purchlą i dyr. Łukaszem Galuskim

Od lewej: dyr. Łukasz Galusek, prof. Jacek Purchla, prof. David Throsby, dyr. Agata Wąsowska-Pawlik

Profesorowie: Jacek Purchla i David Throsby

4/06

Centrum Kongresowe ICE Kraków. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w okrągłym stole *Dziedzictwo i turystyka: lokalne społeczności i goście – wspólna odpowiedzialność* w ramach wydarzeń towarzyszących 15. Światowemu Kongresowi OWHC

5/06

Doktor David Fleming z wizytą w MCK i na spotkaniu z dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik i dyr. Łukaszem Galuskim

6/06

Nowe usta. O projektowaniu graficznym w dobie awangardy w Europie Środkowej – wykład dr. Piotra Rypsona w ramach

programu towarzyszącego wystawie *Czas przełomu. Sztuka awangardy w Europie Środkowej 1908–1928*

Dr Piotr Rypson

Od lewej: prof. Stanisław Wejman, dyr. Agata Wąsowska-Pawlik,
dyr. Łukasz Galusek

7/06

Wizyta w mck dr. Mindaugas Kvietkauskas, ministra kultury Republiki Litewskiej, któremu towarzyszyła Rasa Rimickaitė, attaché ds. kultury Ambasady Litwy w Warszawie, oraz Karolina Narkevič, doradczynie ministra. Spotkanie z dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik, prof. Jackiem Purchlą i dyr. Łukaszem Galuskim

Od lewej: dyr. Łukasz Galusek, dr Mindaugas Kvietkauskas, dyr. Agata Wąsowska-Pawlik

8/06

Park Stacja Wisła. Udział mck w Pikniku Krakowskim

9/06

Finisaż wystawy *Czas przełomu. Sztuka awangardy w Europie Środkowej 1908–1928*

10–12/06

Grupa fokusowa oraz warsztaty z udziałem przedstawicieli międzynarodowego konsorcjum projektu badawczego ILUCIDARE oraz ekspertów zajmujących się dziedzictwem kulturowym w kontekście jego relacji z innowacyjnością i dyplomacją

Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik otwiera warsztaty

12/06

Ready-made – warsztaty dla dorosłych z cyklu *Akademia awangardy* w ramach programu edukacyjnego towarzyszącego wystawie *Czas przełomu. Sztuka awangardy w Europie Środkowej 1908–1928*

12-14/06

Austria, Graz. Wystąpienie dr. Michała Wiśniewskiego *Kraków – Heritage and Development* podczas 10. Międzynarodowego Sympozjum *ISG Forever old? Welterbestädte weiterbauen!*, zorganizowanego przez International Forum of Towns in Graz, Miasto Graz i Universalmuseum Joanneum Schloss Eggenberg

14/06 Odkrywanie kolekcji. Polscy artyści w zbiorach Muzeum Sztuki Współczesnej w Skopju – wykład dr Moniki Rydiger z cyklu *Dojrzała sztuka. Spotkania dla seniorów* w ramach programu edukacyjnego towarzyszącego wystawie *Skopje. Miasto, architektura i sztuka solidarności*

15/06 Park im. dr. Henryka Jordana. Udział MCK w Pikniku Krakowskim

Pajak i śpiewająca żaba. Wokół kamienia Teodora Talowskiego – spacer tematyczny prowadzony przez Natalię Żak z cyklu *12 spacerów na 12 miesięcy*

16/06 Park Dębnicki. Udział MCK w Pikniku Krakowskim

17/06 Francja, Paryż. Ambasada RP. Spotkanie z grupą dyplomatów reprezentujących państwa członkowskie Komitetu Światowego Dziedzictwa UNESCO w sprawie wpisania Krzemionek Opatowskich na *Listę światowego dziedzictwa UNESCO*; gospodarzem spotkania był prof. Jacek Purchla, przewodniczący Polskiego Komitetu ds. UNESCO

19/06 Posiedzenie Rady Programowej MCK

Od prawej: dyr. Agata Wąsowska-Pawlik oraz profesorowie: Andrzej Chwalba i Jacek Purchla

Od lewej: Magdaléna Vášáryová, dyr. Łukasz Galusek, prof. Maria Poprzęcka

Prof. Maria Poprzęcka i prof. Jacek Purchla

Rasa Rimickaitė

Dr Antoni Bartosz, w tle: Paweł Jaskanis i dr hab. Janusz Sepioł

20-23/06

Przestrzeń kulturowa Europy Środkowej. Podkarpacie, Roztocze, Polesie – seminarium objazdowe Rady Programowej MCK

Muzeum Polaków Ratujących Żydów podczas II wojny światowej im. Rodziny Ulmów w Markowej

W synagodze w Łańcutcie

Zakole Bugu pod Drohiczyńem

22/06

Park Zielony Jar Wandy. Udział MCK w Pikniku Krakowskim

23/06

Park im. Stefana Żeromskiego. Udział MCK w Pikniku Krakowskim

25-27/06

Włochy, Matera. Udział prof. Jacka Purchli i dr Joanny Sanetry-Szeligi w Living Labs oraz w spotkaniu konsorcjum międzynarodowego projektu badawczego HOMEE, którego jednym z partnerów jest MCK

27/06

Dyrektorzy najważniejszych bułgarskich instytucji kultury z wizytą w MCK i na spotkaniu z dr. Michałem Wiśniewskim. W wizycie studyjnej organizowanej przez Polską Agencję Prasową SA na zlecenie Departamentu Dyplomacji Publicznej i Kulturalnej Ministerstwa Spraw Zagranicznych wzięli udział: dr Boni Petrunowa, dyrektor Narodowego Muzeum Historycznego w Sofii; dr Weneta Handzijska-Jankułowa, dyrektor Muzeum Historii Sofii; Jarosława Bubnowa, dyrektor Galerii Narodowej w Sofii; prof. dr Nikoła Nénov, dyrektor Regionalnego Muzeum Historycznego w Ruse; Stefan Sziwaczew, dyrektor Regionalnego Muzeum Historycznego w Płowdiwie; dr Mariana Krystewa, dyrektor Muzeum Marynarki Wojennej w Warnie; oraz Milena Michailowa z działu programowego Instytutu Polskiego w Sofii

Słowacja, Bratysława. Wernisaż wystawy *Czas przełomu. Sztuka awangardy w Europie Środkowej 1908–1928* w Galerii Miasta Bratysławy; w uroczystym otwarciu wystawy wzięli udział dyr. Agata Wąsowska-Pawlik i dyr. Łukasz Galusek

Od lewej: dyr. Łukasz Galusek, Šárka Belšíková i Anežka Šimková z Muzeum Sztuki w Ołomuńcu, Zsófia Kiss-Szemán z Galerii Miasta Bratysławy, dyr. Agata Wąsowska-Pawlik

Od lewej: dyr. Agata Wąsowska-Pawlik, dyr. Łukasz Galusek, Magdaléna Vášáryová, członkini Rady Programowej MCK

29/06

Planty Mistrzejowickie. Udział MCK w Pikniku Krakowskim

30/06

Bulwar Inflancki. Udział MCK w Pikniku Krakowskim

30/06-6/07

Azerbejdżan, Baku. Udział prof. Jacka Purchli w 43. sesji Komitetu Światowego Dziedzictwa UNESCO

Prof. Jacek Purchla przewodniczy delegacji polskiej na 43. sesji KSD w Baku

LIPIEC

4-7/07

Województwo lubelskie. Warsztaty z zakresu zarządzania obiektami dziedzictwa kultury dla studentów Akademii Dziedzictwa

W kościele pw. Świętego Jana Nepomucena w Zwierzyncu

W Muzeum – Miejscu Pamięci w Bełżcu

W cerkwi pw. Zaśnięcia Najświętszej Marii Panny w Szczepieszynie

6/07

Rakowice-Czyżyny. Dawniej i dziś – spacer tematyczny prowadzony przez Jakuba Link-Lenczowskiego z cyklu 12 spacerów na 12 miesięcy

Jakub Link-Lenczowski

Park im. Wojciecha Bednarskiego. Udział MCK w Pikniku Krakowskim

8-14/07

Kraków – Český Krumlov. V4 Heritage Academy. Management of UNESCO World Heritage Cultural Sites in Visegrad Countries – organizowany przez MCK międzynarodowy kurs adresowany do pracowników służb konserwatorskich, instytucji kultury oraz instytucji pozarządowych zaangażowanych w ochronę dziedzictwa

Český Krumlov

Ogrody pałacowe w Kromieryżu

Holašovice

9/07

Wernisaż wystawy *Skopje. Miasto, architektura i sztuka solidarności*. Uroczystość uświetnili: Robert Alagjovzovski, narodowy koordynator do spraw rozwoju kulturalnego i współpracy międzyministerialnej w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów Republiki Macedonii Północnej; amb. Jacek Multanowski, były ambasador RP w Macedonii Północnej, z żoną Kingą Nettmann-Multanowską – inspiratorzy wystawy; oraz Ję Vasil Panovski, ambasador Macedonii Północnej w Polsce, z małżonką

Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik, współkuratorka wystawy

Dr Monika Rydiger, współkuratorka wystawy

Robert Alagjovzovski

Od lewej prof. Jacek Purchla; Agnieszka Grunwald, zastępczyni dyrektora Departamentu Współpracy z Zagranicą MKiDN; Kinga Nettmann-Multanowska i amb. Jacek Multanowski

Maciej Ciborowski, syn Adolfa Ciborowskiego, powołanego przez ONZ do kierowania odbudową Skopja, wraz z małżonką

Z lewej JE amb. Vasil Panovski wraz z małżonką oraz dyr. Łukasz Galusek

Prof. Wojciech Suchorzewski, jeden z architektów, którzy opracowali nowy plan urbanistyczny dla odbudowywanego Skopja

11/07

Dziennikarze z obwodu charkowskiego w Ukrainie z wizytą studyjną w MCK, zorganizowaną przez Międzynarodowe Stowarzyszenie Europa-Północ-Wschód; podczas spotkania z dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik, dr Żanną Komar i Joanną Hojdą-Pepaś omówiono możliwości współpracy z partnerami ukraińskimi. W spotkaniu uczestniczyła Elżbieta Kois-Żurek, dyrektor Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia Urzędu Miasta Krakowa

Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik

12/07	<i>Betonowe dziedzictwo</i> – wykład Małgorzaty Jędrzejczyk z cyklu <i>Dojrzała do sztuki. Spotkania dla seniorów</i> w ramach programu edukacyjnego towarzyszącego wystawie <i>Skopje. Miasto, architektura i sztuka solidarności</i>
14/07	Park Krakowski. Udział mck w Pikniku Krakowskim
20/07	Park im. Wojciecha Bednarskiego. Udział mck w Pikniku Krakowskim
25/07	<i>Kino na dachu mck</i> – projekcja filmu <i>Przed deszczem</i> (1994, reż. Miłczo Manczewski) w ramach programu towarzyszącego wystawie <i>Skopje. Miasto, architektura i sztuka solidarności</i>
26–29/07	Supraśl. Udział mck w festiwalu Podlasie SlowFest, podczas którego Angelika Madura przeprowadziła cztery warsztaty edukacyjne promujące publikację <i>Zwierzyniec. Okazy wybrane</i>
28/07	Park Krakowski. Udział mck w Pikniku Krakowskim

SIERPIEŃ

3/08	Park im. Wojciecha Bednarskiego. Udział mck w Pikniku Krakowskim <i>Śladami krakowskich Żydów</i> – spacer tematyczny prowadzony przez Agnieszkę Kuźmę z cyklu <i>12 spacerów na 12 miesięcy</i>
8/08	Wernisaż wystawy <i>Być sobą, tworzyć. Ioana Grigorescu – architektka i wizjonerka</i> , zorganizowanej przez Rumuński Instytut Kultury w Warszawie i Związek Architektów Rumuńskich (UAR); mck było partnerem wydarzenia <i>Kino na dachu mck</i> – projekcja filmu <i>Aleksander</i> (2004, reż. Oliver Stone) w ramach programu towarzyszącego wystawie <i>Skopje. Miasto, architektura i sztuka solidarności</i>
9/08	<i>Architektura wrażliwa</i> – wykład Małgorzaty Jędrzejczyk z cyklu <i>Dojrzała do sztuki. Spotkania dla seniorów</i> w ramach programu edukacyjnego towarzyszącego wystawie <i>Skopje. Miasto, architektura i sztuka solidarności</i>
11/08	Park Krakowski. Udział mck w Pikniku Krakowskim
15–18/08	Sopot. Udział mck w targach książki podczas VIII edycji Festiwalu Literacki Sopot

22/08 *Kino na dachu MCK* – projekcja filmu *Grbavica* (2006, reż. Jasmila Žbanić) w ramach programu towarzyszącego wystawie *Skopje. Miasto, architektura i sztuka solidarności*

24/08 Park im. Wojciecha Bednarskiego. Udział MCK w Pikniku Krakowskim

25/08 Park Krakowski. Udział MCK w Pikniku Krakowskim

29/08 *Kino na dachu MCK* – projekcja filmu *Macedończyk* (2013, reż. Petro Aleksowski) w ramach programu towarzyszącego wystawie *Skopje. Miasto, architektura i sztuka solidarności*

30/08 *Powrót do szkoły z MCK!* – warsztaty edukacyjne dla dzieci w ramach programu edukacyjnego towarzyszącego wystawie *Skopje. Miasto, architektura i sztuka solidarności*

30/08-01/09 Kraków – Pogórze Karpackie – Nieprzeźnia. Wyjazd szkoleniowo-integracyjny pracowników Międzynarodowego Centrum Kultury

W kościele pw. Świętego Michała Archanioła w Binarowej

Przed dworem w Kwiatonowicach

W synagodze w Bobowej

WRZESIEŃ

3/09

Europa Środkowa. Od nowa – spotkanie z prof. Csabą G. Kissem;
prowadzenie: amb. Rafał Wiśniewski

Od lewej: prof. Csaba G. Kiss, amb. Rafał Wiśniewski

Profesorowie Csaba G. Kiss i Andrzej Chwalba (z prawej)

4/09

Krynica. Forum Ekonomiczne. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik, prof. Jacka Purchli i dyr. Łukasza Galuska w uroczystości wręczenia Nagrody Rady Miasta Krakowa Nowa Kultura – Nowej Europy im. Stanisława Vincenza prof. Csabie G. Kissowi; uroczystość uświetniła laudacja wygłoszona przez prof. J. Purchlę

8/09

Piorunochron Krakowa. Kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny na Bielanach – spacer tematyczny prowadzony przez Marka Świdra z cyklu 12 spacerów na 12 miesięcy

10-12/09

Kijów. Wizyta dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik, prof. Jacka Purchli i dr Żanny Komar w Narodowym Muzeum Sztuki w związku z przygotowaniami do polsko-ukraińskiej wystawy pod roboczym tytułem *Ukrainna*, planowanej na przełom 2020 i 2021 roku

Od lewej: dr Żanna Komar; dyr. Agata Wąsowska-Pawlik; Hanna Wiwczar, główna kustosz muzeum; i Julija Łytwyneć, dyrektor generalna Muzeum

12-14/09

Warszawa. Niemiecki Instytut Historyczny. Konferencja *Post-modern Architecture and Political Change – Poland and Beyond*, podczas której dr Michał Wiśniewski wygłosił wykład *Tomasz Mańkowski and Brutalist Influences on Postmodern Architecture in Kraków*

13/09

Aleksander Wielki, brutalizm i polityka. O projekcie fotograficznym Michała Siarka – wykład Heleny Postawki-Lech z cyklu *Dojrzała sztuka. Spotkania dla seniorów* w ramach programu edukacyjnego towarzyszącego wystawie *Skopje. Miasto, architektura i sztuka solidarności*

18/09

Warszawa. Narodowy Instytut Dziedzictwa. Udział prof. Jacka Purchli w posiedzeniu Komitetu Światowego Dziedzictwa UNESCO w Polsce

Natolin. Wykład prof. Jacka Purchli *The Mythos of Galicia. Paradoxes of Identity Building in Central Europe* w Kolegium Europejskim w Natolinie

19-20/09

5. Forum Dziedzictwa Europy Środkowej: *Dziedzictwo i środowisko*. W związku z rocznicą 450-lecia podpisania unii lubelskiej specjalne zaproszenie zostało skierowane do badaczy litewskich. W konferencji udział wziął dr Ingrida Veliutė, wiceminister kultury Litwy

Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik

Od prawej: Robert Piaskowski, dr Adam Izdebski, dr Rafał Szmytka

Dr Ingrida Veliutė

19/09

Litwa – dziedzictwo wielu kultur – spotkanie z dr Kristiną Sabaliauskaitė towarzyszące obradom 5. Forum Dziedzictwa Europy Środkowej, prowadzenie: dyr. Agata Wąsowska-Pawlik, dyr. Łukasz Galusek

Od lewej: dyr. Agata Wąsowska-Pawlik, dr Kristina Sabaliauskaitė, dyr. Łukasz Galusek

19-21/09

Kraków – Wrocław. Spotkanie konsorcjum międzynarodowego projektu badawczego HOMEE w MCK, połączone z wizytą studyjną we Wrocławiu

Prof. Jacek Purchla (trzeci z lewej)

Robert Piaskowski, pełnomocnik prezydenta Miasta Krakowa ds. kultury (trzeci z lewej)

Dr Joanna Sanetra-Szeliga

21-24/09

Kraków – Bóbrka – Łańcut – Przemyśl. Seminarium naukowe *Galicia – a laboratory of myths*, zorganizowane przez Kolegium Europejskie w Natolinie we współpracy z mck. Dr Żanna Komar, Marek Świdrak, dyr. Agata Wąsowska-Pawlik i dr Michał Wiśniewski prowadzili zajęcia dla uczestników seminarium

22/09

Macedońska niedziela – dzień otwarty wystawy *Skopje. Miasto, architektura i sztuka solidarności*

Oprowadzanie ze współkuratorką dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik

Oprowadzanie ze współkuratorką dr Moniką Rydiger

Warsztaty dla dzieci

Degustacja przysmaków kuchni bałkańskiej zorganizowana we współpracy z Bacówką u Wiecha

Aleksandromania – spotkanie z Michałem Siarkiem w ramach dnia otwartego wystawy *Skopje. Miasto, architektura i sztuka solidarności*; prowadzenie: dyr. Łukasz Galusek

Od lewej: Michał Siarek, dyr. Łukasz Galusek

23/09

Urząd Miasta Krakowa. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w pierwszym posiedzeniu komisji Bractwo Mecenatu Kultury Krakowa na lata 2019–2022

25/09

Olesno. Gminna Biblioteka Publiczna. Warsztaty edukacyjne *Wyżły chodzą na łyżwy* promujące publikację *Zwierzyniec. Okazy wybrane*; prowadzenie: Angelika Madura

Zalipie. Dom Malarek. Warsztaty edukacyjne *Wyżły chodzą na łyżwy* promujące publikację *Zwierzyniec. Okazy wybrane*; prowadzenie: Angelika Madura

Węgry, Budapeszt. Spotkanie dr Magdaleny Łanuszki, koordynatora AHICE, z dr Kingą Barthą i dr. Józsefem Kolossą z Sekretariatu Stanu ds. Dziedzictwa w Kancelarii Premiera Węgier w sprawie dalszej współpracy partnerów węgierskich AHICE

26/09

Jak Polacy odbudowywali Skopje – wspomnienia – spotkanie z prof. Wojciechem Suchorzewskim, inż. Stanisławem Furmanem oraz arch. Bogdanem Wyporkiem w ramach programu towarzyszącego wystawie *Skopje. Miasto, architektura i sztuka solidarności*; prowadzenie: prof. Wojciech Kosiński

Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik z gośćmi spotkania

Prof. Wojciech Suchorzewski

Bogdan Wyporek

Stanisław Furman

Kinga Nettmann-Multanowska

27/09

Rezydencja Konsula Generalnego USA w Krakowie. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w spotkaniu uczestników programów Departamentu Stanu International Visitors Program z konsulem generalnym Patrickiem T. Słowinskim

29/09-1/10

Berlin. Centrum Badań Historycznych PAN. Udział prof. Jacka Purchli i dr Żanny Komar w międzynarodowej konferencji *Planung des Neuen Ostens. Architektur und Städtebau unter deutscher Besatzung in Ostmitteleuropa*; prof. J. Purchla moderował panel *Repräsentative Projekte in der Großstadt*, a dr Ż. Komar wystąpiła z referatem *Umgestaltung des Krakauer Stadtzentrums während der deutschen Besatzung. Versuch einer Typologie anhand realisierter und nicht realisierter Projekte*

PAŹDZIERNIK

1/10

Warszawa. Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik wzięła udział w otwarciu wystawy *Katedra ormiańska we Lwowie i jej twórcy* w Oranżerii Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie; w wernisażu uczestniczyli także dyr. Łukasz Galusek i dr Michał Wiśniewski. Wystawa była efektem współpracy mck, Narodowego Instytutu Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą POLONIKA i Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie

Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik i Dorota Janiszewska-Jakubiak, dyrektor Instytutu POLONIKA (z prawej)

W środku Paweł Jaskanis, dyrektor Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie

Od lewej: dr Michał Wiśniewski, dr Joanna Wolańska,
dyr. Agata Wąsowska-Pawlik, dyr. Łukasz Galusek

5/10

Inauguracja xiv edycji Akademii Dziedzictwa

8/10

*Jugomodernizm – wykład dyr. Łukasza Galuska w ramach programu towarzyszącego wystawie *Skopje. Miasto, architektura i sztuka solidarności**

Janusz Sepiół (z lewej)

Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa. *Encyklopedia Krakowa* – wykład inauguracyjny prof. Jacka Purchli z cyklu *Odczyty Naukowe TMHizK*

9/10

Polska Akademia Nauk w Krakowie. Udział prof. Jacka Purchli w konferencji naukowej *W stulecie sejmu ustawodawczego RP 1919–2019*

9-12/10

Hiszpania, Barcelona. Konferencja *City History Museums and Research Network*, podczas której dr Michał Wiśniewski wystąpił z prezentacją *The Topics Developed During the 10 Years of the Existence of Our Networking. A Balance from Central Europe*

10/10

Wernisaż wystawy *Ahmad Nabaz. Ciemny Wschód* w średnio-wiecznych piwnicach mck

Od prawej: dyr. Agata Wąsowska-Pawlik, amb. Ziyad Raoof, pełnomocnik Rządu Regionalnego Kurdystanu w Polsce, oraz Ahmad Nabaz

W centrum Ahmad Nabaz, po jego prawej Sakar Sleman, po lewej Ziyad Raoof

11/10 *Wspólnota sztuki* – wykład Małgorzaty Jędrzejczyk z cyklu *Dojrzała sztuka. Spotkania dla seniorów* w ramach programu edukacyjnego towarzyszącego wystawie *Skopje. Miasto, architektura i sztuka solidarności*

12/10 *Tajemnice ulicy Reformackiej* – spacer tematyczny prowadzony przez Kamę Guzik z cyklu *12 spacerów na 12 miesięcy*

14/10 Collegium Novum uJ. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik i prof. Jacka Purchli w międzynarodowej konferencji *Languages and Civilisations. Oriental Studies in Cracow 1919–2019*, zorganizowanej z okazji 100-lecia Instytutu Orientalistyki uJ

14–15/10 Warszawa. Udział dr Joanny Sanetry-Szeligi w konferencji *Informed Cities*, poświęconej procesowi rewitalizacji w miastach, ze szczególnym uwzględnieniem perspektywy mieszkańców

Jak rowery mogą uratować świat – spotkanie z Peterem Walke-rem organizowane przez wydawnictwo Wysoki Zamek; prowadzenie: Aleksander Gurgul. mck było partnerem wydarzenia

18/10 *Przestrzeń publiczna w miastach w XIX wieku* – spotkanie promujące drugi tom serii *Architektura w mieście, architektura dla miasta*, wydawanej przez Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk w Warszawie. W dyskusji udział wzięli: prof. Agnieszka Zabłocka-Kos (Uniwersytet Wrocławski), dr Aleksander Łupienko (Instytut Sztuki PAN), dr Wojciech Szymański (Instytut Historii Sztuki Uniwersytetu Warszawskiego); prowadzenie: dr Michał Wiśniewski i dyr. Łukasz Galusek. mck było partnerem wydarzenia

19–23/10 Moskwa. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik i prof. Jacka Purchli w dorocznym posiedzeniu Zgromadzenia Ogólnego (General Assembly) RIHA

20/10

Finisaż wystawy *Skopje. Miasto, architektura i sztuka solidarności*

21/10

JE Olav Myklebust, ambasador Królestwa Norwegii w Polsce, w towarzystwie honorowego konsula Mariana Mikołajskiego oraz radcy ds. funduszy norweskich w Ambasadzie Norwegii Anniken Kleven-Gasser, z wizytą w mck i na spotkaniu z dyr. Łukaszem Galuskim

Od lewej: Anniken Kleven-Gasser, Ewa Czarnecka, dyr. Łukasz Galusek, JE Olav Myklebust, Marian Mikołajski

24/10

Delegacja dyrektorów muzeów rosyjskich w składzie: Irina Gałkowa, dyrektor Zbiorów Muzealnych Stowarzyszenia Memoriał w Moskwie; Roman Romanow, dyrektor Muzeum Historii Gułagu w Moskwie; Jelena Kostiuszewa, wicedyrektor Muzeum Historii Politycznej Rosji w Petersburgu; Żanna Telewickaja, szefowa działu wystaw w Muzeum Anny Achmatowej w Petersburgu; Julij Rybakow, dyrektor Centrum Puszkina 10 w Petersburgu; Iwan Panikarow, właściciel Prywatnego Muzeum Gułagu w Magadanie; oraz Natalia Bryżko, była dyrektor Instytutu Polskiego w Petersburgu jako opiekun – gości Departamentu Dyplomacji Publicznej i Kulturalnej msz – z wizytą w mck i na spotkaniu z dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik i dr Beatą Nykiel; spotkanie poświęcono działalności mck oraz współpracy z muzealnikami z Rosji

24-27/10

Kraków. Udział mck w 23. Międzynarodowych Targach Książki w Krakowie

25/10

Prof. Jelena Todorović, prorektor ds. współpracy z zagranicą Uniwersytetu Artystycznego w Belgradzie, z wizytą w mck i na spotkaniu z dyr. Łukaszem Galuskim

25-28/10

Słowacja, Bratysława. Udział Joanny Hojdy-Pepas i Angeliki Madury w trzecim spotkaniu uczestników międzynarodowego projektu edukacyjnego ArtCoMe. *Art and Contemporary Me. Artwork as a Medium Building European Identity*

26/10

Targi w Krakowie. Z *mini-bookiem w drogę* – warsztaty edukacyjne w ramach 23. Targów Książki w Krakowie

30/10

Mój Kurdystan – spotkanie z Ahmadem Nabazem w ramach programu towarzyszącego wystawie *Ahmad Nabaz. Ciemny Wschód*

LISTOPAD

4/11 Rzeszów. Wystąpienie prof. Jacka Purchli z referatem *Działalność Profesora Jerzego Wyrozumskiego w Towarzystwie Miłośników Historii i Zabytków Krakowa* podczas konferencji naukowej *Plus ratio quam vis. Profesor Jerzy Lesław Wyrozumski (1930–2018)*, zorganizowanej przez Instytut Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego

5/11 Czy „Lalka” Bolesława Prusa wejdzie do literatury światowej? *Refleksje japońskiego tłumacza* – wykład prof. Tokimasy Sekiguchiego. Partnerami wydarzenia były: Wydział Polonistyki UJ, Centrum Badań Przekładoznawczych Wydziału Polonistyki UJ, Centrum Studiów Humanistycznych UJ, Międzynarodowe Stowarzyszenie Studiów Polonistycznych oraz Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha

6/11 Collegium Maius UJ. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik i prof. Jacka Purchli w seminarium *Revisiting Wittgenstein and Religion*, zorganizowanym przez Austriackie Forum Kultury w Warszawie

6/11–1/12 Yova4 – *Młodzi wiedeńscy architekci i architekci krajobrazu* – wernisaż wystawy zorganizowanej przez Austriackie Forum Kultury w Warszawie, której MCK jest partnerem; wystawa prezentowana w średniowiecznych piwnicach Centrum

7/11

Karpaty – zaginiona przestrzeń – spotkanie promocyjne 36. numeru kwartalnika „Herito” z udziałem dyr. Łukasza Galuska, Magdaleny Petryny i Marka Styczyńskiego; prowadzenie: Bartosz Sadulski

Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik

Dyr. Łukasz Galusek

Od lewej: Bartosz Sadulski, dyr. Łukasz Galusek, Magdalena Petryna; na fujarze pasterskiej gra Marek Styczyński

Magdalena Petryna i Marek Styczyński

8/11

Fotografia w druku, czyli historia środkowoeuropejskich photo-booków – wykład Natalii Żak z cyklu *Dojrzała sztuka. Spotkania dla seniorów* w ramach programu edukacyjnego towarzyszącego wystawie *Fotoblok. Europa Środkowa w książkach fotograficznych*

12/11

Moje życie z Bułhakowem – wykład prof. Marietty Czudakowej, przewodniczącej Fundacji Bułhakowa, z cyklu *Dialog polsko-rosyjski* w Międzynarodowym Centrum Kultury

Lasse Andersson, dyrektor duńskiego Centrum Utzona w Aalborgu, wraz z dr Line Nørskov Eriksen, szefową działu wystaw w Centrum Utzona, z wizytą w mck i na spotkaniu z dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik

Od lewej: Lasse Andersson, dr Line Nørskov Eriksen, dyr. Agata Wąsowska-Pawlik

14/11

Młodzi wiedeńscy architekci i architekci krajobrazu – spotkanie z Michaeliem Salvim i Thomasem Weberem w ramach programu towarzyszącego wystawie *YovA4 – Młodzi wiedeńscy architekci i architekci krajobrazu*, której mck jest partnerem

Od lewej: Thomas Weber i Michael Salvi

16/11

Warsztaty Krakowskie. Spacer z dizajnem w tle – spacer tematyczny prowadzony przez dr. Michała Wiśniewskiego z cyklu *12 spacerów na 12 miesięcy*

Chang Hwee Nee, dyrektor generalna singapurskiego Narodowego Instytutu Dziedzictwa, wraz z czteroosobową delegacją z wizytą w mck i na spotkaniu z prof. Jackiem Purchlą i dyr. Łukaszem Galuskim

Od prawej: dyr. Łukasz Galusek, prof. Jacek Purchla, dyr. Chang Hwee Nee

Polska Akademia Umiejętności. Udział prof. Jacka Purchli w uroczystym Posiedzeniu Naukowym PAU, podczas którego prof. J. Purchla otrzymał nominację na członka czynnego Wydziału Historyczno-Filozoficznego PAU

17/11

Dzień Otwartych Drzwi Muzeów Krakowskich w MCK

18/11

Dziedzictwo i ekonomia – wykład otwarty prof. Davida Throsby'ego w ramach Wykładów otwartych Akademii Dziedzictwa

19/11

Żydowski Wiedeń i jego muzeum – wykład otwarty dr Danielle Spery, dyrektorki Muzeum Żydowskiego w Wiedniu, w ramach Wykładów otwartych Akademii Dziedzictwa

Od lewej: dyr. Łukasz Galusek; Philipp Charwath, konsul generalny Austrii w Krakowie; dr Danielle Spera; dyr. Agata Wąsowska-Pawlik; Andrzej Tombiński, były konsul honorowy Austrii w Krakowie

Dr Danielle Spera

Od lewej: Martin Hermges, zastępca ambasadora Austrii w Polsce, i dyr. Łukasz Galusek

Centrum Kongresowe ICE Kraków. Laudacja prof. Jacka Purchli podczas sesji inauguracyjnej Międzynarodowego Kongresu Ekonomii Wartości Open Eyes Economy Summit w związku z udziałem w kongresie prof. Davida Throsby'ego, który wystąpił z wykładem *Sztuka i kultura we współczesnej gospodarce – czy ekonomia może nam powiedzieć coś pożytecznego?*. Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik i prof. J. Purchla byli moderatorami sesji *Kultura jako ścieżka wyjścia z kryzysu*

Sesja *Kultura jako ścieżka wyjścia z kryzysu*. Od lewej: dyr. Agata Wąsowska-Pawlik; prof. Andreas Wiesand; dr Anna Villarroja; Piotr Uszok, były prezydent Katowic; i prof. Jacek Purchla

19-20/11

Belgia, Bruksela. Udział dr Joanny Sanetry-Szeligi, dr. hab. Roberta Kuska oraz Jana Strycharza w spotkaniu konsorcjum międzynarodowego projektu ILUCIDARE, grupie fokusowej oraz warsztatach kokreacji, a także w konferencji ILUCIDARE *Playground. Cracking the Future of Heritage*

21/11 Wernisaż wystawy *Fotoblok. Europa Środkowa w książkach fotograficznych*

Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik

Kuratorzy (od lewej): Łukasz Gorczyca, Natalia Żak, Adam Mazur

Maria Anna Potocka, dyrektor Muzeum Sztuki Współczesnej w Krakowie MOCAK, i Łukasz Gorczyca

Jadwiga Kaim-Otręba i Ryszard Otręba

Współkuratorka Natalia Żak

23/11

Literatura na rozstajach – dyskusja z udziałem uczestników projektu translatorskiego Rozstaje.art: Joanny Bernatowicz, Walerego Butewicza, Marcina Gaczkowskiego, Macieja Piotrowskiego oraz Ziemowita Szčerka; prowadzenie: Aleksandra Wojtaszek i Daniel Warmuz. mck było partnerem wydarzenia

26/11 Warszawa. Centrum Sztuki Współczesnej – Zamek Ujazdowski. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik i dyr. Łukasza Galuska w konferencji inaugurującej trzecią edycję Programu Kultura, współfinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2014–2021, zorganizowanej przez Departament Funduszy i Spraw Europejskich Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego

27/11 Wrocław, Zakład Narodowy im. Ossolińskich. Udział dyr. Łukasza Galuska w panelu dyskusyjnym *Co mamy dziś do zaoferowania Europie Wschodniej w kulturze?* podczas konferencji *Polska polityka wschodnia*, zorganizowanej przez Kolegium Europy Wschodniej im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego we Wrocławiu

27–29/11 Gdańsk. Wykład dr. Michała Wiśniewskiego *Bauhaus pod Wawelem? Teoria i praktyka krakowskiej architektury wobec zmian zachodzących w architekturze Republiki Weimarskiej* na konferencji naukowej *Re.bauhaus 1919–2019* w gdańskiej Akademii Sztuk Pięknych

28/11 Konferencja *Wolontariat dla dziedzictwa. Działajmy razem w Europie*, zorganizowana przez Narodowy Instytut Dziedzictwa we współpracy z МСК, Fundacją Chronić Dobro oraz European Heritage Volunteers

Francja, Paryż. Siedziba UNESCO. Udział prof. Jacka Purchli, przewodniczącego Polskiego Komitetu ds. UNESCO, w 22. sesji Zgromadzenia Ogólnego Państw-Stron Konwencji Światowego Dziedzictwa. 29 listopada prof. J. Purchla uczestniczył jako przedstawiciel Polski w pierwszym posiedzeniu Rady Wykonawczej UNESCO nowej kadencji

29–30/11 Rumunia, Arad. Udział dyr. Łukasza Galuska w Festiwalu Literackim Donau Lounge, podczas którego odbyła się prezentacja numerów dunajskiego i karpackiego „Herito”

GRUDZIEŃ

1-7/12

Bahrain, Al-Muharrak. Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik i prof. Jacek Purchla wraz z delegacją Urzędu Miasta Krakowa z wizytą studyjną w Shaikh Ebrahim Centre for Culture and Research. Dyr. A. Wąsowska-Pawlik otworzyła przygotowaną przez MCK wystawę *Skarby Krakowa* prezentowaną w językach arabskim i angielskim. Spotkanie m.in. z Szejką Mai bint Mohammed Al Khalifą, przewodniczącą Urzędu ds. Kultury i Zabytków Bahrajnu oraz Rady Arabskiego Regionalnego Centrum ds. Światowego Dziedzictwa. Dyr. A. Wąsowska-Pawlik wygłosiła wykład *The Culture and the City – the Case of Kraków* w Muzeum Narodowym Bahrajnu

Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik

Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik i Szejką Mai bint Mohammed Al Khalifa

Wykład dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik

Prof. Jacek Purchla w towarzystwie dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik i byłej stypendystki Thesaurus Poloniae dr Aishy Darwish

5/12

Polska i Ukraina – wokół korespondencji Jerzego Giedroycia i Bohdana Osadczuka – spotkanie z Bogumiłą Berdychowską wokół tomu korespondencji Jerzego Giedroycia i Bohdana Osadczuka, który ukazał się staraniem Kolegium Europy Wschodniej; prowadzenie: dyr. Łukasz Galusek i dr Iwona Reichardt

Od lewej: dyr. Łukasz Galusek, Bogumiła Berdychowska, dr Iwona Reichardt

5-8/12

Wrocław. Udział MCK w 28. Wrocławskich Targach Dobrych Książek

8/12

W poszukiwaniu Mikołaja. Mikołaj w MCK – warsztaty edukacyjne dla dzieci w ramach wystawy Fotoblok. Europa Środkowa w książkach fotograficznych

10/12

Praga, Czechy. Udział Marka Świdraka w konferencji *The Heritage Care for the 21st Century* oraz wygłoszenie wykładu *Remarks on Some of the Differences between Heritage Protection in Poland and in the Czech Republic in the Last 30 Years*

13/12

Książka fotograficzna. Początki – wykład Małgorzaty Jędrzejczyk z cyklu *Dojrzała sztuka. Spotkania dla seniorów* w ramach programu edukacyjnego towarzyszącego wystawie Fotoblok. Europa Środkowa w książkach fotograficznych

Węgry, Pecz. Wernisaż wystawy *Czas przełomu. Sztuka awangardy w Europie Środkowej 1908–1928* w Muzeum Janusa Pannoniusa

14/12

Drogą Czterech Bram. Tradycyjne wyobrażenia o klasztorze – spacer tematyczny prowadzony przez Karolinę Wójcik z cyklu *12 spacerów na 12 miesięcy*

KONFERENCJE SEMINARIA

PRZESTRZEŃ KULTUROWA EUROPY ŚRODKOWEJ PODKARPACIE, ROZTOCZE, POLESIE

19-23 CZERWCA

Seminarium Rady Programowej mck odbywa się każdego roku pod wspólnym tytułem *Przestrzeń kulturowa Europy Środkowej*, a jego uczestnicy badają wybrane regiony naszej części kontynentu. W roku 2019 były to: Podkarpacie, Roztocze i Polesie.

Wyprawę rozpoczęło posiedzenie Rady Programowej w siedzibie Międzynarodowego Centrum Kultury (19 czerwca). Jeszcze tego samego dnia uczestnicy seminarium dotarli do Markowej, gdzie odwiedzili jedną z najgłośniejszych nowych realizacji muzealnych w kraju – Muzeum Polaków Ratujących Żydów podczas II wojny światowej im. Rodziny Ulmów. dopełnieniem wizyty było spotkanie z dyrektorką muzeum dr Anną Stróż-Pawłowską, podczas którego odbyła się dyskusja dotycząca programu placówki oraz aktualnych trendów w muzealnictwie martyrologicznym. Wieczorem, po dotarciu do Łańcuta, grupa spotkała się z Witem Karolem Wojtowiczem, dyrektorem Muzeum Zamku w Łańcucie.

W drugim dniu seminarium Rada Programowa udała się do łańcuckiej synagogi, cerkwi i kościoła w Tomaszowie Lubelskim, odwiedziła również wpisane na *Listę światowego dziedzictwa UNESCO* cerkwie w Chotyńcu i Radrużu. Ważnym punktem była wizyta w pałacu w Narolu, po którym oprowadził uczestników niedawny nabywca posiadłości, prowokując przy tym dyskusję na temat zagospodarowania zrujnowanego obiektu. Po południu grupa odwiedziła Muzeum – Miejsce Pamięci w Bełżcu, o którym opowiedział jego kierownik Tomasz Hanejko.

Kolejny dzień rozpoczął się od wizyty w niezwykłych, osiemnastowiecznych zabytkach nieznanego Tarnobrodu – kościele pw. Przemienienia Pańskiego oraz synagodze, funkcjonującej obecnie jako biblioteka publiczna. Dalszym punktem na trasie był Biłgoraj i tamtejsze Miasteczko na Szlaku Kultur Kresowych, przedsięwzięcie rekonstrukcyjne, które przybliżyła grupie Jolanta Kuźmińska, reprezentująca fundację Biłgoraj XXI. Następnymi punktami tego dnia były Zwierzyniec, gdzie Rada Programowa zwiedziła między innymi dawny browar, Szczepreszyn – tam oprócz zabytkowej architektury można było zobaczyć miejsca związane z działalnością Zygmunta Klukowskiego, lekarza, dyrektora tamtejszego szpitala, historyka regionalisty, którego pamiątki wojenne stanowiły materiał dowodowy w sprawie pacyfikacji Zamojszczyzny w jednym z procesów norymberskich – i Zamość, po którym uczestników seminarium oprowadził dyrektor Muzeum Zamojskiego Andrzej Urbański.

Sobota rozpoczęła się od spaceru po Zamościu, następnie grupa udała się do Krasnegostawu, gdzie odwiedziła Muzeum Regionalne, a także zobaczyła jedno z najlepszych przykładów lwowskiej rzeźby rokokowej na terenie

W Muzeum Polaków Ratujących Żydów podczas II wojny światowej im. Rodziny Ulmów w Markowej

Synagoga w Łańcutie

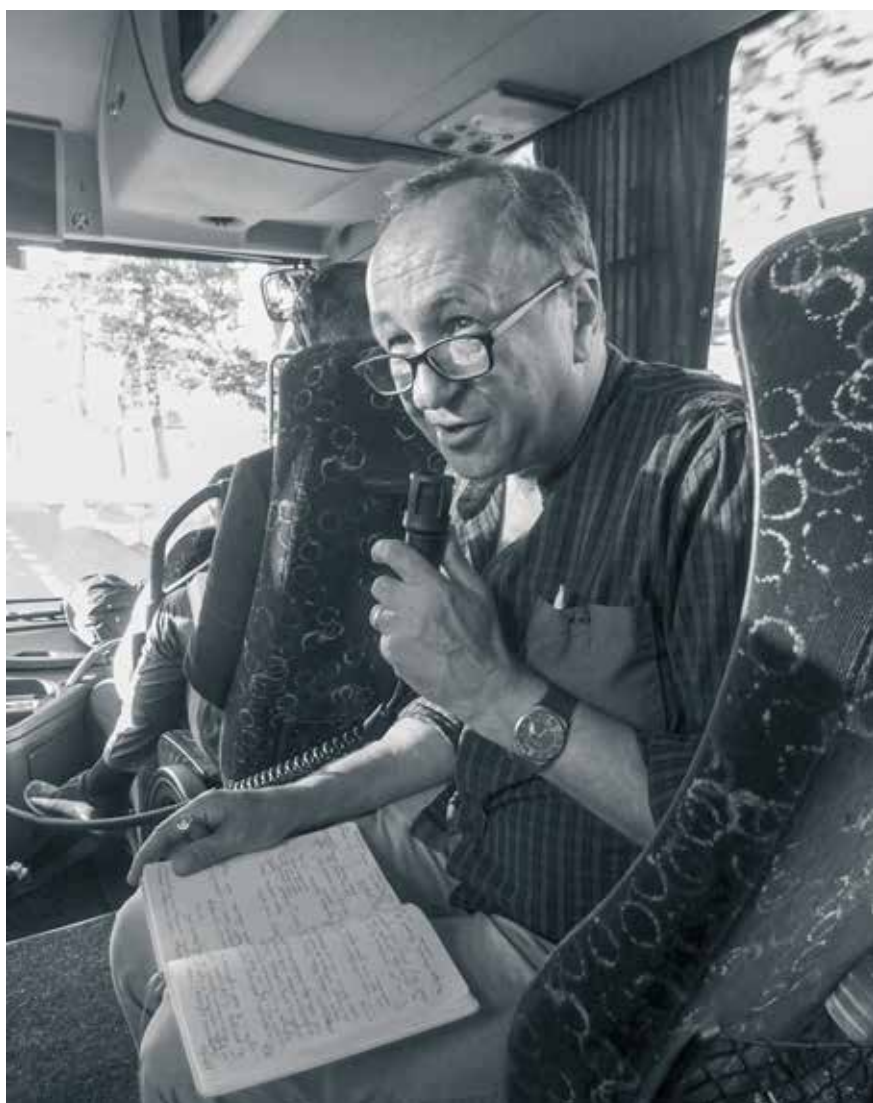
Cerkiew św. Paraskewy w Radużu

Muzeum – Miejsce Pamięci w Bełżcu

Muzeum – Miejsce Pamięci w Bełżcu

Prof. Robert Traba

Synagoga, obecnie biblioteka publiczna w Tarnobrzegu. Dyrektorzy Agata Wąsowska-Pawlik i Łukasz Galusek dziękują za przyjęcie i opowieść o trzech tarnobrzegskich kulturach

Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik udziela wywiadu telewizji Biłgoraj w Miasteczku na Szlaku Kultur Kresowych w Biłgoraju

Profesorowie Robert Traba i Andrzej Chwalba w Krupem

Jagoda Barczyńska (pierwsza z lewej) przybliża działalność Galerii 72

Rada Programowa w Drohiczynie

Polski, przechowywane w tamtejszym kościele pojezuickim. Kolejnym przystankiem na trasie był zamek w Krupem – jedna z najbardziej malowniczych ruin zamku na tych terenach, a zarazem obiekt symptomatyczny dla zagadnienia ochrony trwałych ruin w Polsce. Następnie uczestnicy seminarium udali się do Chełma, gdzie odwiedzili zarówno zabytki dawne, jak i młodsze – w tym osiedle Dyrekcja – element jednego z najambitniejszych projektów urbanistyczno-infrastrukturalnych zrealizowanych w Polsce w dwudziestoleciu międzywojennym. Ponadto Rada Programowa odwiedziła Galerię 72, której działalność przybliżyła kurator Jagoda Barczyńska. Dzień zakończyło zwiedzenie niedawno odrestaurowanych zabytków Włodawy.

Ostatni dzień seminarium rozpoczął się od wizyty w Kodniu, gdzie uczestnicy zwiedzili zabytkowe sanktuarium i pozostałości po zamku Sapiechów. Kolejnymi punktami na trasie były Drohiczyn oraz Grabarka, po których uczestników oprowadziła pani Melania Grygoruk.

Trwający pięć dni objazd studyjny wzdłuż wschodniej granicy Polski, obszaru w znacznej mierze mało znanego i poza nielicznymi wyjątkami rzadko odwiedzanego, a tak przecież cennego kulturowo, stał się okazją do lepszego, głębszego jego poznania. Ponadto stworzył on okazję do spotkań z osobami, które są odpowiedzialne za dbałość o dziedzictwo kulturowe odwiedzonych regionów, umożliwiając tym samym nawiązanie w przyszłości współpracy między nimi a MCK.

Marek Świdrak

OŚRODEK EDUKACJI – AKADEMIA DZIEDZICTWA

5. FORUM DZIEDZICTWA EUROPY ŚRODKOWEJ DZIEDZICTWO I ŚRODOWISKO

19-20 WRZEŚNIA

Forum Dziedzictwa Europy Środkowej jest wydarzeniem o charakterze cyklicznym, organizowanym przez MCK co dwa lata. Stanowi ono interdyscyplinarną platformę spotkań i dyskusji na temat związków między przeszłością a teraźniejszością. Jest też głosem Europy Środkowej w zakresie filozofii, zarządzania i ochrony dziedzictwa, a także jego wymiaru ekonomicznego, społecznego i politycznego. Ta cykliczna konferencja organizowana jest pod auspicjami Grupy Roboczej Ekspertów ds. Dziedzictwa Kulturowego Krajów Grupy Wyszehradzkiej, w skład której wchodzi przedstawiciele: Ministerstwa Kultury Republiki Czeskiej, Kancelarii Premiera Węgier, Rady Ochrony Zabytków Republiki Słowackiej w Bratysławie oraz MCK w Krakowie. Cztery poprzednie edycje poświęcone były takim zagadnieniom jak teoria dziedzictwa w Europie Środkowej, granice dziedzictwa, fenomen miasta oraz relacje między dziedzictwem a społeczeństwem.

Celem piątej edycji Forum, zatytułowanej *Dziedzictwo i środowisko*, była z kolei refleksja nad wielopłaszczyznowymi związkami między dziedzictwem a środowiskiem – rozumianym szeroko jako wszystko to, co nas otacza, zarówno w aspekcie materialnym, jak i społeczno-kulturowym. Środowisko rozpatrywano w możliwie najszerszym znaczeniu – po pierwsze, jako środowisko przyrodnicze. Ten aspekt znaczeniowy został szczególnie zaakcentowany, przede wszystkim wobec wzrastającego namysłu społeczeństw nad swoją rolą, znaczeniem i świadomością stanowienia zagrożenia dla przyrody. Natura i dziedzictwo spletały się ze sobą w najprzeróżniejszy sposób: zarówno negatywny, jak i pozytywny. Drugim rozważanym podczas obrad znaczeniem pojęcia „środowisko” było jego znaczenie antropogeniczne: środowisko tworzone przez ludzi i ich wspólnota.

Do udziału w 5. Forum Dziedzictwa zaproszono badaczy zajmujących się różnymi dziedzinami zarówno nauk humanistycznych, jak i przyrodniczych. Wybór mówców odbył się w ramach otwartego naboru referatów. Spłynęło 88 propozycji, spośród których wyłoniono te najbardziej odpowiadające tematyce konferencji. Podczas dwudniowych obrad zaprezentowało się 52 referentów z 15 krajów (Czech, Estonii, Holandii, Litwy, Malty, Niemiec, Polski, Rumunii, Słowacji, Słowenii, Szwajcarii, Ukrainy, Węgier, Wielkiej Brytanii i Włoch), którzy wystąpili podczas podzielonych tematycznie sesji równoległych: *Kanały i rzeki; Dziedzictwo, krajobraz i środowisko; Dziedzictwo i turystyka; Dziedzictwo niematerialne; Parki i ogrody; Dziedzictwo: Naturalne? Kulturalne? Obydwa?; Krajobraz i konflikt; (Eko)muzea; Dziedzictwo i lokalne/globalne wspólnoty; Architektura i krajobraz; Krajobrazy i środowisko miejskie; Pamięć, tożsamość i przestrzeń; Dziedzictwo i „nieużytki”*.

Od lewej: dr Rafał Szmytka, dr Adam Izdebski, prof. Jacek Purchla

Od lewej: dyr. Agata Wąsowska-Pawlik, dr Kristina Sabaliauskaitė, dyr. Łukasz Galusek

Przy mikrofonie dr Tino Mager

Prof. Carola Hein, w tle dr Tino Mager

Prof. Marie-Theres Albert

Dr Michał Kępski

Od lewej: dr Beata Nykiel i dr Nijolė Strakauskaitė

Prof. Gabriele Dolff-Bonekämper

W ramach Forum odbyły się dwa wykłady plenarne otwarte dla publiczności. O tym, jak dziedzictwo wodne może pomóc w rozwiązaniu współczesnych problemów z wodą, opowiedzieli w wykładzie *Adaptive Strategies for Water Heritage. Past, Present and Future* prof. Carola Hein i dr Tino Mager, specjaliści z Katedry Historii Architektury i Urbanistyki Uniwersytetu Technicznego w Delfcie w Holandii, dzieląc się historycznymi i współczesnymi doświadczeniami. Prof. Gabriele Dolff-Bonekämper z Uniwersytetu Technicznego w Berlinie wygłosiła wykład *Shiftig Frames of Heritage. Spaces, Places and Stories*, inspirowany teorią Maurice'a Halbwachsa (1877–1945), francuskiego socjologa i kulturoznawcy, prekursora współczesnych badań nad pamięcią, odnosząc jego słynną teorię do współczesnych dyskusji o spornych miejscach pamięci.

Dodatkowo obrady uzupełniło osiem wykładów eksperckich zaproszonych specjalistów: dr Adam Izdebski i dr Rafał Szmytka z Wydziału Historycznego Uniwersytetu Jagiellońskiego w rozmowie z prof. Jackiem Purchlą przedstawili najważniejsze tezy z książki pod swoją redakcją *Ekobiografia Krakowa*. Dr Hana Skokanová z Instytutu Badawczego Krajobrazu i Ogrodnictwa Ozdobnego Silva

Od lewej: dyr. Łukasz Galusek, dr Stsiapan Stureika

Dr Ingrida Veliutė

Tarouca w Průhonicach zaprezentowała krajobraz historyczny, stan jego zachowania i sposoby ochrony na przykładzie czeskim. Doc. dr Nijolė Strakauskaitė z litewskiego Uniwersytetu Kłajpedzkiego podzieliła się planami rekonstrukcji zamku w Kłajpedzie, natomiast dr Ágnes Balog, która reprezentowała Katolicką Szkołę Wyższą Vilmosa Apóra w Vácu, przedstawiła potrzebę i sposoby uczenia dzieci wrażliwości na dziedzictwo kulturowo-przyrodnicze poprzez zabawę, tworzenie, a przede wszystkim doświadczanie. Dr Michał Kępski z poznańskiego Centrum Turystyki Kulturowej TRAKT scharakteryzował kompleksowe podejście do problematyki dziedzictwa oraz do roli muzeów w jego zachowywaniu. Prof. Marie-Theres Albert z berlińskiego Instytutu Dziedzictwa mówiła o budowaniu europejskiej tożsamości poprzez edukację związaną z transgranicznymi wpisami na *Listę światowego dziedzictwa UNESCO* na podstawie Parku Mużakowskiego. Wystąpienie dr. Artura Chojnackiego, przedstawiciela Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa, o miejscu przyrody w Krakowie miało niejako swoją kontynuację w kończącym obrady 5. Forum Dziedzictwa wykładzie wicedyrektora Zarządu Zieleni Miejskiej Łukasza

Słuchacze z Indonezji. Od lewej: Dadan Wildan, Kacung Marijan i Mardijono Nugroho

Pawlika. Prelegent przedstawił aktualne działania władz miasta na rzecz zieleni poprzez rewitalizację i zakładanie nowych parków.

Po zakończeniu części merytorycznej uczestnicy konferencji zostali zaproszeni na wizytę studyjną zorganizowaną wspólnie z Zarządem Zieleni Miejskiej, aby obejrzeć elementy małej architektury w lesie na Sikorniku oraz zapoznać się z właśnie organizowanym Centrum Edukacji Ekologicznej „Symbioza” w Pawilonie Okocimskim na polanie w Lesie Wolskim.

W związku z 450. rocznicą zawarcia unii lubelskiej szczególne miejsce podczas 5. Forum Dziedzictwa zaproponowano naszym północno-wschodnim

Plener – w Pawilonie Okocimskim na polanie Lea

sąsiadom. Wśród prelegentów wystąpiło sześciu mówców z Litwy, w ich gronie znalazła się wiceminister kultury dr Ingrida Veliutė. Na zakończenie pierwszego dnia obrad odbyło się otwarte dla publiczności spotkanie *Litwa – dziedzictwo wielu kultur* z dr Kristiną Sabaliauskaitė, litewską pisarką i historykiem sztuki, autorką bestsellerowej tetralogii *Silva rerum*, która oczarowała słuchaczy swoją opowieścią o litewskiej przyrodzie, zabytkach, sposobie ich czytania oraz o swojej twórczości, tak bardzo zakorzenionej w środowisku przyrodniczym i społecznym Litwy.

Dla osób zainteresowanych tematyką Forum przewidziano możliwość uczestniczenia bez referatu, z której skorzystało 28 osób z czterech krajów: Indonezji, Norwegii, Polski i Ukrainy. Łącznie w konferencji wzięło udział ponad 100 osób, w tym trzech przedstawicieli Grupy Roboczej oraz attaché ds. kultury w ambasadzie Republiki Litewskiej w RP.

Anna Kępińska

INSTYTUT DZIEDZICTWA EUROPEJSKIEGO

WOLONTARIAT DLA DZIEDZICTWA DZIAŁAJMY RAZEM W EUROPIE

28 LISTOPADA

Konferencja, zorganizowana przez Narodowy Instytut Dziedzictwa (NID) we współpracy z Fundacją Chronić Dobro, European Heritage Volunteers (EHV) oraz MCK, pomyślana została jako międzyinstytucjonalna i międzynarodowa platforma do wymiany doświadczeń, dobrych praktyk i informacji o możliwościach w zakresie realizacji wolontariatu na rzecz dziedzictwa kulturowego w Europie. Wydarzenie zgromadziło ponad 100 uczestników pochodzących z 22 różnych krajów.

Podczas obrad, podzielonych na dwie sesje referatowe, zaprezentowane zostały polskie projekty wolontariatu na rzecz dziedzictwa realizowane w ramach organizowanego przez NID programu *Wspólnie dla dziedzictwa*, a także inicjatywy zrealizowane pod auspicjami EHV – jednej z największych europejskich organizacji działających na tym polu. Dopełnieniem prezentacji były dwie wystawy ukazujące polskie i europejskie projekty wolontariatu na rzecz dziedzictwa zrealizowane w 2018 roku.

Dodatkowym elementem obrad były prezentacje przybliżające różne narzędzia i mechanizmy wsparcia dostępne dla osób chcących chronić dziedzictwo kulturowe. Bert Ludwig, dyrektor EHV, przedstawił algorytm postępowania w przypadku starań o objęcie danego przedsięwzięcia patronatem tejże organizacji; Paweł Baranowski zaprezentował prowadzone przez Międzynarodowe Centrum Kultury studia podyplomowe – Akademię Dziedzictwa, oraz bogatą działalność konserwatorską Stowarzyszenia Absolwentów Akademii Dziedzictwa; Marta Sztwiertnia z Fundacji Chronić Dobro przybliżyła funkcjonowanie brytyjskiego Church Conservation Trust; dr Przemysław Nocuń podzielił się doświadczeniami we współpracy z REMPART-em w zakresie renowacji wieży rycerskiej w Siedlęcinie; Joanna Jastrzębska z Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji zaprezentowała natomiast możliwości realizacji wolontariatu na rzecz dziedzictwa kulturowego w ramach Europejskiego Korpusu Solidarności i programu Erasmus+. Konferencję zakończyła dyskusja moderowana przez dyrektora NID Bartosza Skaldawskiego.

Marek Świdrak

OŚRODEK EDUKACJI – AKADEMIA DZIEDZICTWA

WYSTAWY

ARCHITEKTURA NIEPODLEGŁOŚCI W EUROPIE ŚRODKOWEJ

9 LISTOPADA 2018 – 10 LUTEGO 2019

W roku 2018 niektóre kraje środkowoeuropejskie świętowały stulecie swojej niepodległości, dla innych wydarzenia sprzed wieku nadal są powodem do refleksji. Ta wyjątkowa rocznica odczytana w kontekście misji Międzynarodowego Centrum Kultury zaowocowała wystawą, która w wielowymiarowy sposób przedstawiła relacje architektury i polityki tamtego czasu, pokazała, jak architektura i urbanistyka stanowiły emanację dążeń politycznych i społecznych – modernizacji, rozwoju, skupienia się na potrzebie kształtowania nowego obywatela, a w szczególności stworzenia mu nowoczesnych warunków do życia.

Koniec pierwszej wojny światowej przyniósł Europie Środkowej zasadniczą zmianę polityczną. Wielu narodom dał spełnienie marzeń o niepodległości. Tak powstały Czechosłowacja, Estonia, Jugosławia, Litwa, Łotwa i Polska. Niektóre kraje, jak Rumunia, znacząco powiększyły swoje terytorium. Dla innych, takich jak Węgry, Austria czy Niemcy, rok ten oznaczał wojenną klęskę i utratę dużej części obszaru.

W architekturze Europy Środkowej tamtego czasu wybrzmiała nie tylko wielka potrzeba zbudowania nowych państw lub przebudowania istniejących. Wzniesienia gmachów użyteczności publicznej, siedzib organów administracji i państwa, domów i mieszkań, zbudowania infrastruktury – szpitali i stadionów, kolei i dróg, a wreszcie wzniesienia pomników i ukształtowania przestrzeni narodowego sacrum. Architektura niepodległości była w Europie Środkowej nade wszystko wysiłkiem konstruowania wspólnoty wyobrażonej, jaką jest naród, i wpisywania jej w przestrzeń.

Proces ten został przedstawiony w odniesieniu do rozmaitych skali przestrzennych, od geografii nowych państw przez urbanistykę ich stolic po architekturę stanowiącą bezpośrednie otoczenie nowych Środkowoeuropejczyków. Wystawiennicza opowieść składała się z ośmiu rozdziałów.

1. Cmentarz, ołtarz, kolebka. Wielka Wojna miała trwać kilka tygodni, a trwała cztery lata i pochłonęła ponad jedenaście milionów istnień ludzkich. Powszechne doświadczenie śmierci wymagało racjonalizacji, stworzenia nowych symboli i miejsc pamięci o poległych bohaterach. Jeszcze w czasie konfliktu zaczęto na wielką skalę wznosić monumentalne mauzolea i cmentarze wojenne, czego liczne przykłady do dziś znaleźć można na terenie dawnej Galicji. Tym nowym formom upamiętnienia towarzyszyła wyjątkowa, artystyczna oprawa oraz aura sacrum. Masowa mogiła stawała się nowoczesnym ołtarzem, na którym odprawiano narodową eucharystię.

W Europie Środkowej pamięć o poległych łączono z ideą odrodzenia walczących w wojnie narodów oraz wykorzystywano w celu legitymizacji zmian granic i nowych realiów politycznych. W tworzonych już po wojnie pomnikach realizowanych na zlecenie nowych państw chętnie sięgano po uwspółcześnione odwołania do narodowej mitologii, patos i monumentalizm. Oprócz cmentarzy

i mauzoleów sytuowanych w pobliżu pól bitewnych, takich jak rumuńskie mauzoleum pod Mărășești lub wschodniopruski Tannenberg Denkmal, rolę ołtarzy ojczyzny odgrywały także wznoszone w stolicach lub metropoliach groby nieznanego żołnierza, na przykład belgradzka Avala lub Cmentarz Orląt Lwowskich. Jeszcze innym typem narodowej relikwii były monumenty poświęcone bohaterom narodowym, jak słowackie Bradlo.

2. Nowa geografia. Po pierwszej wojnie światowej wyłoniła się mapa Europy Środkowej, jakiej nigdy wcześniej nie było. Negocjacje pokojowe po raz pierwszy nie były koncertem mocarstw, jak jeszcze stulecie wcześniej w Wiedniu. Hasło o prawie narodów do samostanowienia sprawiło, że o granicach zaczęto rozmawiać inaczej niż dotąd. Rola ekspertów – zwłaszcza geografów – wzrosła niepomniernie, a argumenty naukowe wyparły tradycyjny język dyplomacji opartej na sile.

Wrysowane w mapę nowe państwa narodowe stały się prawdziwymi „wspólnotami wyobrażonymi”. Wszak mieszkańcy Kołomyi, Grodna, Katowic i Poznania po raz pierwszy znaleźli się razem we wspólnym kraju. Podobnie jak mieszkańcy Lublany, Belgradu, Skopja i Splitu. Albo Bukaresztu i Klużu. Bądź Czeskich Budziejowic, Koszyc i Užgorodu.

Nowa mapa Europy Środkowej skrywała jednak także wiele miejsc bolesnych, miejsc konfrontacji i rozczarowań. Zawiedzione nadzieje Ukraińców,

Białorusinów i innych były smutnym rewersem świętowanej niepodległości Polski, Czechosłowacji czy Jugosławii. Dodatkowo upokorzenie Niemiec wkrótce utorowało drogę do władzy nazistom. Rozczarowanie Włoch rozbudziło faszyzm. Węgry do dziś nie mogą się pogodzić z okrojeniem ich kraju.

Być może dlatego zapisany na mapie pokój trwał tak krótko.

Nowy środkowoeuropejski porządek wywołał po raz pierwszy z taką mocą konflikty pamięci i problem dziedzictwa kłopotliwego czy dziedzictwa niechcianego. Odzyskanie niepodległości oznaczało nie tylko tworzenie nowej symboliki państwowej, ale i burzenie świadectw obcej dominacji oraz wymazywanie ich z pamięci zbiorowej. Szczególnie drastycznie pozbywano się śladów pruskiej i rosyjskiej obecności w Polsce i w krajach bałtyckich. Węgierskiej w Czechosłowacji i w Rumunii. Włoskiej i tureckiej w Jugosławii. Ponad wszelką wątpliwość starano się zaznaczyć w przestrzeni „odwieczną” obecność bezpaństwowych dotąd narodów na przyznanych im terytoriach.

3. Nowy człowiek. Wielka Wojna przyniosła Europie niespotykaną wcześniej liczbę ofiar. Reakcje na katastrofę były skrajne – trauma i pesymizm, bijące na przykład z kart powieści Ernesta Hemingwaya, lub irracjonalna wiara, że sensem wojny są narodziny nowego człowieka i nowy porządek świata. Wyobrażenia o nowym człowieku, jednostce wolnej od wad i porażek cywilizacji Zachodu, szybko zaczęto łączyć z nową sztuką. Inne miało być także jego ciało.

Odpowiedzią na potrzeby setek tysięcy okaleczonych na froncie ofiar wojny był rozwój produkcji protez i chirurgii estetycznej. Człowiek przyszłości miał być wysportowany, a jego ciało miało przypominać maszynę.

Jedne z najciekawszych i równocześnie przeciwstawnych wizji człowieka przyszłości narodziły się w Europie Środkowej. W 1920 roku czeski pisarz Karel Čapek opublikował dramat *R.U.R. (Rossumovi Univerzální Roboti)*. Jego bohaterami uczynił grupę robotów, biologicznych mutantów, którzy sprzeciwili się ludziom i przejęli kontrolę nad światem. W finale dramatu para robotów przyswoiła ludzkie uczucia i stworzyła związek, stając się nowymi Adamem i Ewą. Utwór Čapka legł u podwalin literatury science fiction, a jego wciąż słyszczanym echem jest słowiańskie słowo ROBOT (od starosłowiańskiego słowa *rob* lub *rab* oznaczającego 'niewolnika', 'sługę'). Inną wizję przedstawił chorwacki poeta Ljubomir Micić. W 1921 roku zaczął wydawać w Zagrzebiu awangardowe pismo „Zenit”, a w kolejnych latach rozwinął dyskurs barbarogeniusza, nieskażonego upadłą cywilizacją Zachodu człowieka z Bałkanów, którego pojawienie się jest ożywczym impulsem mającym uzdrowić gnijące ciało i ducha

Europy. W wizji Micicia barbarogeniusz miał się stać nadzieją dla niezdolnego do odrodzenia kontynentu.

4. Zdrowie i wypoczynek dla każdego. Modernizacyjnym wysiłkom nowych państw towarzyszyły starania o poprawę tężyzny fizycznej obywateli. Zdrowie i higienę, sport i aktywny wypoczynek uznano za czynniki przemian społecznych i obyczajowych oraz ważne elementy konsolidowania nowych społeczeństw. Zmianie uległ styl życia i kultura spędzania czasu wolnego. Zdrowe, wysportowane i opalone ciało stało się ideałem. Wzrosła popularność sportów uprawianych zarówno amatorsko, jak i wyczynowo. Wychowanie fizyczne i aktywny wypoczynek uznane zostały za wyraz cywilizacyjnej potrzeby, powszechnie podkreślano ich demokratyczny i egalitarny charakter. Dokonujące się zmiany świetnie ilustrowała ewolucja uzdrowisk, które z miejsc przeznaczonych tylko dla wybranych stały się szeroko dostępne. W sukurs nowym potrzebom i hasłom zdrowego i silnego obywatela przyszła architektura nowoczesna.

5. Nasze wierchy, nasze wody. Powojenne zmiany granic przyczyniły się do rozwoju rodzimej turystyki i krajoznawstwa. Alternatywą dla zagranicznych

kurortów stały się krajowe uzdrowiska bądź miejscowości wypoczynkowe – zimowiska i letniska. Odzwierciedleniem mody na aktywny wypoczynek, popularność sportów wodnych i zimowych była turystyka prywatna i grupowa, inicjowana przez państwo i różnego rodzaju organizacje społeczne, na przykład towarzystwa krajoznawcze czy związki harcerskie. Okres międzywojenny to również czas wprowadzenia pierwszych urlopów wypoczynkowych. Dynamika letnich i zimowych wyjazdów była wspierana przez prasę i radio, w których promowano wypoczynek w kraju. Podobną rolę odgrywały licznie wydawane broszury i przewodniki turystyczne. Poznawanie piękna ojczystego kraju było nie tylko wypadkową politycznych procesów i obyczajowych zmian, ale co niezwykle istotne – stanowić miało ważny element wychowania patriotycznego, poczucia jedności i utożsamienia się z państwem.

6. Rośniemy w siłę. Rozwój infrastruktury sportowej był jednym z elementów budowania nowoczesnych miast. Hale sportowe, tory wyścigowe, pływalnie, stadiony mogące pomieścić tysiące widzów stawały się widowym znakiem modernizacji i świetnym narzędziem propagandowym. Widowiskowy potencjał sportu przesądził o tym, że został on włączony w ramy państwowej obrzędowości i „teatru władzy”. Poddane rygorowi ćwiczeń zdrowe ciało było czymś więcej niż tylko świadectwem sportowych umiejętności i współczesnym ideałem piękna. Symbolizowało triumf młodego państwa i dawało wyraz sile, narodowej dumie i potencjałowi militarnemu obywateli.

7. Nowe domy. Przełom wieków XIX i XX przyniósł Europie spektakularny wzrost demograficzny. Szybki napływ ludności do miast, który przyspieszył w trakcie pierwszej wojny światowej, sprawił, że jednym z najbardziej palących problemów społecznych i politycznych dwudziestolecia międzywojennego stała się kwestia mieszkaniowa. W wielu częściach kontynentu normą nadal

były przeludnione, ciemne i duszne mieszkania w kamienicach, które często nie miały dostępu do wodociągu i kanalizacji. Bojąc się wybuchów społecznych, państwa i miasta coraz chętniej inwestowały w rozwój taniego budownictwa socjalnego. Chęć ograniczenia kosztów budowy otworzyła przestrzeń dla niekonwencjonalnych rozwiązań proponowanych przez ruch nowoczesny, a eksponująca funkcję estetyka modernizmu stała się wyznacznikiem higieny, postępu i nowoczesności. W tym duchu zapatrzeni w Le Corbusiera twórcy awangardy projektowali osiedla mieszkaniowe. Równie często wznosili nowoczesne wille dla zafascynowanego nowoczesnością bogatego mieszczaństwa. Z czasem modernizm, który rozwinął się z myślą o potrzebach najuboższych, zyskał swój nowy, luksusowy wymiar.

Ciągle pogłębiający się głód mieszkań postawił przed architekturą początku XX wieku nowe zadania. Szybki napływ nowych ludzi do miast po zakończeniu pierwszej wojny światowej wymusił zaangażowanie się ciał politycznych w rozwiązywanie kryzysu. W 1928 roku we Frankfurcie nad Menem otwarto wystawę mieszkaniową *Die Wohnung für das Existenzminimum*. Równocześnie w różnych częściach Niemiec i we Francji podejmowano prace nad nowoczesnymi zespołami mieszkaniowymi. Dzięki sięganiu po najnowsze technologie i język architektoniczny chciano zapewnić jak najwięcej niedużych, ale umożliwiających godne życie mieszkań. Jednym z liderów tego typu działań stał się rządzony przez socjaldemokratów „czerwony Wiedeń”. Modernistyczne bloki jeszcze w latach dwudziestych zaczęto wznosić w Bratysławie i Brnie. W Polsce szczególnie ważne okazały się działania Warszawskiej Spółdzielni Mieszkaniowej.

Moderniści adresowali swoje rozwiązania do szerokich mas, widząc w nowoczesnym budownictwie narzędzie do poprawiania bytu najuboższych. Problemy ekonomiczne oraz zazwyczaj ograniczone wsparcie polityczne sprawiły, że

najwcześniej język awangardy wybrzmiał w projektach pojedynczych, zazwyczaj luksusowych domów jednorodzinnych wznoszonych dla bogatych klientów. Idąc za tym, co modne, przedstawiciele bogatego mieszczaństwa zamawiali projekty swoich nowych domów u modernistów. Willa Wolf w Gubinie lub willa Tugendhat w Brnie to tylko dwa przykłady luksusowych domów, dzięki którym zajaśniał talent Ludwiga Miesa van der Rohe. W cieniu pierwszych realizacji Le Corbusiera lub architektów związanych z Bauhausem w latach dwudziestych debiutowała cała generacja młodych projektantów z Europy Środkowej, dla których prostota formy, kliniczna biel, wielkie przeszklenia i płaskie dachy

stanowiły język epoki oraz symbol jej modernizacyjnych aspiracji. Oni również zaczęli od projektowania willi. W Warszawie budowali je architekci związani z Praesensem, w Czechosłowacji podobne projekty realizował Bohuslav Fuchs, a w Rumunii Horia Creangă. Tą nieoczywistą i przypadkową drogą modernizm stał się językiem elit.

8. Nowy ład. Zmiany polityczne po pierwszej wojnie światowej sprawiły, że tętniące życiem niegdysiejsze metropolie popadały w zapomnienie, a prowincjonalne miasta stawały się stolicami całych państw lub regionów. Nowe realia polityczne wymuszały realizację inwestycji, których celem było wytworzenie

nowego stołecznego kodu symbolicznego lub transformacja całych dzielnic na wzór centrów największych miast Europy. W przypadku ośrodków, które tak jak Praga czy Budapeszt przeżyły szybki rozwój jeszcze w XIX wieku, wystarczyło inaczej rozłożyć akcenty i zmienić wyraz niektórych przestrzeni. Inaczej sytuacja wyglądała w dotychczas prowincjonalnych i pozbawionych większego znaczenia miastach. Tallin lub Kowno trzeba było wymyślić od nowa, wytworzyć w ich przestrzeni dramaturgię i wymiar symboliczny. W środkowoeuropejskich stolicach lat dwudziestych i trzydziestych powszechnie zaczęły powstawać architektoniczne scenografie „teatru władzy” wzorowane na wyimaginowanych rzymskich forach. Patrząc na projekty reorganizacji miast, rozpoznać można wspólne cechy, a właściwie jeden styl, na który składają się wielkie osie, monotonne rytmy filarów, centralna symetria, potęga, skala i siła. Takie wielkomięskie marzenia snuły Warszawa i Bukareszt.

W krótkim czasie idea stołeczności stała się ważnym elementem propagandy nowych państw narodowych. Kolejne budynki, arterie czy place były wyciekowane i komentowane. Architektura miała przemawiać i budować porozumienie nowych wyobrażonych wspólnot. W niektórych przypadkach sięgano po język nowoczesności, gdzie indziej odwoływano się do narodowych mitów

i kultury ludowej. Program stołeczny był wykorzystywany także w działaniach politycznych państw totalitarnych, na przykład w Związku Radzieckim. Wizje wielkich projektów odegrały ważną rolę także w trakcie drugiej wojny światowej, gdy swe sny o potęgze śniła „niepodległa” Słowacja lub „odzyskująca” Besarabię Rumunia.

Wystawa i towarzysząca jej publikacja zostały przygotowane wspólnym wysiłkiem pięcioosobowego zespołu kuratorskiego z MCK oraz zrealizowane w ramach Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA na lata 2017–2022.

Łukasz Galusek, dr Żanna Komar, dr Michał Wiśniewski, Natalia Żak

KURATORZY WYSTAWY

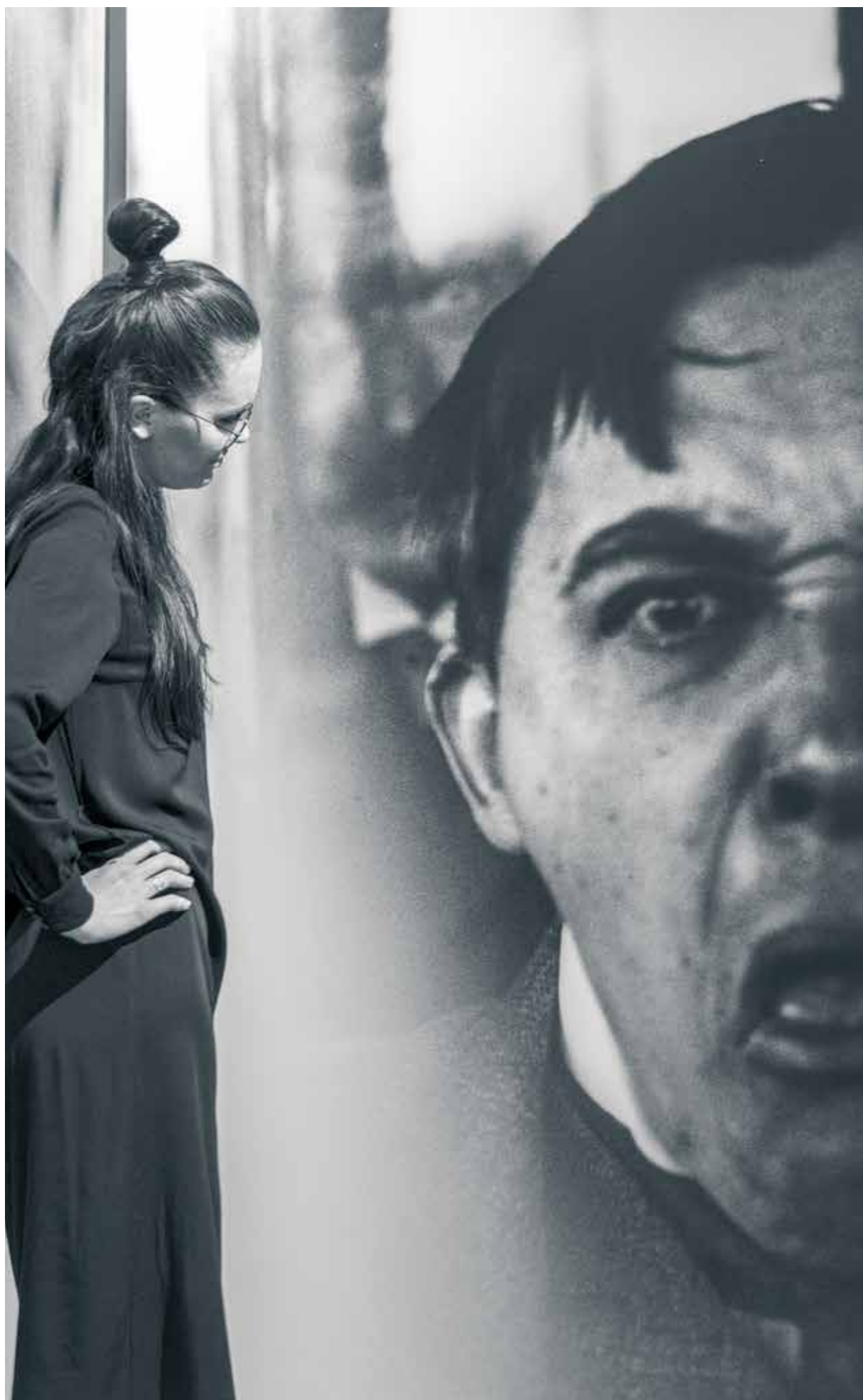
Łukasz Galusek, dr Żanna Komar, Helena Postawka-Lech, dr Michał Wiśniewski, Natalia Żak

ORGANIZACJA Małgorzata Dziedzic, Kama Guzik, Anna Śliwa

ARANŻACJA PŁASTYCZNA WYSTAWY Paweł Żelichowski

PROJEKT ALBUMU TOWARZYSZĄCEGO WYSTAWIE Dagmara Berska (Parastudio)*

PROJEKT Druków TOWARZYSZĄCYCH WYSTAWIE Łukasz Podolak

CZAS PRZEŁOMU SZTUKA AWANGARDY W EUROPIE ŚRODKOWEJ 1908–1928

3 MARCA – 9 CZERWCA

Okres pomiędzy 1908 a 1928 rokiem – choć to zaledwie dwadzieścia lat – zapisał się w historii jako niezwykle burzliwy i obfitujący w wydarzenia czas politycznych napięć, tajnych rozmów i układów, zamachów i wreszcie w 1914 roku wybuchu Wielkiej Wojny, której koniec przesądził o nowym geopolitycznym kształcie Europy. Te wydarzenia były nie tylko tłem, ale i ważnym kontekstem rozwoju sztuki awangardowej, której historia – szczególnie historia awangardy zachodnioeuropejskiej – jej tendencje, dzieła i twórcy – została dogłębnie przebadana i doczekała się obfitej literatury. Podążająca za nią sztuka krajów Europy Środkowej: Polski, Czechosłowacji, Węgier, Rumunii, Jugosławii i krajów bałtyckich, obfituje w awangardowe przykłady malarstwa, rzeźby i grafiki, które nie są bynajmniej prostym naśladownictwem, wręcz przeciwnie – stały się twórczym i swoistym rozwinięciem zachodnich wzorów. Przykłady, zjawiska, osobowości tej awangardy również były i są wciąż analizowane, badane i opisywane w obrębie historii i historii sztuki poszczególnych krajów Europy Środkowej.

Wciąż jednak pewien niedosyt odczuwany jest w przekrojowym i syntetycznym spojrzeniu na środkowoeuropejską awangardę w wymiarze globalnego regionalnego fenomenu. Toteż zamierzeniem autorów i kuratorów wystawy było ukazanie tego szczególnego wspólnego klimatu i źródeł początków sztuki awangardowej w Europie Środkowej. Ekspozycja została zrealizowana w ramach międzynarodowego projektu *Narodziny nowoczesnego Środkowoeuropejczyka*, wspólnie przez cztery partnerskie instytucje: Muzeum Sztuki w Ołomuńcu, Galerię Miasta Bratysławy, Muzeum Janusa Pannoniusa w Peczu oraz Międzynarodowe Centrum Kultury w Krakowie. Premiera wystawy *Czas przełomu* odbyła się w Muzeum Sztuki w Ołomuńcu we wrześniu 2018 roku (co zbieгло się z Europejskim Rokiem Dziedzictwa Kulturowego). Jej druga, krakowska edycja, przygotowana przez Międzynarodowe Centrum Kultury, prezentowała nieco zmieniony wybór dzieł i inaczej rozłożone akcenty w narracji ekspozycji. Podobnie zrealizowane zostały kolejne pokazy – słowacki w Bratysławie i węgierski w Peczu, za każdym razem wnoszące nową perspektywę i refleksję w podjętym temacie.

Głównym kuratorskim zamysłem było skonfrontowanie dzieł artystów z różnych regionów tej części Europy, która w tym czasie doznała najgłębszych geopolitycznych przeobrażeń, będących konsekwencją rozpadu Austro-Węgier, upadku carskiej Rosji i klęski Niemiec.

Zderzenie prac czeskich artystów, najwcześniej i najśmielej w tym regionie przyswajających lekcje francuskiego kubizmu, z pracami ich węgierskich, rumuńskich czy polskich kolegów (którzy z kolei pierwsi czerpali inspiracje z radzieckiego konstruktywizmu) w konsekwencji odsłoniło niezwykle skomplikowaną konfigurację środkowoeuropejskiej awangardy. Przede wszystkim

swoistym jej rysem są przesunięte chronologie i zróżnicowany rytm artystycznych zdarzeń, co uwarunkowane też było odmiennym kontekstem historycznych i politycznych doświadczeń poszczególnych krajów. Wystawa ujawniła również intrygujący wątek artystycznej geografii: roli centrów, dynamiki peryferii, tras artystycznych peregrynacji, granic wzajemnych wpływów, a także ciekawych przemieszczeń tendencji i motywów.

Zawarte w tytule daty 1908–1928 stanowią istotną ramę czasową rozdzieloną cezurą, jaką stało się doświadczenie pierwszej wojny światowej, która odcisnęła wyraźne piętno na życiu niemal wszystkich reprezentowanych na wystawie twórców. Rok 1908 to po roku 1905 kolejny kluczowy moment, kiedy stało się jasne, że Europa definitywnie zmierza do konfliktu zbrojnego. Zdaniem wielu historyków październik 1908 roku, kiedy doszło do „kryzysu bośniackiego”, czyli aneksji Bośni i Hercegowiny przez Austro-Węgry, był momentem, który przesądził o wojnie. Wystawę zamykał znamieny rok 1928, ważny w dziejach sztuki nie tylko z uwagi na manifest malarstwa unistycznego Władysława Strzemińskiego – przede wszystkim był to ostatni rok niezachwianej wiary w „nowy świat” i nowoczesną cywilizację. Ostatni rok przed pierwszą poważną rysą, jaką wyznaczył wielki kryzys w 1929 roku.

Ekspozycja podejmowała kilka charakterystycznych i kluczowych dla awangardowej narracji wątków, takich jak zainicjowane przez kubizm nowe ujęcie przestrzeni zarówno w obrazie, jak i w rzeźbie, fascynacje ideą stworzenia nowoczesnego świata, zachwyt nad dynamiką miasta, maszyną i wyrozumowaną konstrukcją, zwrot ku geometrycznej i aluzyjnej abstrakcji, ale też wiara w archetypiczną istotę natury i panteizm. Nie zabrakło istotnych dla nowoczesnego języka wizualnego przykładów projektów typograficznych, plakatów, czasopism i książek, a także scenariuszy filmowych oraz eksperymentów fotograficznych.

Wystawa – pierwsza tak obszerna i wnikliwa prezentacja awangardy środkowoeuropejskiej po słynnej ekspozycji *Europa, Europa* w Bonn w 1994 roku – stała się dodatkowym argumentem za obiektywnym, pozbawionym uproszczeń rozpatrywaniem sztuki tego regionu i kwalifikowaniem jej jako zapóźniona i gorsza wersja, przypominając, że węgierski aktywizm, polski formizm i strefizm, wiedeński kinetyzm, serbski zenityzm czy czeski poetyzm stanowią co prawda specyficzny, ale niezwykle znaczący wkład środkowoeuropejskiej awangardy w sztukę światową.

Patronaty honorowe nad wystawą objęli: Piotr Gliński, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego RP, Antonín Staněk, Minister Kultury Republiki Czeskiej, Ľubica Laššáková, Minister Kultury Republiki Słowackiej, Péter Fekete, Sekretarz Stanu ds. Kultury w Ministerstwie ds. Zasobów Ludzkich Węgier, Gernot Blümel, Minister Związkowy ds. Europejskich, Sztuki, Kultury i Mediów Republiki Austrii.

dr Monika Rydiger

OŚRODEK WYSTAW

AUTORZY WYSTAWY *dr Karel Srp, dr Lenka Bydžovská*

KURATORKA WYSTAWY (POLSKA EDYCJA) *dr Monika Rydiger*

ORGANIZACJA *Małgorzata Dziedzic, dr Monika Rydiger, Anna Śliwa,*

Karolina Wójcik

ARANŻACJA PLASTYCZNA WYSTAWY *Anna Wisz*

PROJEKT PRZEWODNIKA I DUKÓW TOWARZYSZĄCYCH WYSTAWIE *Tereza Hejmová*

The Treasures of KRAKOW

Krakow - one of the oldest cities in Europe and one of the most beautiful. It is a treasure trove of art and history, a city of legends and myths. It is a city of many treasures, a city of many secrets. It is a city of many wonders, a city of many marvels. It is a city of many treasures, a city of many secrets. It is a city of many wonders, a city of many marvels.

Съкровищата на KRAKOV

Krakow - one of the oldest cities in Europe and one of the most beautiful. It is a treasure trove of art and history, a city of legends and myths. It is a city of many treasures, a city of many secrets. It is a city of many wonders, a city of many marvels. It is a city of many treasures, a city of many secrets. It is a city of many wonders, a city of many marvels.

KRAKAU UND SEINE SCHÄTZE

Krakau - eine der ältesten Städte Europas und eine der schönsten. Sie ist ein Schatzkammer der Kunst und Geschichte, eine Stadt der Legenden und Mythen. Sie ist eine Stadt mit vielen Schätzen, eine Stadt mit vielen Geheimnissen. Sie ist eine Stadt mit vielen Wundern, eine Stadt mit vielen Marvels. Sie ist eine Stadt mit vielen Schätzen, eine Stadt mit vielen Geheimnissen. Sie ist eine Stadt mit vielen Wundern, eine Stadt mit vielen Marvels.

KRAKOV XƏZINƏLƏRİ

Krakov - bir çox qədim şəhərlərdən biri və ən gözəllərindən biri. Bu, sənət və tarixin hazinəsi, əfsanələr və miflərin şəhəri. Bu, çoxlu hazinələr, çoxlu sirrlər, çoxlu mövudlar, çoxlu maraqlar şəhəri. Bu, çoxlu hazinələr, çoxlu sirrlər, çoxlu mövudlar, çoxlu maraqlar şəhəri.

كنوز كراكوف

Krakow - one of the oldest cities in Europe and one of the most beautiful. It is a treasure trove of art and history, a city of legends and myths. It is a city of many treasures, a city of many secrets. It is a city of many wonders, a city of many marvels. It is a city of many treasures, a city of many secrets. It is a city of many wonders, a city of many marvels.

SKARBY KRAKOWA

Krakow - jedno z najstarszych miast w Europie i jedno z najpiękniejszych. Jest skarbnicą sztuki i historii, miastem legend i mitów. Jest miastem wielu skarbów, miastem wielu tajemnic. Jest miastem wielu cudów, miastem wielu zjawisk. Jest miastem wielu skarbów, miastem wielu tajemnic. Jest miastem wielu cudów, miastem wielu zjawisk.

SKARBY KRAKOWA

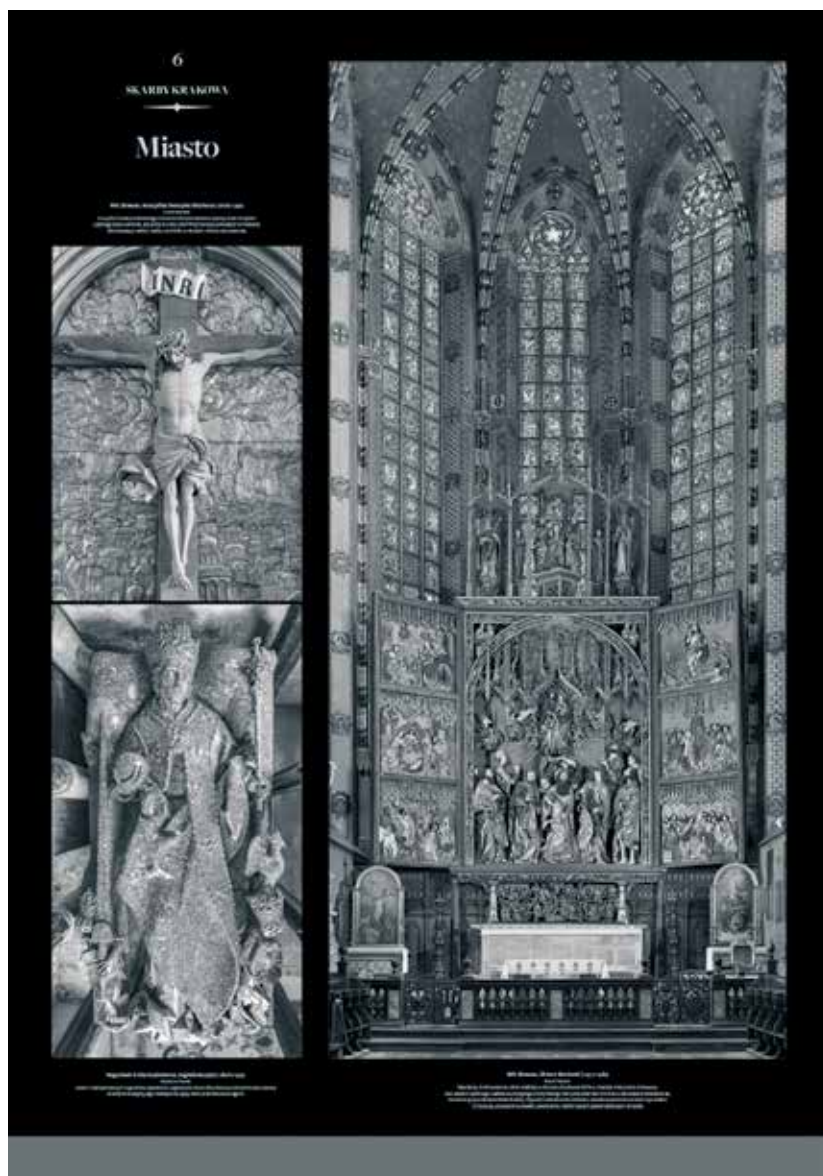
OD 1 CZERWCA

Wystawa prezentuje ponad tysiącletnią historię Krakowa – siedziby polskich królów, dawnej stolicy kraju, jednego z najstarszych europejskich ośrodków uniwersyteckich, miasta poetów, pisarzy i artystów, należącego w średniowieczu do najważniejszych metropolii Europy Środkowej. Od wieków kosmopolityczny, wielokulturowy i otwarty na inspiracje płynące z zewnątrz Kraków pozostał najbardziej polskim z polskich miast. W 1978 roku jako pierwszy europejski zespół miejski został wpisany na *Listę światowego dziedzictwa kulturalnego i przyrodniczego UNESCO*. Można więc spojrzeć na to niezwykle miasto jak na dzieło sztuki w wymiarze uniwersalnym. Kraków jest jednak nie tylko zbiorem wybitnych pomników architektury różnych epok, lecz także skarbcem, w którym przez wieki gromadzono artefakty oraz rozmaite świadectwa historii.

Na dwudziestu planszach zaprezentowano 90 tytułowych „skarbów” – dzieł sztuki, architektury i obiektów dziedzictwa niematerialnego, związanych z miastem, istotnych z perspektywy ich kulturotwórczej roli, często o randze arcydzieł. Opatrzone podpisami prezentują spójną i sugestywną narrację o dziejach krakowskiej metropolii. Dzięki chronologicznemu podziałowi na części: *Początek (przed 989)*, *Książę i biskup (989–1257)*, *Miasto (1257–1493)*, *Rozkwit (1493–1655)*, *Upadek (1655–1794)*, *Duchowa stolica (1794–1918)*, *Krótkie stulecie (1918–1989)* i *Epilog (po 1989)*, można prześledzić historię miasta, począwszy od czasów najdawniejszych, przez umacnianie się jego funkcji stołecznych za panowania Kazimierza Wielkiego, rozkwit w epoce renesansu, kiedy miasto bogaci się i pięknieje, kwitnie handel, rozwija się mecenat artystyczny w kręgach możnowładczych i mieszczańskich. W połowie XVII wieku kończy się dla Krakowa okres trwającego od kilku stuleci pokoju. Okupacja szwedzka i przetaczające się przez miasto obce armie doprowadzają do jego upadku. Pod zaborami Kraków przeżywa burzliwy okres: najpierw przyłączony do Austrii, na krótko wcielony do Księstwa Warszawskiego, po klęsce Napoleona otrzymuje status wolnego miasta i względną swobodę polityczną. W dobie autonomii rozkwita twórczość artystyczna. Jako miasto przechowujące najważniejsze pamiątki narodowe i ślady wielkości dawnej Rzeczypospolitej Kraków pozostaje symbolem polskości i duchową stolicą kraju. Wiek XX otwiera szczególna epoka – Młoda Polska – kiedy to sztuka przeżywa swoją „szczęśliwą godzinę”. Dzieła sztuki, które wówczas powstały, niezmiennie trwają, poruszają i zachwycają. Po pierwszej wojnie światowej ogromny potencjał intelektualny i twórczy Krakowa zostaje wykorzystany w tworzeniu kadry urzędniczej, naukowej i politycznej w pozostałych ośrodkach odradzającego się państwa. Dynamiczny rozwój w zakresie architektury i urbanistyki przerywa wybuch drugiej wojny światowej. Kraków, wyznaczony na stolicę Generalnego Gubernatorstwa, przetrwał wojnę bez większych zniszczeń. W okresie stalinowskim powstaje w jego sąsiedztwie wielki kombinat metalurgiczny wraz z towarzyszącą mu Nową Hutą, pierwszym w Polsce „miastem socjalistycznym”. Nie załamuje to intelektualnego charakteru Krakowa, w którym po odwilży roku 1956 rozkwita życie kulturalno-artystyczne, skupiając wybitne osobowości ze świata literatury, teatru i sztuk plastycznych. Po transformacji ustrojowej roku 1989 miasto przeżywa

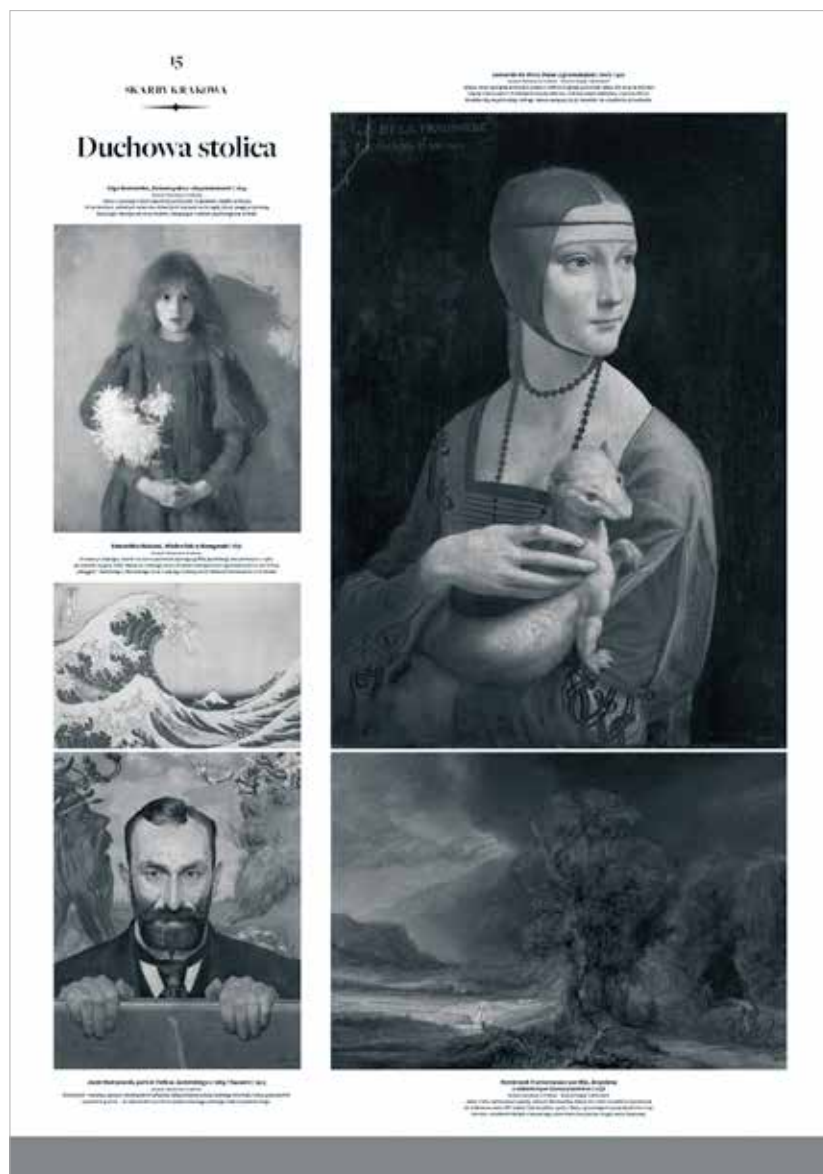

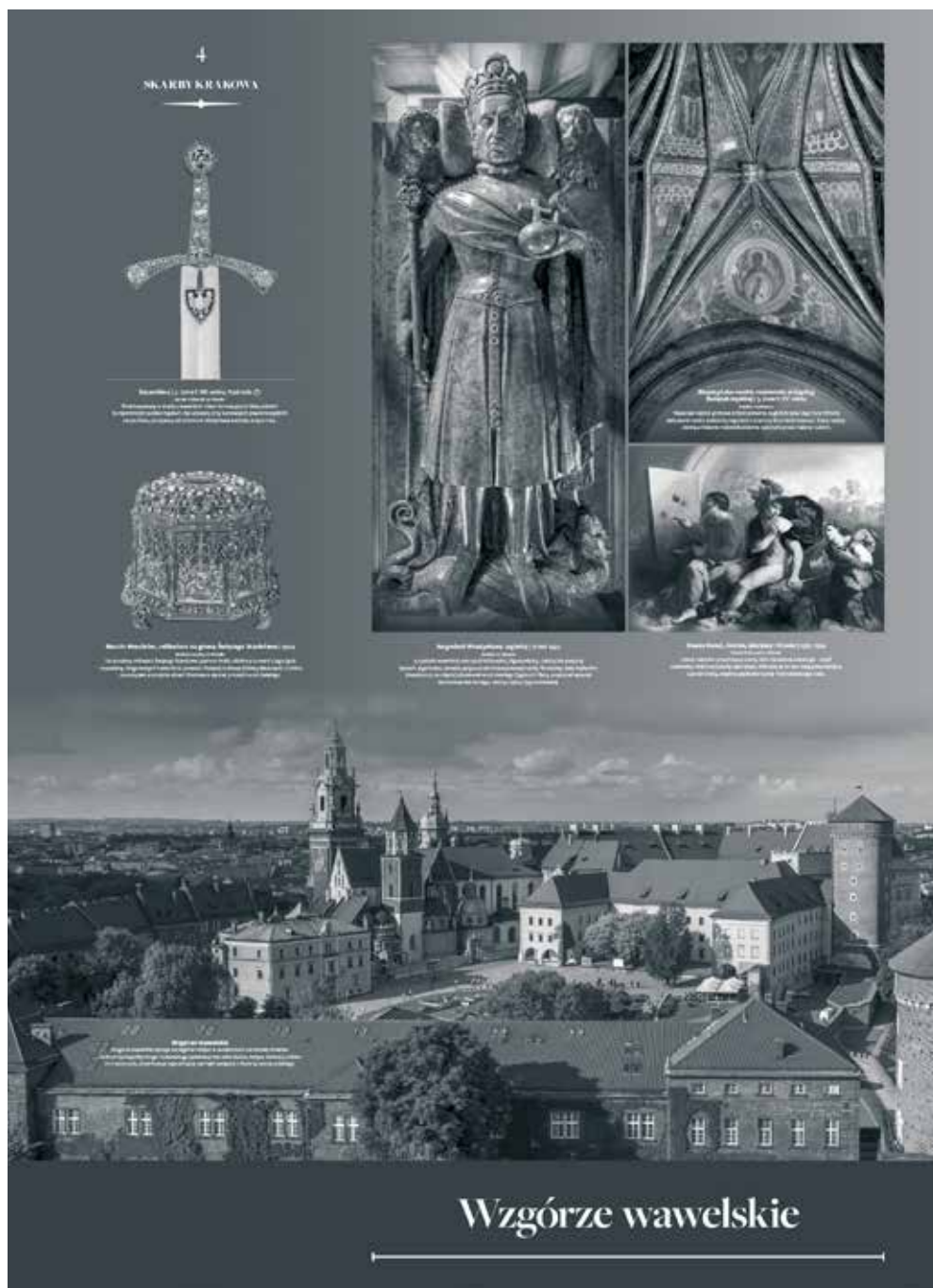
Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik i prof. Jacek Purchla w ARC-WH w Bahrajnie

Ekspozycja w Sofii

okres spektakularnego rozwoju, w twórczy sposób łącząc wyzwania współczesności z bogatym dziedzictwem swej historii.

Ekspozycja *Skarby Krakowa* została przygotowana w formie elektronicznej w kilku językach: polskim, angielskim, niemieckim, arabskim, azerskim i bułgarskim. Możliwość samodzielnego wydruku z gotowych plików i wystawienia w dowolnej przestrzeni zaproponowano między innymi zagranicznym instytucjom kultury, w tym Instytutom Polskim. Premiera anglojęzycznej wystawy odbyła się w czerwcu podczas obrad 15. Światowego Kongresu Organizacji Miast Światowego Dziedzictwa (OWHC), których w 2019 roku Kraków jako pierwsze miasto w Europie Środkowej był gospodarzem, i stanowiła część programu wydarzeń artystycznych przybliżających dziedzictwo kulturowe krakowskiej metropolii i regionu. W grudniu dyr. Agata Wąsowska-Pawlik oraz prof. Jacek Purchla otworzyli wystawę w Arabskim Regionalnym Centrum ds. Światowego Dziedzictwa (ARC-WH) w Manamie w Bahrajnie, gdzie przebywali z wizytą

Kraków po transformacji ustrojowej roku 1989 przeżywa okres spektakularnego rozwoju, w twórczy sposób łącząc wyzwania współczesności z bogatym dziedzictwem swej ponadtyсяcletniej historii.

© 2011 Blackwell Publishing Ltd *Journal of Internal Medicine* 270: 105–112

Abstract *Background:* The purpose of this study was to determine the prevalence of self-reported mental health problems in a community sample of young adults. *Methods:* A cross-sectional survey of 1,000 young adults (18–24 years) was conducted. The survey included a validated self-report measure of mental health problems. *Results:* The prevalence of self-reported mental health problems was 12.5%. The most common self-reported mental health problems were anxiety disorders (5.5%), depression (4.5%), and substance use disorders (3.5%). *Conclusions:* The prevalence of self-reported mental health problems in this community sample of young adults is consistent with previous research. The findings suggest that mental health problems are a significant public health problem in this population.

Event Location: Missouri State Capitol, 500 North Jefferson, Springfield, MO 65801

1989

Topik
 inggris, sejarah,
 matematika, IPA,
 bahasa Indonesia

10040

1999
 2000
 2001
 2002
 2003
 2004
 2005
 2006
 2007
 2008
 2009
 2010
 2011
 2012
 2013
 2014
 2015
 2016
 2017
 2018
 2019
 2020
 2021
 2022
 2023
 2024
 2025
 2026
 2027
 2028
 2029
 2030

[illegible]

Abstract

Wystawa powstała we współpracy z Urzędem Miasta Krakowa. Jest częścią współfinansowanego przez UMK projektu pod tym samym tytułem i wizualnym dopełnieniem publikacji *Tysiąc skarbów Krakowa. Dzieje i sztuka* (2018) oraz *Kraków. Dzieje i sztuka* (2019) pod redakcją naukową prof. Jacka Purchli i dr Joanny Ziętkiewicz-Kotz.

WYDAWNICTWO MCK

ARANŻACJA PLASTYCZNA WYSTAWY *Krzysztof Radoszek*

SKOPJE

MIASTO, ARCHITEKTURA I SZTUKA SOLIDARNOŚCI

9 LIPCA – 20 PAŹDZIERNIKA

Trzęsienie ziemi, które wczesnym rankiem 26 lipca 1963 roku nawiedziło Skopje, stolicę Macedonii (trzęcie co do wielkości miasto ówczesnej Jugosławii), pochłonęło życie ponad tysiąca osób i zniszczyło miasto w 65 procentach. Ten punkt zwrotny w historii miasta stał się początkiem wielowątkowej opowieści – wystawy o mieście, architekturze i sztuce solidarności.

Inspiracją do przygotowania ekspozycji były czteroletnie wysiłki i zaangażowanie Kingi Nettmann-Multanowskiej i ambasadora Jacka Multanowskiego, niestrudzenie odkrywających polskie ślady w stolicy Macedonii podczas ich misji dyplomatycznej na placówce w Skopju.

To właśnie oni w 2014 roku, zaproszeni na ponowne otwarcie długo remonowanego Muzeum Sztuki Współczesnej, odkryli przechowywaną tam zupełnie zapomnianą niezwykłą kolekcję polskiej sztuki xx wieku przekazaną w geście solidarności przez artystów wkrótce po trzęsieniu ziemi w odruchu szczerego współczucia dla poszkodowanego miasta.

Prezentacja kilkudziesięciu wybranych prac z tej kolekcji stanowiła jeden z głównych wątków krakowskiej wystawy. Całość zbioru polskiej sztuki w skopijskim muzeum tworzy aż 212 dzieł autorstwa 119 artystów i obejmuje grafiki, obrazy, rzeźby, plakiety oraz 25 medali, a także dwie tkaniny. Prace w przeważającej większości zostały zebrane przez Związek Polskich Artystów Plastyków jako dar dla nowo powstałego muzeum i trafiły tam w kilku transzach w latach 1963–1967. Ta unikalna kolekcja dobrze odzwierciedla wielość postaw, tendencji i poszukiwań na polskiej scenie artystycznej lat sześćdziesiątych xx wieku. Wśród darczyńców znaleźli się między innymi tak uznani twórcy jak: Jerzy Nowosielski, Henryk Stażewski, Jan Cybis, Bronisław Chromy, Jerzy Rosołowicz, Marian Bogusz, Konrad Srzednicki, Andrzej Strumiłło, Zbigniew Makowski, Jan Berdyszak, Jadwiga Maziarska.

Ale nie tylko polskie dary zasiliły muzealne zbiory. Także tysiące innych dzieł ofiarowanych przez międzynarodową społeczność artystyczną znalazły swoje miejsce w skopijskim muzeum, którego budynek notabene zaprojektowali polscy architekci – słynna pracownia Tygrysów: Wacława Kłyszewskiego, Jerzego Mokrzyńskiego i Eugeniusza Wierzbickiego. Był to dar polskiego rządu dla poszkodowanych Macedończyków. Muzeum usytuowane zostało – niczym Akropol – na górującym nad miastem wzgórzu Kale.

Modernistyczna, purystyczna bryła muzeum to nie jedyny wkład polskich projektantów w odbudowę stolicy Macedonii. Drugim ważnym wątkiem wystawy była historia udziału polskich architektów i urbanistów w opracowaniu finalnego planu ogólnego miasta, w której kluczową rolę odegrali: Adolf Ciborowski, Stanisław Jankowski i ich współpracownicy Wojciech Suchorzewski, Bogdan Wyporek, Stanisław Furman i wielu innych.

Polscy urbaniści cieszyli się wówczas renomą na arenie międzynarodowej. Ale przede wszystkim zbieżność losów Warszawy (zbombardowanej i spalonej przez nazistów po powstaniu warszawskim w 1944 roku) i Skopja zwróciła uwagę Organizacji Narodów Zjednoczonych, która przyjęła na siebie rolę generalnego koordynatora odbudowy macedońskiej stolicy. Oba miasta legły w gruzach (Warszawa w 80%, Skopje w 65%) i w gruncie rzeczy przestały istnieć. Odbudowa Warszawy, a szczególnie rekonstrukcja Starówki przyniosła polskim projektantom światowy rozgłos. Nic dziwnego, że do grona oenzykowskiej Międzynarodowej Rady Konsultantów w Skopju zaproszono Adolfa Ciborowskiego, który od roku 1946 związany był z Biurem Odbudowy Stolicy, a od 1956 roku pełnił funkcję naczelnego architekta Warszawy. W związku z propozycją władz Skopja, aby to właśnie polscy architekci przygotowali wstępną koncepcję planu urbanistycznego, Ciborowski powołał specjalny zespół w ramach Pracowni Urbanistycznej Warszawy. Kierownikiem zespołu został Stanisław Jankowski – zarazem dyrektor Pracowni – nie tylko wybitny architekt, współtwórca trasy W-Z i architektury MDM-u, ale także zasłużony oficer wywiadu AK (ps. Agaton), cichociemny, uczestnik powstania warszawskiego.

Już wstępna polska koncepcja urbanistyczna została bardzo wysoko oceniona przez gremium ekspertów, co zadecydowało o zaproszeniu polskiego zespołu (oficjalnie reprezentowanego przez Polservice) do międzynarodowego przetargu, który miał wyselekcjonować wykonawców kolejnych etapów projektu odbudowy Skopja. Polscy specjaliści odnieśli sukces, wygrywając przetarg wraz z greckim biurem Konstantinosa A. Doxiadisa – słynnego urbanisty, teoretyka planowania przestrzennego, twórcy ekistyki. Oba zespoły oraz urbanisci z Pracowni Urbanistycznej Skopja, którą kierował Risto Galić, przystąpili do opracowywania generalnego planu odbudowy. Adolf Ciborowski został

natomiast powołany na ważne i prestiżowe stanowisko dyrektora programu ONZ ds. odbudowy Skopja. Polscy projektanci i eksperci przystąpili do opracowania planu ogólnego (Stanisław Jankowski, Juliusz Wilski, Stanisław Furman, Olgierd Kuncewicz, Kazimierz Marczewski, Maria Niemczyk). Ważnym atutem polskiego zespołu było opracowanie Studium Socjologicznego (Zygmunt Pióro, Andrzej Luszniwicz, Bożydar Rząd-Górnicki, Zbigniew Sufin) prognozującego procesy i zmiany struktur społecznych. Takie badania były wówczas nowością w planowaniu urbanistycznym, pozwoliły jednak zorganizować przestrzeń miejską w sposób najbardziej optymalny, zgodny z oczekiwaniami i potrzebami mieszkańców.

Kolejnym kluczowym wątkiem ekspozycji było przypomnienie sylwetki Kenzō Tange i jego zespołu – zwycięzców w międzynarodowym konkursie na projekt Skopja w 1965 roku. Zamiast zrekonstruować utraconą tkankę miejską, Japończycy zaproponowali śmiałą, futurystyczną, niemal utopijną wizję metropolii. Tange, próbując transponować japoński metabolizm do Europy, zaplanował miasto o monumentalnej formie, podkreślonej przez dwa silne, symboliczne elementy – „mur miasta” i „bramę miasta”. „Mur miasta” tworzyły budynki mieszkalne, które wyznaczały kształtem podkowę centrum Skopja i nabierały tym samym znaczenia ważnego komponentu przestrzeni miejskiej o społecznej i publicznej roli. Z kolei „brama miasta” – megalstruktura pomyślana jako symboliczne wejście do miasta – stanowiła zarazem węzeł komunikacyjny obejmujący dworzec kolejowy i autobusowy.

Pomimo niepełnej i fragmentarycznej realizacji oraz nieprzystawalności utopijnych ambicji architektury późnego modernizmu do socjalistycznej rzeczywistości plan Tangego był niezwykle ważny, albowiem utorował drogę do przyszłego rozwoju miasta. Poza tym, co istotne, Skopje stało się międzynarodową

Sztuka solidarności

areną wymiany koncepcji architektonicznych, laboratorium eksperymentów formalnych i technologicznych, które dało początek charakterystycznej tożsamości architektonicznej miasta.

Wystawa ukazała również stolicę Macedonii jako miejsce, gdzie oprócz wpływu Tangego współistniało wiele różnych idiomów architektonicznych: kontynuacja modernizmu, adaptacja charakterystycznych dla architektury strukturalizmu zasad dzielenia budynków na mniejsze jednostki, próby reinterpretacji tradycyjnych elementów i motywów oraz znakomite realizacje w surowym betonie (*béton brut*). Zostały one częściowo zainspirowane powojennym dziełem Le Corbusiera, a także wezwaniem Alison i Petera Smithsonów do etycznego podejścia w projektowaniu. Na wystawie pokazano również późnomodernistyczne brutalistyczne realizacje jugosłowiańskich architektów, którzy

pod wpływem tak silnych impulsów zabłysnęli niezwykłą inwencją i talentem, obdarzając Skopje wyjątkową architekturą.

Mimo tak złożonej narracji wystawa uświadomiła nie tylko bezsprzeczny i ogromny potencjał polskich twórców, ale też siłę empatii, jaką okazali ludzie z różnych stron świata. Autor jednego z obrazów przekazanych do Skopja i zaprezentowanych na krakowskiej wystawie, prof. Zbigniew Makowski, który nagle odszedł w wieku 89 lat w trakcie jej trwania, tak wspominał ten szczególny czas: „We wszystkich językach jest parę wielkich słów: wolność, braterstwo, solidarność. Solidarność to święte słowo, skrzydlate... i tyle”.

dr Monika Rydiger

OŚRODEK WYSTAW

IDEA WYSTAWY *Agata Wąsowska-Pawlik, Łukasz Galusek*

KURATORKI WYSTAWY *dr Monika Rydiger, Agata Wąsowska-Pawlik*

WSPÓŁPRACA KURATORSKA *Vladimir Deskov, Łukasz Galusek, Jovan Ivanowski, Kinga Nettmann-Multanowska, Pavel Veljanovski, Jasmina Namiceva*

ORGANIZACJA *Karolina Wójcik, Blagoja Varosanec, Jasmina Namiceva*

WSPÓŁPRACA *Anna Śliwa, Katarzyna Bilska, Kinga Nettmann-Multanowska*

ARANŻACJA PLASTYCZNA WYSTAWY *Rafał Bartkiewicz*

PROJEKT ALBUMU I Druków TOWARZYSZĄCYCH WYSTAWIE *Weird Gentlemen (Aleksandra Braska, Łukasz Podolak)*

KATEDRA ORMIAŃSKA WE LWOWIE I JEJ TWÓRCY

2 PAŹDZIERNIKA – 25 LISTOPADA

Jesienią 2019 roku dobiegły końca prace konserwatorskie przy polichromiach w katedrze ormiańskiej we Lwowie. Znajdujący się tam zespół kompozycji malarskich, które w latach dwudziestych XX wieku opracował Jan Henryk Rosen, to jeden z najciekawszych przykładów monumentalnego malarstwa sakralnego Drugiej Rzeczypospolitej. Po drugiej wojnie światowej odizolowane i niedostępne – dopiero na początku XXI wieku zostały udostępnione dla zwiedzających. W 2008 roku podjęto tam pierwsze prace konserwatorskie, których organizację zainicjowało i realizowało Stowarzyszenie Absolwentów Akademii Dziedzictwa. Działające od 2006 roku Stowarzyszenie skupia osoby, które studiowały w Akademii, dając im możliwość dalszego wspólnego zdobywania wiedzy i realizacji projektów dotyczących ochrony i promocji dziedzictwa kulturowego. Od 2008 roku dzięki wsparciu finansowemu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Narodowego Instytutu Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą POLONIKA Stowarzyszenie realizowało kolejne etapy prac przy malowidłach w katedrze, a w 2019 roku rozpoczęło prace przy mozaikach w kopule. Nad przygotowaniem projektu czuwali Paweł Baranowski z Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie oraz prof. Joanna Czernichowska z ASP w Warszawie, a na miejscu prace realizowane były przez zespół ukraińskich konserwatorów.

Doprowadzenie do końca prac przy malowidłach Jana Henryka Rosena stanowiło impuls do organizacji kolejnego pokazu rozbudowanej i uzupełnionej wystawy *Katedra ormiańska we Lwowie i jej twórcy*, która została przygotowana przez MCK w 2015 roku i przez dwa kolejne lata był prezentowana w licznych miejscach w Polsce i w Armenii. W październiku i listopadzie 2019 roku dzięki współpracy z Instytutem POLONIKA nowa odsłona wystawy została pokazana w Muzeum Króla Jana III w Wilanowie.

Przygotowując pokaz, kuratorzy wystawy zaprosili do współpracy autorów prac konserwatorskich oraz autorkę fundamentalnej pozycji na temat dziejów katedry, a jednocześnie badaczkę twórczości Jana Henryka Rosena dr Joannę Wolańską. Autorem oprawy graficznej wystawy oraz katalogu towarzyszącego był Wojtek Kwiecień-Janikowski, a twórcą aranżacji dr Łukasz Sarnat z krakowskiej ASP. W związku z pokazem w Wilanowie na potrzeby wystawy przygotowano nowe zdjęcia malowideł i wnętrza katedry, które wykonał Paweł Mazur. Powstały też wówczas dwa filmy animowane. Pierwszy, zatytułowany *Przebudzone spojrzenia*, przybliżał postaci pokazane na malowidłach w katedrze ormiańskiej we Lwowie, drugi, o tytule *Polo i Nika – katedra ormiańska*, adresowany był do najmłodszych i opowiadał o historii katedry oraz o idei konserwacji zabytków. Oba filmy przygotowała firma OSORNO Krzysztof Czebot. Na potrzeby wystawy zrealizowano także kilkanaście podcastów, w których o historii i znaczeniu miejsca opowiadają Dorota Janiszewska-Jakubiak, dyrektor Instytutu POLONIKA, oraz dr Joanna Wolańska.

As the history
developed
against
the
background
of
the
American
Revolution
and
the
early
years
of
the
Republic
the
idea
of
a
national
cathedral
gained
momentum.
The
idea
of
a
national
cathedral
gained
momentum.
The
idea
of
a
national
cathedral
gained
momentum.

San Carlos
Dealing a blow
against the
British

San Carlos
Dealing a blow
against the
British

Osią narracji wystawy była biografia artystów zaangażowanych w przebudowę katedry na początku xx wieku, przede wszystkim Jana Henryka Rosena oraz odpowiedzialnego za przebudowę i konserwację budynku krakowskiego architekta Franciszka Mączyńskiego, a także odpowiedzialnego za przygotowanie pierwszego, tylko częściowo zrealizowanego projektu wnętrza katedry Józefa Mehoffera. Praca Mączyńskiego i Mehoffera stanowiła wyjątkowy przykład oddziaływania sztuki Krakowa na stolicę Galicji na początku xx wieku. Malowidła Rosena były uzupełnieniem programu artystycznego wnętrza, który zrealizowano już po zakończeniu pierwszej wojny światowej w innych realiach politycznych, ale też w innym kontekście artystycznym. Wystawa prezentowała nagromadzenie tych różnych zależności i zjawisk, które uitorowały drogę do powstania wyjątkowego dzieła sztuki.

Ustanowienie Najświętszego Sakramentu

W 1944 roku, podczas II wojny światowej, w katedrze ormiańskiej we Lwowie, w której odbywały się nabożeństwa, zostały wykonane trzy freski, które przedstawiają sceny z życia Chrystusa. Freski te, które zostały wykonane w latach 1944-1945, przedstawiają sceny z życia Chrystusa, które zostały wykonane w latach 1944-1945. Freski te, które zostały wykonane w latach 1944-1945, przedstawiają sceny z życia Chrystusa, które zostały wykonane w latach 1944-1945.

The Institution of the Eucharist

The Institution of the Eucharist is a central event in the Christian faith, commemorating the Last Supper of Jesus Christ. It is a sacrament that unites believers with Christ and with each other. The fresco depicts the moment when Christ, seated at the center, holds the Eucharist, surrounded by his apostles. The fresco is a masterpiece of religious art, capturing the solemnity and significance of the event.

Dzięki wystawie zapomniana na wiele lat katedra ormiańska we Lwowie powróciła do szerokiej świadomości polskiej publiczności. Historia konserwacji malowideł to także żywa lekcja zarządzania dziedzictwem, pozyskiwania funduszy i współpracy z dużym zespołem, czego mck od kilkunastu lat uczy w ramach Akademii Dziedzictwa. Jest to również przykład udanej międzynarodowej współpracy pomiędzy polskimi i ukraińskimi konserwatorami, a ponadto karta wizytowa pokazująca polskie zaangażowanie na rzecz budowania dobrych sąsiedzkich stosunków pomiędzy dwoma krajami.

W latach 2015–2017 pierwotna wersja ekspozycji została zaprezentowana w mck oraz w Muzeum Lubelskim w Lublinie, Muzeum Architektury we Wrocławiu, Miejskim Ośrodku Kultury w Jarosławiu, Muzeum w Tykocinie – Oddziale Muzeum Podlaskiego w Białymstoku, Muzeum – Zamku Górków

w Szamotułach, Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie, w Pałacu Schoena Muzeum w Sosnowcu i w Muzeum Miedzi w Legnicy. W 2017 roku dzięki zaangażowaniu Ambasady Polskiej w Armenii wystawa została zaprezentowana również w Narodowej Galerii Armenii w Erywaniu, w Muzeum im. Mhera Abeghyana w Eczmiadzynie oraz w Muzeum Geologicznym w Jeghegnadzorze.

dr Michał Wiśniewski

OŚRODEK EDUKACJI – AKADEMIA DZIEDZICTWA

KONCEPCJA WYSTAWY *dr Michał Wiśniewski*

KONSULTACJA *dr Joanna Wolańska*

ARANŻACJA PLASTYCZNA WYSTAWY *dr Łukasz Sarnat*

PROJEKT ALBUMU TOWARZYSZĄCEGO WYSTAWIE *Wojtek Kwiecień-Janikowski*

AHMAD NABAZ

CIEMNY WSCHÓD

11 PAŹDZIERNIKA – 3 LISTOPADA

Ahmad Nabaz, urodzony w 1986 roku w Erbilu – stolicy autonomicznej irackiej prowincji Kurdystanu – to niezwykle utalentowany artysta praktykujący różne formy działalności artystycznej: malarstwo, performance, wideo-art, kolaż, grafikę. Twórca jest człowiekiem wrażliwym na otaczające go problemy i nieszczęścia. Bezkompromisowo, szczerze przedstawia swoje poglądy oraz uczucia. Jego życie osobiste naznaczyły te same tragedie, które spadały na cały naród kurdyjski w XX i XXI wieku: tęsknota za własnym państwem, odmawianie manifestowania własnej odrębności, ludobójstwo Anfal, zrujnowanie kraju przez wojska Saddama Husajna, a w ostatnich latach inwazja tak zwanego Państwa Islamskiego.

Te trudne doświadczenia, poparte obserwacją sytuacji w innych krajach Bliskiego Wschodu, wpłynęły na głęboko pesymistyczne postrzeganie przez artystę przyszłości tej części świata. Niegdyś stanowiła ona kolebkę wielkich cywilizacji, była miejscem, w którym rozwijały się nauka i kultura. Teraz coraz bardziej pogrąża się w konfliktach zbrojnych, doświadcza destrukcyjnych skutków religijnego fanatyzmu, politycznych ekstremizmów i brutalizacji stosunków społecznych.

Wystawa pod wymownym tytułem *Ciemny Wschód* składała się z dwudziestu czterech obrazów oraz materiału wideo, stworzonych w latach 2014–2019. W pracach dominują czerń i szarość, dodatkiem jest czerwień. Kolory te mają symbolizować przesiąkniętą niepokojem wizję przyszłości regionu, zniewolenie kobiet, cierpienie dzieci i wszechobecną przemoc. Obrazy są krzykiem rozpacz, wyrazem protestu i głosem w obronie prześladowanych, a także oskarżeniem reszty świata o obojętność lub wręcz przyzwolenie na ogrom zła dotyczący Bliski Wschód.

Ahmad Nabaz szczególnie wiele uwagi poświęca sytuacji kobiet. Zdaniem artysty Bliski Wschód zamienia się dla nich w wielkie więzienie. Gdy w Kurdystanie kobiety mogą się realizować zawodowo, społecznie, politycznie, ubierać się zgodnie z własną wolą, w wielu innych krajach Bliskiego Wschodu odbiera się im tożsamość, prawo do wyróżniania się. Kobiety stają się – tak często widoczną w pracach Nabaza – „czarną plamą”.

Dzieła Ahmada Nabaza stanowią połączenie wysokiej wartości artystycznej z bardzo ważnym przekazem społecznym. Wystawa *Ciemny Wschód* miała skłonić do refleksji nad obecną kondycją Bliskiego Wschodu i do zastanowienia się, czy Polacy i Europejczycy mogą wpłynąć na poprawę sytuacji w tej części świata.

Współorganizatorem wystawy prezentowanej w średniowiecznych piwnicach MCK jest Pełnomocnictwo Rządu Regionalnego Kurdystanu w Polsce.

Ziyad Raoof

PEŁNOMOCNIK RZĄDU REGIONALNEGO KURDYSTANU W POLSCE

KONCEPCJA WYSTAWY *Agata Wąsowska-Pawlik, Ziyad Raoof*

ORGANIZACJA *Anna Śliwa, Dorota Kosiec*

FOTOBLOK EUROPA ŚRODKOWA W KSIĄŻKACH FOTOGRAFICZNYCH

21 LISTOPADA 2019 – 1 MARCA 2020

Książki fotograficzne to wspomniały, nieodkryty jeszcze do końca fenomen dla zainteresowanych fotografią, grafiką, polityką i sztuką. To zarówno artystyczne albumy autorstwa najwybitniejszych mistrzów obiektywu, takich jak František Drtikol, Edward Hartwig, Kata Kálmán, Hedy Löffler, Karol Plicka, Zofia Rydet, Antanas Sutkus, jak i wstrząsające zbiory zdjęć dokumentalnych, publikacje naukowe i krajoznawcze.

Fotoksiążka cieszy się niesłabnącym zainteresowaniem badaczy, artystów i kolekcjonerów, a także instytucji – co znajduje odzwierciedlenie w licznych poświęconych tej problematyce publikacjach, wystawach i festiwalach. W photobookowym dyskursie wciąż jednak brakuje należytej reprezentacji książek fotograficznych i co za tym idzie – artystycznych osobowości z Europy Środkowej, które pojawiają się raczej punktowo i sygnałnie. Wystawa, którą zainicjował rozpoczęty w 2018 roku projekt badawczy z udziałem akademików i artystów z regionu, była pierwszą tak szeroką próbą zebrania wiedzy na temat kultury środkowoeuropejskich photobooków. Projekt był jednak nie tylko odpowiedzią na potrzebę syntetycznego opracowania problematyki książki fotograficznej z perspektywy historycznej i w kontekście współczesnych praktyk artystycznych. Wystawa stała się równocześnie pretekstem do snucia opowieści na temat samej Europy Środkowej. Historia środkowoeuropejskich photobooków nie tylko bowiem ilustruje narodziny i ewolucję samego medium, ale jest też zapisem kulturowego krajobrazu regionu i jego skomplikowanej historii. Wyjątkowość środkowoeuropejskich książek fotograficznych sytuuje się właśnie na przecięciu ambicji artystycznych i propagandy, wielkich narracji historii i małych enklaw wolności. Książki opowiadają poprzez fotografie dzieje naszego regionu, ale same w sobie są też dokumentami zmieniających się stosunków społecznych, wizji politycznych oraz powinności fotografii i sztuki.

Wystawa podzielona została na rozdziały tematyczne, prowadzące odbiorcę przez wiek XX – od momentu pojawienia się wczesnych przykładów książek fotograficznych, takich jak choćby *Malownicza Polska. Ziemia krakowska* autorstwa Tadeusza Rzący, pioniera fotografii kolorowej na rodzimym gruncie, przez drukowane w masowych nakładach publikacje, po te wydawane aż po czasy współczesne, epokę transformacji zarówno politycznej, jak i kulturowej, kiedy książka odgrywa rolę dokumentu i narzędzia zmiany. Na wystawie nie mogło zabraknąć publikacji problematyzujących zagadnienie fotoksiążki artystycznej. Wydawnictwa z lat dwudziestych XX wieku, klasyczne pozycje z lat sześćdziesiątych – jak ikoniczny już album *Fotografika* Edwarda Hartwiga, książki z kręgu neoawangardy lat siedemdziesiątych czy publikacje współczesnych twórców, takich jak Aneta Grzeszykowska czy Peter Puklus, dobitnie pokazują,

że książka fotograficzna była i wciąż pozostaje atrakcyjnym narzędziem artystycznej ekspresji. Medium fotoksiążki doskonale wpisywało się również w cele propagandowe. Konstruowane w ten sposób wizualne narracje nie tylko stały się doskonałym narzędziem perswazji, ale równocześnie wykorzystywały bogaty rezerwuuar rozwiązań i język formalny wypracowany w kręgu awangardy.

Snując opowieść o książkach fotograficznych w Europie Środkowej, nie sposób pominąć publikacji mierzących się z doświadczeniem wojny. Obrazy ruin, zburzonych świątyń i gruzu zmacerowanego z ludzkimi szczątkami były głównym tematem albumów fotograficznych publikowanych zarówno po pierwszej, jak i po drugiej wojnie światowej. W tych ostatnich więcej już jednak patosu i przejmujących świadectw zatraconego człowieczeństwa. Duża część tych publikacji przekracza konwencję dokumentu i wyróżnia się autorskim

wyrazem artystycznym, jak na przykład monumentalna *Warszawa 1945* Leonarda Sempolińskiego. Interesującym przykładem pokazującym wojnę z perspektywy osobistego, intymnego doświadczenia jest z kolei książka *Abeceda duševního prázdna* Zdenka Tmeja, który w latach czterdziestych został zesłany do obozu pracy przymusowej w Breslau. Równie intrygującym i szeroko prezentowanym na wystawie wątkiem były książki fotograficzne skupione na budowaniu narracji dotyczącej życia codziennego. Albumy pokazujące wyidealizowany obraz socjalistycznej stabilizacji, dokumenty życia religijnego, książki przyrodnicze i dla dzieci – klasyczna już pozycja *Mały człowiek* Zofii Rydet i będąca rodzajem jej fotograficznego kontrpunktu rumuńska książka *Copii, Copii* Hedy Löffler to tylko jedne z wielu przykładów. Domknięcie prezentacji stanowiły książki będące refleksją na temat upadku bloku socjalistycznego i przemiany

ustrojowej – w tym opublikowane dopiero w latach dziewięćdziesiątych legendarne fotografie Josefa Koudelki z praskiego sierpnia 1968 czy niezwykle ciekawa pozycja *Świat* – opowieść o transformacji z nieoczywistej perspektywy dzieci z beskidzkich wsi. Prezentowanym ponad 120 książkom z Polski, Czech, Słowacji, Węgier, Rumunii, Litwy, Łotwy i Estonii – z których wiele można było swobodnie kartkować i przeglądać – towarzyszyły fotografie, kroniki filmowe i plakaty.

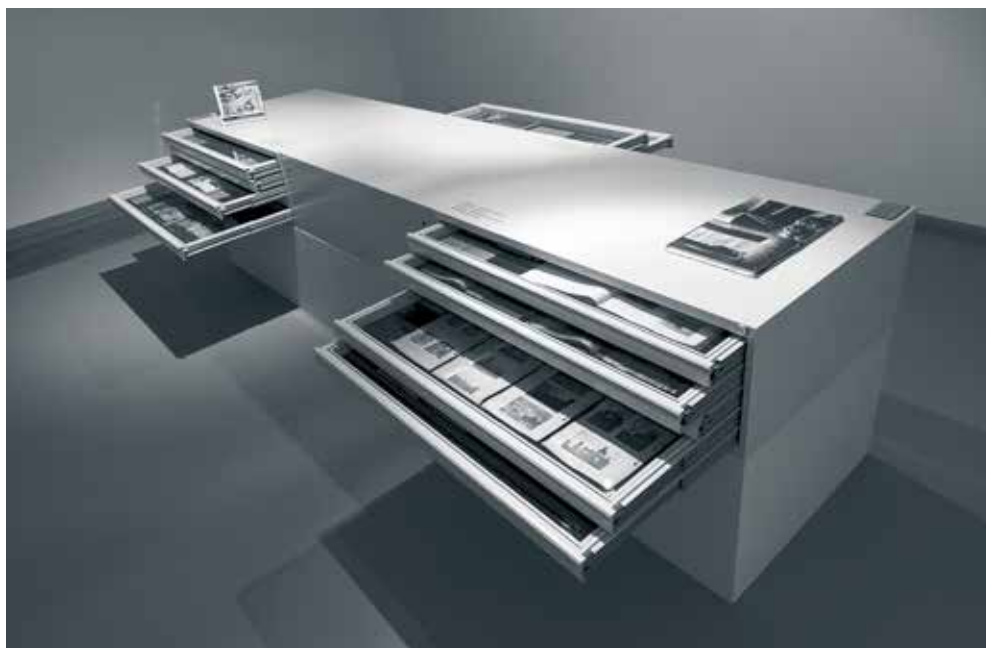
Wystawa *Fotoblok* była wynikiem pasji kolekcjonerskiej i kilkuletniego programu badawczego, wysiłku i zaangażowania wielu osób. Nade wszystko zaś stanowiła swego rodzaju spotkanie. Z książką. Fotograficzną. Wyjątkową. Taką,

która zachwyca, intryguje, ale też pobudza do głębszej refleksji nie tylko nad naturą samego medium, lecz co równie istotne – nad wciąż aktualnym pytaniem o tożsamość Europy Środkowej.

Wystawa jest częścią dwuletniego projektu *Photobook Bloc. Europa Środkowa w książkach fotograficznych (xx–xxi wiek)*, finansowanego ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA na lata 2017–2022.

Łukasz Gorczyca, Adam Mazur, Natalia Żak

KURATORZY WYSTAWY Łukasz Gorczyca, Adam Mazur, Natalia Żak
ZESPÓŁ BADAWCZY Arnis Balčus, Vladimír Birgus, Adriana Dumitran, Eve Küller,
Bohunka Koklesová, Claudia Küssel, Agnė Narušytė, Tomáš Pospěch, Peter Puklus,
Wojciech Wilczyk

ORGANIZACJA Dorota Kosiec, Karolina Wójcik, Anna Śliwa

ARANŻACJA PLASTYCZNA WYSTAWY Damian Nowak

PROJEKT ALBUMU I DRUKÓW TOWARZYSZĄCYCH WYSTAWIE Kuba Sowiński

PROGRAMY EDUKACYJNE

AKADEMIA DZIEDZICTWA

Studia podyplomowe Akademia Dziedzictwa zostały utworzone przez Międzynarodowe Centrum Kultury oraz Małopolską Szkołę Administracji Publicznej Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie w 2001 roku. Był to pierwszy w Polsce program edukacyjny, który poświęcono opiece nad dziedzictwem kulturowym realizowanej poprzez aktywne zarządzanie. W pierwszej połowie 2019 roku odbyły się zajęcia XIII edycji, a w październiku tego roku zainaugurowane zostały zajęcia kolejnej, XIV edycji programu, w ramach którego studia podjęło już ponad 300 osób.

Program adresowany jest do pracowników instytucji kultury, muzealników, przedstawicieli urzędów konserwatorskich i administracji samorządowej. Osobom, które mają wykształcenie humanistyczne, studia te dają możliwość bliższego poznania zagadnień z zakresu prawa i administracji. Dla osób z doświadczeniem technicznym lub ekonomicznym Akademia Dziedzictwa to droga do zwiększenia wiedzy o kulturze i dziedzictwie. Uzupełnieniem każdej edycji są seminaria terenowe, mające na celu przedstawienie studentom zabytków z różnych regionów Polski oraz praktycznych sposobów zarządzania nimi. W 2019 roku studenci uczestniczyli w dwudniowych warsztatach, poświęconych instytucjom kultury działającym w Krakowie (13–14 kwietnia), a także działaniom na rzecz ochrony i promocji dziedzictwa, które podejmuje Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, oraz w czterodniowych warsztatach w województwie lubelskim (4–7 lipca).

Kilkanaście lat istnienia Akademii Dziedzictwa pozwoliło wypracować unikalny program, realizowany przez wyjątkową grupę wykładowców reprezentujących najlepsze polskie uczelnie i najważniejsze instytucje kultury. Do stałych współpracowników Akademii Dziedzictwa należą między innymi: prof. Wojciech Bałus, dr hab. Piotr Dobosz, prof. Jerzy Hausner, Paweł Jaskanis, prof. Piotr Krasny, prof. Andrzej Rottermund, prof. Bogusław Szmygin, prof. Stanisław Waltoś.

Akademia Dziedzictwa to także liczna grupa byłych studentów aktywnych w Stowarzyszeniu Absolwentów Akademii Dziedzictwa, które co roku organizuje seminaria poświęcone zarządzaniu dziedzictwem oraz angażuje się w prowadzenie prac konserwatorskich dotyczących polskiego dziedzictwa kulturowego za granicą. Do najważniejszych osiągnięć Stowarzyszenia należy zaliczyć realizowane od 2008 roku prace przy konserwacji polichromii Jana Henryka Rosena w katedrze ormiańskiej we Lwowie.

Oprócz regularnych zajęć dla studentów organizowane są także spotkania w ramach *Wykładów otwartych Akademii Dziedzictwa*. 18 października w ramach tego cyklu odbyło się spotkanie wokół książki *Architektura w mieście, architektura dla miasta*, tom 2: *Przestrzeń publiczna w miastach ziem polskich w „długim” dwiętnastym wieku*, która ukazała się nakładem wydawnictwa Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk. 18 listopada mck odwiedził prof. David Throsby i wygłosił wykład *Dziedzictwo i ekonomia*. Dzień później z wykładem *Żydowski Wiedeń i jego muzeum* wystąpiła dr Danielle Spera, dyrektorka Muzeum Żydowskiego w Wiedniu.

dr Michał Wiśniewski

OŚRODEK EDUKACJI – AKADEMIA DZIEDZICTWA

OWHC YOUNG PROFESSIONALS FORUM 2019

TOWARZYSZĄCE 15. KONGRESOWI ORGANIZACJI MIAST ŚWIATOWEGO DZIEDZICTWA

1-6 CZERWCA

W 2019 roku Kraków gościł 15. Światowy Kongres Organizacji Miast Światowego Dziedzictwa (owhc – Organization of World Heritage Cities), międzynarodowego podmiotu zrzeszającego miasta historyczne wpisane na *Listę światowego dziedzictwa UNESCO* na całym świecie. Autorem koncepcji merytorycznej Kongresu, a także Przewodniczącym jego Komitetu Sterującego był prof. dr hab. Jacek Purchla, założyciel i wieloletni dyrektor мск. Hasło kongresu – *Dziedzictwo i turystyka* – było kontynuacją i rozwinięciem dyskusji rozpoczętej w 2017 roku podczas spotkania w południowokoreańskim Gyeongju. Jednym z wydarzeń towarzyszących 15. Kongresowi było owhc Young Professionals Forum (Forum Młodych Profesjonalistów owhc) – tygodniowy program edukacyjny dla młodych ekspertów reprezentujących 18 zaproszonych miast z całego świata, zorganizowany przez Międzynarodowe Centrum Kultury na zlecenie Urzędu Miasta Krakowa.

W trakcie Young Professionals Forum uczestnicy brali udział w warsztatach terenowych, seminariach i wykładach poruszających kluczowe kwestie nurtujące włodarzy miast światowego dziedzictwa. W programie wzięło udział 19 uczestników z 14 krajów – 15 reprezentantów miast owhc z zagranicy oraz czterech przedstawicieli polskich miast (Bardejów, Słowacja; Berlin i Rarytzbona, Niemcy; Bursa, Turcja; Kair, Egipt; Cuenca, Ekwador; Granada, Hiszpania; Guimarães, Portugalia; Gyeongju, Korea Południowa; Kutná Hora, Czechy; Luksemburg; Al-Muharrak, Bahrajn; Petersburg, Rosja; Suzhou, Chiny; Tunis, Tunezja; Wiedeń, Austria; a także Kraków, Warszawa i Zamość). Grupę uczestników wyłoniono wiosną 2019 roku spośród zgłoszeń wysłanych z ponad 50 miast członkowskich owhc. Zgodnie z tematem Kongresu również program Forum skoncentrowany był na rozmaitych aspektach oddziaływania turystyki na dziedzictwo: od stymulowania rozwoju popularnych turystycznych destynacji, przekształcania miejsc i obiektów zgodnie z zapotrzebowaniem turystów, „disneylandyzacji” dziedzictwa, aż po angażowanie społeczności globalnej w działania ochronne.

Program Forum, poprowadzony przez dr. Michała Wiśniewskiego i Marka Świdraka, obejmował liczne wykłady (prowadzone również przez ekspertów zewnętrznych, m.in. przez keynote speakera Kongresu Douga Lansky’ego), warsztaty i wizyty studyjne, w tym na Zamku Królewskim na Wawelu, krakowskim Starym Mieście, Kazimierzu, w Nowej Hucie i Podgórzu, w Państwowym Muzeum Auschwitz-Birkenau i Muzeum Zamku w Oświęcimiu, wielickim Muzeum Żup

Doug Lansky

Marta Sztwientnia (Kraków)

Hyeonji Oh (Gyeongju, Korea Południowa)

Veronica Rosales-Mitte (Cuenca, Ekwador)

Uczestnicy Young Professionals Forum „pod opieką” mck: dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik (z prawej) i prof. Jacka Purchli (z lewej)

W Kopalni Soli „Wieliczka”

Krakowskich, a także w tamtejszej Mediatece i kopalni soli. W trakcie wykładów i warsztatów uczestnicy analizowali również przykłady z własnych krajów, przedstawiając działania podejmowane przez władze miejskie we współpracy ze społecznościami lokalnymi w celu zachowania miejsc światowego dziedzictwa.

Ważnym merytorycznym elementem programu było przygotowanie Deklaracji – uczestnicy podsumowali w niej swoje wnioski na temat relacji turystyki i dziedzictwa kulturowego i pożądaných działań, których podjęcie miałyby relacje te uzdrowić. Sedno Deklaracji oddaje zdanie: „Every visitor is a local somewhere, therefore, make the world of locals worth visiting” (Każdy gdzieś czuje się „u siebie”, chrońmy lokalne światy i uczynmy je wartymi odwiedzin). Dokument został zaprezentowany uczestnikom Kongresu podczas uroczystości, która odbyła się w Kopalni Soli „Wieliczka”. Prezentacji Deklaracji towarzyszył film dokumentujący przebieg wizyty uczestników Forum w Polsce (dostępny na kanale Międzynarodowego Centrum Kultury na YouTube).

Marek Świdrak

OŚRODEK EDUKACJI – AKADEMIA DZIEDZICTWA

V4 HERITAGE ACADEMY MANAGEMENT OF UNESCO WORLD HERITAGE CULTURAL SITES IN VISEGRAD COUNTRIES

8-14 LIPCA

Od 2009 roku Międzynarodowe Centrum Kultury organizuje cykliczny, letni kurs V4 Heritage Academy. Management of UNESCO World Heritage Cultural Sites in Visegrad Countries, którego tematem jest zarządzanie miejscami wpisanymi na *Listę światowego dziedzictwa kulturalnego i przyrodniczego UNESCO*. Realizacja tego projektu jest pochodną utworzenia w 2006 roku przez ministrów kultury „wyszehradzkiej czwórki” stałej Grupy Roboczej Ekspertów ds. Dziedzictwa Kulturowego Krajów Grupy Wyszehradzkiej, za której organizację i aktywność odpowiada мск. Regularne spotkania przedstawicieli instytucji kultury z Czech, Polski, Słowacji i Węgier przyniosły w ciągu dziesięciu lat bogaty dorobek w postaci kilku konferencji naukowych oraz programu edukacyjnego adresowanego do pracowników służb konserwatorskich tudzież do osób zaangażowanych w realizację projektów na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego.

W 2019 roku V4 Heritage Academy została zorganizowana już po raz dziesiąty. Tym razem głównym miejscem, gdzie odbywały się zajęcia, był Český Krumlov, malownicze miasto w Czechach Południowych, w 1992 roku wpisane na *Listę światowego dziedzictwa UNESCO*. Kluczowym partnerem tej edycji szkoły było Ministerstwo Kultury Republiki Czeskiej.

Uczestnicy kursu, młodzi pracownicy sektora dziedzictwa z Polski, Czech, Słowacji i Węgier, rozpoczęli zajęcia w Krakowie, gdzie wzięli udział w dwudniowej sesji wykładowej oraz odwiedzili Zamek Królewski na Wawelu – Państwowe Zbiory Sztuki. W kolejnych dniach zajęcia kursu były realizowane na Morawach i w Czechach. W pierwszym dniu tej części zajęć uczestnicy programu odwiedzili pałac i ogrody pałacowe w Kromieryżu, gdzie mogli zapoznać się ze współczesną metodologią zarządzania rezydencjami historycznymi w Republice Czeskiej.

W kolejnych dniach program realizowany był w Českim Krumlovie. Uczestnicy poznali miasto, zapoznali się z jego historią oraz z procesami dotyczącymi konserwacji tamtejszej architektury, realizowanymi w ciągu ostatnich trzydziestu lat. Dzięki wsparciu urzędu konserwatorskiego w Czeskich Budziejowicach oraz Zamku w Českim Krumlovie uczestnicy szkoły mogli poznać i odwiedzić mało znane i trudno dostępne miejsca. W ramach zajęć odwiedzili także Hološovice, wioskę, która na *Liście UNESCO* reprezentuje tak zwany czeski wiejski barok.

Podsumowanie projektu stanowiły warsztaty, które dotyczyły rozwoju turystyki w Českim Krumlovie. Tę położoną nad Wełtawą „perłę” Czech Południowych w ostatnich latach odwiedza ponad trzy miliony osób rocznie, głównie turystów z Dalekiego Wschodu. Uczestnicy kursu przygotowali analizy

Pałac w Kromieryżu

Ogrody pałacowe w Kromieryżu

Český Krumlov

Warsztaty w Českim Krumlovie

poświęcone zarządzaniu turystyką w mieście, kierując uwagę na bardziej zrównoważone i niestanowiące zagrożenia dla lokalnej społeczności sposoby. Efekty warsztatów zostały zaprezentowane podczas otwartej prezentacji, którą zorganizowano w ostatnim dniu warsztatów.

Jak co roku program V4 Heritage Academy unaoczniał ogromną potrzebę integracji i wymiany międzynarodowej środowisk konserwatorskich Europy Środkowej. Realizowany od 2009 roku projekt pozwolił nawiązać kontakty i umożliwić wymianę myśli już ponad 200 osobom, głównie przedstawicielom Czech, Polski, Słowacji i Węgier, ale też Białorusi, Hiszpanii, Niemiec, Rumunii, Serbii i Ukrainy.

dr Michał Wiśniewski

OŚRODEK EDUKACJI – AKADEMIA DZIEDZICTWA

PROGRAM TOWARZYSZĄCY WYSTAWOM

W ramach programu towarzyszącego wystawom w 2019 roku zostały przygotowane liczne wykłady, spotkania, dyskusje, pokazy filmowe oraz oprowadzania. Początek roku to dobiegająca końca wystawa *Architektura niepodległości w Europie Środkowej* i kontynuacja cyklu spotkań *1918. Kultura Nowej Europy*. W jego ramach wykład zatytułowany *Węgry* wygłosił dr hab. Gábor Lagzi; odbyło się też spotkanie promocyjne *Przewodnika po architekturze Kowna*. W ramach finisażu wystawy miały miejsce dwa oprowadzania kuratorskie: z dr. Michałem Wiśniewskim oraz z dyr. Łukaszem Galuskim.

Do wystawy *Czas przełomu. Sztuka awangardy w Europie Środkowej 1908–1928* zorganizowano wykłady przybliżające fenomen sztuki awangardowej. Pierwszy z nich to spotkanie z dr. Jakubem Kornhauserem, który w prelekcji *Awangarda dla opornych* przedstawił najważniejsze awangardowe pojęcia i zaprezentował najciekawszych artystów – malarzy, rzeźbiarzy, performerów i pisarzy – kojarzonych z tym nurtem. Wykład był tłumaczony na polski język migowy. Kolejne spotkanie prezentowało sposób, w jaki awangardowi artyści z Europy Środkowej reagowali na wzrost popularności sportu jako kultury dla mas i kultury mas. Wykład wygłosił dr Przemysław Strożek. Następnie dr hab. Agnieszka Karpowicz w wykładzie *Wielkomiejscy. Jak Europa Środkowa śniła o mieście* przybliżyła środkowoeuropejskie fantazje na temat miasta przyszłości, a prof. Erwin Kessler podczas wykładu *Rumuński urok awangardy* opowiedział między innymi o relacjach przedstawicieli rumuńskiej awangardy z Filippem Tommasem Marinettim. Cykl spotkań towarzyszących zakończył wykład dr. Piotra Rypsona *Nowe usta. O projektowaniu graficznym w dobie awangardy w Europie Środkowej*. Spotkanie poświęcone było przede wszystkim powstawaniu międzynarodowej sieci czasopism na początku wieku, ich wzajemnym kontaktom i wpływowi na nowoczesne projektowanie graficzne. Dodatkowo w czasie trwania wystawy odbyło się spotkanie z prof. Pawłem Kowalem *Polska i Wschód* wokół książki *Testament Prometeusza*, które zostało zorganizowane we współpracy z Kolegium Europy Wschodniej im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego we Wrocławiu oraz redakcją dwumiesięcznika „New Eastern Europe”. Spotkanie poprowadzili Iwona Reichardt i dyr. Łukasz Galusek.

W ramach wystawy przygotowany został również dzień otwarty – *Awangardowa niedziela*, w trakcie którego zwiedzający mogli wziąć udział w oprowadzaniach z kuratorką dr Moniką Rydiger oraz z przewodnikiem w języku ukraińskim. Dodatkową atrakcją były wystąpienia uczestników projektu ArtCoMe, którzy przybliżyli zainteresowanym odbiorcom biografie artystów oraz własne przemyslenia na temat wybranych dzieł: Antona Jasuscha, Josefa Čapka, Imre Szobotki oraz Katarzyny Kobro. Na zakończenie wystawy odbył się finisaż, w ramach którego zwiedzających po ekspozycji oprowadziła kuratorka dr Monika Rydiger.

Na majową Noc Muzeów został przygotowany specjalny program. Z tej okazji zrealizowano wiele wydarzeń pod hasłem *Nadobnisie i koczkodany* (tytuł dramatu napisanego przez Stanisława Ignacego Witkiewicza). W programie znalazły się oprowadzania po wystawie z kuratorką i z przewodnikami oraz warsztaty dla dzieci, młodzieży i dorosłych *Zagubieni w awangardzie*. Można

Oprowadzanie ze współkuratorką dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik po wystawie *Skopje. Miasto, architektura i sztuka solidarności* podczas dnia otwartego

Oprowadzanie po wystawie *Czas przełomu. Sztuka awangardy w Europie Środkowej 1908–1928* przez kuratorkę dr Monikę Rydiger podczas Nocy Muzeów

Noc Muzeów w mck

Degustacja przysmaków kuchni bałkańskiej

Warsztaty dla dzieci

było także wziąć udział w rozmowie z aktorem odgrywającym postać Witkacego, a na pamiętkę sfotografować się w awangardowej fotobudce.

W miesiącach letnich tradycyjnie odbył się cykl filmowy *Kino na dachu mck*, przybliżający kinematografię bałkańską. Towarzyszył on wystawie *Skopje. Miasto, architektura i sztuka solidarności*. Wyświetlono cztery filmy: *Przed deszczem* (1994, reż. Miłczo Manczewski), *Aleksander* (2004, reż. Oliver Stone), *Grbavica* (2006, reż. Jasmila Žbanić), *Macedończyk* (2013, reż. Petro Aleksowski). Ostatniemu seansowi towarzyszyło spotkanie z reżyserem. W każdym pokazie wziął udział komplet widzów.

Wystawie *Skopje. Miasto, architektura i sztuka solidarności* towarzyszyły dwa spotkania. Pierwsze z nich: *Jak Polacy odbudowywali Skopje – wspomnienia* zgromadziło specjalistów pracujących nad koncepcją odbudowy Skopja po trzęsieniu ziemi w 1963 roku; byli to prof. Wojciech Suchorzewski, inż. Stanisław Furman oraz arch. Bogdan Wyporek. Spotkanie poprowadził dr hab. Wojciech Kosiński. Prelegenci opowiedzieli o tym, dlaczego Polacy zostali zaproszeni do współpracy, o emocjach towarzyszących im w tym czasie, jak im się współpracowało z architektami i urbanistami ze Skopja oraz jak wyglądały koncepcje odbudowy miasta. Drugie spotkanie to wykład dyr. Łukasza Galuska *Jugomodernizm* poświęcony architekturze powojennej w Jugosławii. Prelegent zaprezentował najważniejszych jej twórców, takich jak Edvard Ravnikar, Bogdan Bogdanović, Janko Konstantinov, a także ikoniczne budowle jugomodernizmu.

W ramach wystawy przygotowany został również dzień otwarty – *Macedońska niedziela*, w trakcie którego zwiedzający mogli wziąć udział w oprowadzaniach z kuratorkami dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik i dr Moniką Rydiger oraz z przewodnikiem w języku ukraińskim. W programie znalazło się również spotkanie z Michałem Siarkiem pod tytułem *Aleksandromania*, podczas którego prelegent przybliżył kulisy swojego projektu fotograficznego dotyczącego Macedonii Północnej. Ponadto odbyły się warsztaty dla dzieci oraz degustacja przysmaków kuchni bałkańskiej zorganizowana we współpracy z Bacówką u Wiecha.

W listopadzie mck wzięło udział w Dniu Otwartych Drzwi Muzeów Krakowskich, podczas którego przybliżono publiczności architekturę i losy kamienicy „Pod Kruki” – siedziby mck. Odbyły się dwa oprowadzania po budynku: z dr. Michałem Wiśniewskim i z Markiem Świdrakiem.

Angelika Madura

OŚRODEK WYSTAW

PROGRAM EDUKACYJNY

Głównym założeniem programu edukacyjnego w Międzynarodowym Centrum Kultury jest nauka uczestnictwa w kulturze. Większość zajęć edukacyjnych rozpoczyna się w Galerii mck, co pomaga od najmłodszych lat wyrabiać w sobie nawyk aktywnego spędzania wolnego czasu. Galeria mck i prezentowane w niej wystawy są miejscem, gdzie odbiorcy w każdym wieku mogą poznawać nowe tematy i poszerzać zainteresowania. Zajęcia edukacyjne umożliwiają dzieciom i młodzieży zadanie każdego, nawet najtrudniejszego pytania, a lekcja galeryjna staje się ciekawym uzupełnieniem lekcji szkolnej. Zajęcia, spotkania i spacerory są przestrzenią do prowadzenia dialogu i dyskusji.

W 2019 roku Międzynarodowe Centrum Kultury realizowało bogaty program edukacyjny skierowany do różnych grup odbiorców. Edukatorzy przekazywali wiedzę w sposób interdyscyplinarny, łącząc zagadnienia nie tylko z zakresu historii, sztuki i kultury, ale także poruszając tematy związane z literaturą, geografią, przyrodą czy fizyką. W czasie lekcji galeryjnych z dziećmi i młodzieżą łączono zagadnienia z różnych przedmiotów szkolnych, a każda uczestnicząca w warsztatach mck grupa była traktowana w sposób indywidualny.

Na cały rok, do każdej ekspozycji prezentowanej w Galerii mck, przygotowany został program lekcji galeryjnych dla grup szkolnych *Wystawa z klasą!*. Zajęcia były prowadzone dla przedszkoli oraz szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Zagadnienia poruszane przez wykwalifikowanych edukatorów zostały opracowane tak, aby nauczyciel mógł realizować zagadnienia wytyczone przez podstawę programową Ministerstwa Edukacji Narodowej. Lekcje galeryjne stanowiły okazję do poszerzania wiedzy z zakresu historii, języka polskiego, wiedzy o społeczeństwie, geografii oraz historii sztuki i plastyki. Program edukacyjny dla grup szkolnych uzupełniony został o zajęcia związane nie tylko z wystawami. Nauczyciele mogli wybierać między dwoma typami spotkań. Po pierwsze, były to zajęcia *Zwiedzaj z Kruczkim mck. Historia i architektura kamienicy „Pod Kruki”*, skoncentrowane na losach siedziby Międzynarodowego Centrum Kultury – historii kamienicy, jej licznych zmianach i przebudowach. Uczestnicy odkrywali niedostępne na co dzień zakamarki siedziby, a edukatorzy opowiadali o tajemnicach kryjących się w zabytkowych murach. Zwiedzaniu towarzyszył ilustrowany przewodnik wraz z kartami zadań. Drugim rodzajem zajęć w ofercie dla grup szkolnych były warsztaty *Użyj dziedzictwa!*. W czasie zajęć tłumaczono, czym jest dziedzictwo, oraz prezentowano jego różnorodność i znaczenie dla każdego człowieka, pokazywano zależności między zagadnieniami dziedzictwa materialnego i naturalnego. Na warsztatach zaznaczono rolę współczesnych metod wykorzystywania dziedzictwa oraz wskazywano obszary, które czerpią z jego bogactwa, takie jak marketing, turystyka, dyplomacja międzynarodowa. Uczestnicy uczyli się, jak praktycznie i aktywnie korzystać z zasobów dziedzictwa; uwagę poświęcono także postawom obywatelskim.

Działalność edukacyjna w 2019 roku w dużej mierze skupiona była wokół stałych cykli spotkań dla szerokiego grona odbiorców. Dla opiekunów z dziećmi do lat trzech przygotowano cykl *sMoCzKi. W galerii z maluchem*. Spotkania odbywały się w kameralnej atmosferze, w poniedziałki – w dniu, kiedy Galeria mck jest zamknięta dla innych zwiedzających, co dawało opiekunom małych

dzieci możliwość obejrzenia wystawy w komfortowych warunkach. Dorosłym zapewniono komentarz przewodnika, a maluchom opiekę animatora. Dzieciom w wieku od czterech do ośmiu lat poświęcono cykl *MINIsopotkania ze sztuką* – godzinne warsztaty plastyczne wokół jednego pojęcia inspirowanego aktualną wystawą w Galerii mck. Zajęcia w kreatywny sposób zachęcały dzieci do szukania różnych znaczeń jednego hasła. Tematy niedzielnych warsztatów dotyczyły między innymi takich pojęć jak: rocznica, forma, manifest, konstrukcja, władca, kartografia, żywioł, materia, photobook. Warsztaty czytelniczko-plastyczne dla dzieci w wieku od pięciu do dziesięciu lat pozwoliły najmłodszym na zapoznanie się z dorobkiem literatury polskiej i zagranicznej. Zajęcia umożliwiły nieskrępowany rozwój wyobraźni uczestników, którzy słowo czytane zamieniali na samodzielnie tworzone prace plastyczne. Warsztaty inspirowały uczestników do poznawania świata słowa czytanego. Pamiętano też o świętach ważnych dla najmłodszych, czyli o Dniu Dziecka i Świętym Mikołaju. W ramach czerwcowych warsztatów zorganizowano Weekend z Kruczkim – dzieci wzięły udział w spacerze, tropiąc po Krakowie bohaterów publikacji *Zwierzyniec. Okazy wybrane*, w zwiedzaniu kamienicy „Pod Kruki” oraz w kreatywnych warsztatach plastycznych. W ramach zaś grudniowych warsztatów dzieci wzięły udział w poszukiwaniach Świętego Mikołaja oraz przygotowały kolorowe ozdoby świąteczne.

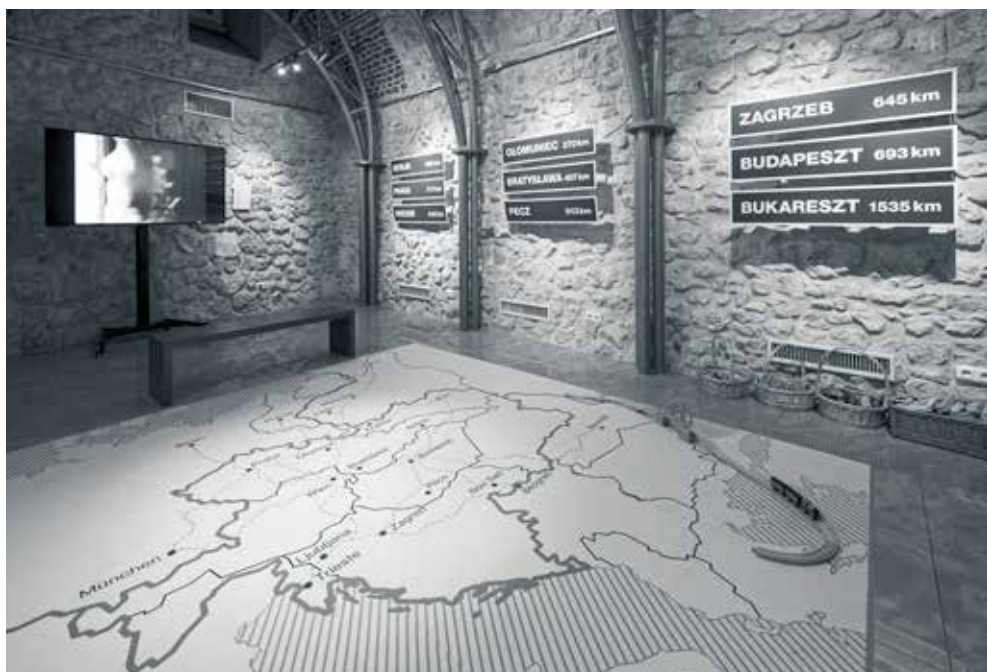
Podjęto także próbę dostosowania programu do ukraińsko- i rosyjskojęzycznych mieszkańców Krakowa. Każdej wystawie towarzyszyły oprowadzania z przewodnikiem w języku ukraińskim, które odbywały się dwa razy w miesiącu. Ponadto stworzono nową, wyjątkową edycję *MINIspotkań ze sztuką – MINIart majsternia* dla rodzin z dziećmi w wieku od czterech do ośmiu lat, mówiących po rosyjsku i ukraińsku. Warsztaty koncentrowały się na jednym pojęciu charakterystycznym dla aktualnej wystawy prezentowanej w Galerii mck – uczestnicy poszukiwali dla niego znaczeń i tworzyli wiążący się z nim obiekt.

W ramach oferty edukacyjnej odbyły się również warsztaty w czasie ferii pod hasłem *Ferie z architekturą* towarzyszące wystawie *Architektura niepodległości w Europie Środkowej* oraz warsztaty wakacyjne pod hasłem *Lato na tarasie* towarzyszące wystawie *Skopje. Miasto, architektura i sztuka solidarności*. Program został przygotowany zarówno dla grup zorganizowanych, jak i dla odbiorców indywidualnych.

Wykorzystując publikację, którą mck przygotowało wraz z Wydawnictwem Dwie Siostry z okazji Europejskiego Roku Dziedzictwa Kulturowego 2018 dla dzieci – *Zwierzyniec. Okazy wybrane*, zaplanowano cykl wyjazdowych warsztatów czytelniczo-plastycznych dla dzieci. Były one skupione wokół historii opisanych na kartach książki. Na ich podstawie uczestnicy wykonywali zakładki do książek własnego pomysłu. Warsztaty zostały przeprowadzone w Domu Malarek w Zaliptu, w Gminnej Bibliotece Publicznej w Oleśnie, Bibliotece Miejsko-Gminnej w Żabnie oraz w Filii Biblioteki Żabińskiej w Gorzycach.

W ramach Pikników Krakowskich organizowanych przez Zarząd Zieleni Miejskiej w Krakowie oraz Krakowskie Biuro Festiwalowe spotkano się z publicznością w parkach Krakowskim, im. Wojciecha Bednarskiego, Zielony Jar Wandy, Dębnickim, im. dr. Henryka Jordana, Stacja Wisła, im. Stefana Żeromskiego oraz na Plantach Mistrzejowickich i bulwarze Inflanckim. Przygotowano warsztaty plastyczne dla najmłodszych nawiązujące tematycznie do wystawy *Skopje. Miasto, architektura i sztuka solidarności*.

Przestrzeń do zajęć edukacyjnych podczas wystawy *Czas przełomu. Sztuka awangardy w Europie Środkowej 1908–1928*

Kraków to miasto, które można zwiedzać na wiele sposobów. Z tego powodu w ramach programu edukacyjnego dla osób dorosłych kontynuowano cykl 12 spacerów na 12 miesięcy, zainicjowany w 2018 roku. W ramach spacerów podążano przetartymi szlakami i ścieżkami nieznanymi, odwiedzano miejsca popularne i lubiane oraz tajemnicze i nieodkryte. Przez cały rok zrealizowano 12 spotkań dla szerokiego grona odbiorców i jedno specjalnie dla najmłodszych. Dzięki spacerom uczestnicy mieli okazję poznania dziedzictwa kulturowego Krakowa; spotkania dotyczyły: fenomenu szopki krakowskiej, gmachu Teatru im. Juliusza Słowackiego, kamienicy rezydencjonalnej Arcybractwa Miłosierdzia, literatury, krakowskich emancypantek, kamienic Teodora Talowskiego, dzielnicy Czyżyny, krakowskich Żydów, kościoła pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny na Bielanach, ulicy Reformackiej, ugrupowania Warsztatów Krakowskich oraz seminarium duchownego Zgromadzenia Księża Zmartwychwstańców.

Przez cały rok każdej z wystaw towarzyszyły dwa projekty edukacyjne skierowane do osób dorosłych: *Dojrżeli do sztuki* oraz *Kwadrans ze sztuką*. *Dojrżeli do sztuki* to cykl comiesięcznych wykładów poruszających tematykę historii sztuki, kultury i architektury. Każde spotkanie przybliżało kontekst aktualnej wystawy oraz poszerzało go o tło społeczne i historyczno-kulturowe tudzież o odniesienia do twórczości innych artystów, epok bądź zjawisk. *Kwadrans ze sztuką* to krótkie spotkania w przestrzeni wystawy, w ramach których kuratorzy, opowiadając historię poszczególnych obiektów, przybliżyli uczestnikom główne wątki wystawy. Dodatkowo wystawie *Czas przełomu. Sztuka awangardy w Europie Środkowej 1908–1928* towarzyszyły warsztaty z cyklu *Akademia*

awangardy, w ramach których uczestnicy mieli szansę wykonać pracę nawiązującą do fowizmu, futuryzmu, neoplastycyzmu i ready-made.

Do każdej wystawy prezentowanej w Galerii mck stworzono ścieżkę edukacyjną dla dzieci w formie kolorowej broszury z ćwiczeniami. Przeznaczona była ona dla indywidualnych widzów – rodzin z dziećmi. Zawarte w niej zadania miały na celu wyjaśnienie i poszerzenie tematyki wystawy, a przede wszystkim zaciekawienie dziecka poprzez ćwiczenia i zagadki. Zadania zostały stworzone na zróżnicowanym poziomie trudności, tak aby część z nich dzieci mogły rozwiązać samodzielnie, a przy innych próbowały to zrobić razem z rodzicem. W 2019 roku zostały przygotowane następujące ścieżki: *Z Witkacym przez awangardę*, *Skopje. Mapa miasta stworzonego od nowa* oraz *Photobook. Historia opowiedziana zdjęciami*. Ścieżka edukacyjna jest próbą dotarcia do najmłodszego odbiorcy, a także sposobem na budowanie relacji rodzinnych w przestrzeni instytucji kultury.

Angelika Madura
OŚRODEK WYSTAW

ARTCOME

ART AND CONTEMPORARY ME

ARTWORK AS A MEDIUM BUILDING EUROPEAN IDENTITY

ArtCoMe to międzynarodowy projekt poświęcony współpracy między uczniami, profesjonalistami, kuratorami, nauczycielami i edukatorami muzealnymi. Służy dialogowi międzykulturowemu na temat wspólnego dziedzictwa w Europie. Jego założeniem jest przełamywanie granic między sztuką nieprofesjonalną a zawodową oraz zachęcenie szerokiej publiczności do zapoznania się ze zmianami społecznymi, politycznymi i kulturowymi w latach 1908–1928.

Inicjatywa została zainaugurowana w 2018 roku międzynarodową konferencją naukową *Narodziny nowoczesnego Środkowoeuropejczyka*, która odbyła się w dniach 19–21 września 2018 roku w Kromieryżu (Republika Czeska). Na projekt składają się przede wszystkim międzynarodowy program edukacyjny dla uczniów i nauczycieli ze szkół partnerskich oraz wystawa *Czas przełomu. Awangarda w Europie Środkowej 1908–1928*, a także publikacja i krajowe programy edukacyjne. Liderem przedsięwzięcia jest Muzeum Sztuki w Ołomuńcu, a partnerami – Międzynarodowe Centrum Kultury w Krakowie, Galeria Miasta Bratysławy i Muzeum Janusa Pannoniusa w Peczu. Partnerem szkolnym ArtCoMe w Polsce jest VII Prywatne Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Reja w Krakowie.

Najważniejszymi wydarzeniami w ramach projektu są cztery spotkania młodzieży szkolnej ze szkół partnerskich, odbywające się w ślad za wystawą *Czas przełomu. Awangarda w Europie Środkowej 1908–1928*. W ArtCoMe biorą udział uczniowie z takich szkół jak: Gymnázium Olomouc-Hejčín (Czechy), VII Prywatne Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Reja w Krakowie (Polska), Škola pre mimoriadne nadané deti a gymnázium w Bratysławie (Słowacja) oraz Pécsi Apáczai Csere János Gimnázium (Węgry).

Pierwsze spotkanie odbyło się w dniach 23–26 listopada 2018 roku w Ołomuńcu. Uczestnicy, opierając się na ramach czasowych wystawy – latach 1908–1928 – stworzyli wpisy do Wikipedii na temat wybranych przez siebie wydarzeń. Następnie bazując na wybranym przez siebie temacie, tworzyli animację poklatkową, reportaż wideo, okładkę magazynu oraz artykuły do gazety.

Drugie spotkanie miało miejsce w dniach 5–8 kwietnia 2019 roku w Międzynarodowym Centrum Kultury w Krakowie. Przed spotkaniem uczniowie we współpracy z nauczycielami i koordynatorami z muzeum wybrali rodzimego artystę, którego prace prezentowane były na wystawie *Czas przełomu. Awangarda w Europie Środkowej 1908–1928*. Następnie założyli artyści konto na Facebooku i w ciekawy sposób próbowali przedstawić jego życiorys i twórczość odbiorcom profilu. I tak kolejno uczniowie z Czech wybrali Josefa Čapka, z Polski – Katarzynę Kobro, ze Słowacji – Antona Jasuscha, z Węgier – Imre Szobotkę. Program spotkania skupiony był przede wszystkim na możliwościach interpretacji sztuk wizualnych, a także pogłębił wiedzę uczestników na temat twórczości czworga wybranych artystów. Poszczególne warsztaty i wykłady pierwszej części spotkania koncentrowały się na rozwijaniu zdolności uczniów do zaprezentowania wybranego tematu szerokiemu gronu

publiczności. Podczas wykładu Adama Filusa uczniowie poznali podstawy autoprezentacji. Wykładowca zwrócił uwagę na najczęstsze błędy popełniane podczas publicznych wystąpień oraz podzielił się kilkoma istotnymi przydatnymi wskazówkami. Informacje uzyskane od wykładowcy uczniowie mogli wykorzystać podczas prezentacji na temat twórczości wybranego artysty, którą przygotowali w swoich zespołach i przedstawili osobom zwiedzającym wystawę *Czas przełomu. Sztuka awangardy w Europie Środkowej 1908–1928*. W drugiej części spotkania uczniowie współpracowali ze sobą w międzynarodowych zespołach, a warsztaty i wykład umożliwiły im zdobycie bezpośredniego doświadczenia w pracy kuratorskiej.

Kuratorka wystaw w Międzynarodowym Centrum Kultury dr Monika Rydiger podzieliła się z uczniami podstawami i tajnikami pracy kuratora. Wyjaśniła, jak wiele możliwości interpretacyjnych daje sztuka, oraz na przykładach swojej pracy przedstawiła poszczególne etapy przygotowania wystawy. Ponadto zaprezentowała podstawowe zasady budowy przestrzeni wystawienniczej.

Dzięki jej wykładowi uczestnicy mogli rozpocząć pracę nad tworzeniem własnej ekspozycji.

W dwóch międzynarodowych zespołach uczniowie tworzyli makietę wystawy, jej plakat i zaproszenie. Ważną częścią tego warsztatu było włączenie prac artystów wcześniej wybranych, dzięki czemu przedstawiono zdobytą wiedzę w nowej perspektywie. Uczniowie przygotowali makiety dwóch wystaw: *After [1918]* oraz *From Colour to Form*. Pierwsza prezentowała wpływ pierwszej wojny światowej na artystów i pokazywała dwie perspektywy refleksji nad skutkami wojny; z jednej strony artyści doświadczeni wojną tworzący sztukę, w której wpływ wojny można było dostrzec bezpośrednio – trauma i ból wypełniały ich dzieło; oraz druga perspektywa, w której artyści doświadczeni przez wojnę uciekali od wojennych okropieństw w twórczość pełną harmonii, prostoty, koloru i natury. Druga makietka pokazywała przełomowe zmiany w malarstwie i rzeźbie, jakie zachodziły na początku XX wieku. Dla włączonych do tej makiety artystów chronologia nie miała znaczenia, a granice między fowizmem

i kubizmem zacierają się. Uczniowie ukazali kontrast pomiędzy kolorami a formami, przez pryzmat których artyści postrzegali świat.

Trzecie spotkanie odbyło się w dniach 25–28 października 2019 w Galerii Miasta Bratysławy. Przed spotkaniem uczniowie we współpracy z nauczycielami i koordynatorami z galerii wybrali i opracowali społeczno-historyczny temat, który koncentrował się na krajowych i regionalnych aspektach okresu odpowiadającego wystawie *Czas przełomu*. Następnie opracowany temat został umieszczony w Wikipedii. Uczniowie z poszczególnych krajów przygotowali następujące wpisy: Czechy – *Puppet theatre 'Kašpárkova říše'*; Polska – *Avant-garde typography*; Słowacja – *Balls of the Bratislava Arts Association*, Węgry – *Ady, Bartók and The Eight*.

Program spotkania w Bratysławie skoncentrowany był na próbie ukazania wybranego tematu z nieco innej perspektywy – w krótkiej poklatkowej animacji, okładce magazynu oraz artykułach do gazet. W wykładzie Tomáša Damaya uczniowie zostali zapoznani z teorią i praktyką tworzenia animacji. Wykładowca zaprezentował wybrane przez siebie przykłady animacji poklatkowych z różnych krajów oraz wyjaśnił, na czym polega tworzenie scenariusza, niezbędnego do realizacji zadania. Uczniowie podzieleni na krajowe zespoły pracowali nad tworzeniem animacji, artykułów do gazety oraz okładek magazynu. Dodatkowo każdy z zespołów wziął udział w warsztatach tanecznych *Charleston Dance Workshop* prowadzonych przez profesjonalnego tancerza Jána Kubriczkiego. Spotkanie zostało zwieńczone prezentacją animacji stworzonych przez uczniów z poszczególnych szkół oraz wystawą prac plastycznych i artykułów do gazety. Terezie Čermáková, pomysłodawczyni oprawy graficznej wystawy, podsumowując spotkanie, powiedziała: „Myślę, że entuzjazm i kreatywne podejście uczniów odzwierciedla oryginalność wyników osiągniętych podczas spotkania w Bratysławie”.

Ostatnie, kończące projekt spotkanie zaplanowano na 27–30 marca 2020 roku w Peczu.

Projekt został dofinansowany z programu Creative Europe i będzie realizowany w latach 2018–2020.

Angelika Madura

OŚRODEK WYSTAW

PROJEKTY SIECI PROGRAMY

THESAURUS POLONIAE

W 2007 roku zorganizowany został w Krakowie 1. Kongres Zagranicznych Badaczy Dziejów Polski. Jednym z postulatów, jakie wysunęli jego uczestnicy, było stworzenie nowych programów stypendialnych skierowanych do osób z innych państw, które zawodowo zajmują się historią i dziedzictwem Polski. Odpowiedzią polskiego rządu na te oczekiwania stał się zainaugurowany dwa lata później program stypendialny Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej Thesaurus Poloniae. Wychodząc naprzeciw potrzebom związanym z rosnącym zainteresowaniem Polską oraz widząc znaczenie badań prowadzonych przez zagranicznych badaczy dla budowania wiedzy o naszym kraju na świecie, minister powierzył Międzynarodowemu Centrum Kultury misję organizacji programu stypendialnego. Podkreślił tym także znaczenie Krakowa jako kluczowego ośrodka naukowego dysponującego bogatym zapleczem badawczym. Program realizowany jest nieustannie, ciesząc się od lat stałym i dużym zainteresowaniem.

W 2019 roku minęło dziesięć lat od zainicjowania programu. W tym czasie MCK przygotowało 22 jego edycje, które pozwoliły gościć w Krakowie blisko 120 osób z ponad 30 państw i pięciu kontynentów. Reprezentując różne kręgi kulturowe, stypendyści szerzą wiedzę o Polsce i Europie Środkowej w często odległych miejscach i stają się swoistymi ambasadorami naszego kraju za granicą. Program stypendialny adresowany jest do zagranicznych badaczy, których praca naukowa dotyczy kultury, historii oraz szeroko rozumianego dziedzictwa Rzeczypospolitej i Europy Środkowej.

Program Thesaurus Poloniae realizowany jest w dwóch kategoriach. Pierwsza z nich to Program Senior – skierowany do profesorów i starszych wykładowców akademickich. Druga to utworzony z myślą o doktorantach i młodszych pracownikach nauki Program Junior. MCK zapewnia uczestnikom stypendium i finansuje ich trzymiesięczny pobyt w Krakowie oraz oferuje możliwość korzystania z zaplecza naukowego instytucji i pomoc w nawiązaniu współpracy z archiwami, bibliotekami i instytucjami edukacyjnymi i badawczymi prowadzonymi przez wybrane placówki naukowe oraz kulturalne.

W 2019 roku zorganizowane zostały dwie edycje programu, w których łącznie udział wzięło sześć osób. Wiosną i latem przebywały w Krakowie trzy uczestniczki, dwie w Programie Senior i jedna w ramach Programu Junior. Były to: prof. Akiko Kasuya, historyczka i krytyczka sztuki reprezentująca Uniwersytet w Kioto, dr Olena Kozakewycz z Instytutu Etnologii Narodowej Akademii Nauk Ukrainy we Lwowie i Tatiana Zabłockaja, która reprezentowała Szkołę Wyższą Białoruskiego Państwowego Uniwersytetu w Mińsku.

Jesienią MCK gościło w Krakowie troje kolejnych stypendystów, spośród których dwoje uczestniczyło w Programie Senior, a jeden w Programie Junior. W tym gronie znaleźli się: prof. Gordana Jovanović z Uniwersytetu w Belgradzie, prof. Taku Shinohara z Tokyo University of Foreign Studies oraz Ahmad Nabaz Taher, badacz niezależny i artysta działający w Iraku. Wydarzeniem towarzyszącym tej edycji była wystawa prac Ahmada Nabaza *Ciemny Wschód*, która została pokazana w średniowiecznych piwnicach kamienicy „Pod Kruki” w październiku i listopadzie 2019 roku.

Pobyt w Polsce kolejnych badaczy w ramach programu Thesaurus Poloniae to wyzwanie i szansa dla mck oraz innych placówek naukowych i kulturalnych Krakowa na rozwój relacji z zagranicznymi instytucjami i ośrodkami naukowymi. Stypendyści zapraszani są do uczestniczenia w różnych projektach i aktywnościach realizowanych przez mck. Stale rosnące wraz z kolejnymi edycjami zainteresowanie programem Thesaurus Poloniae pokazuje konieczność rozwijania oferty stypendialnej dotyczącej badań humanistycznych poświęconych polskiej kulturze i dziedzictwu. Informacje na temat warunków ubiegania się o stypendium znajdują się na stronie: www.mck.krakow.pl.

dr Michał Wiśniewski

OŚRODEK EDUKACJI – AKADEMIA DZIEDZICTWA

AHICE

ART AND HERITAGE IN CENTRAL EUROPE

www.ahice.net

Projekt AHICE to wyjątkowy ponadregionalny serwis o sztuce i dziedzictwie w Europie Środkowej, ułatwiający dostęp do informacji o wydarzeniach na Słowacji, na Węgrzech, w Czechach i w Polsce.

11 kwietnia w Morawskiej Galerii w Brnie zostało zorganizowane spotkanie dla partnerskich instytucji z Moraw, w czasie którego dr Magdalena Łanuszka zaprezentowała działanie, cele, statystyki oraz kierunki rozwoju serwisu AHICE; w spotkaniu uczestniczyli także przedstawiciele instytucji niezwiązanych z serwisem.

W 2019 roku nastąpiły przekształcenia i zmiany kadrowe w Sekretariacie Stanu ds. Dziedzictwa przy Kancelarii Premiera Węgier – instytucji będącej koordynatorem AHICE na Węgrzech. Doktor Annę Vágási-Kovács zastąpiła dr Kinga Bartha, która wyraziła chęć utrzymania współpracy z MCK i wyznaczenia nowego koordynatora. Węgierska instytucja zmieniała też nazwę na Sekretariat Stanu ds. Architektury i Budownictwa. 25 września w Budapeszcie miało miejsce spotkanie dr Magdaleny Łanuszki z dr Kingą Barthą w celu ustalenia dalszej współpracy; uczestniczył w nim także między innymi dr József Kolossa, szef departamentu urbanistyki i planowania przestrzennego. Uczestnicy spotkania zapoznali się z serwisem AHICE i wyrazili chęć współpracy – nowy koordynator ma zostać wyznaczony w pierwszych miesiącach 2020 roku, do tego zaś czasu osobą do kontaktu pozostaje dr Kinga Bartha. Sytuacja w Sekretariacie Stanu ds. Dziedzictwa oraz perspektywy dalszej współpracy w ramach serwisu AHICE zostały także wcześniej omówione przez dr Magdalenę Łanuszkę z dr. Gáborem Földvárym w Krakowie, w czasie spotkania Grupy Roboczej Ekspertów ds. Dziedzictwa Kulturowego Krajów Grupy Wyszehradzkiej, które miało miejsce w dniach 3–4 kwietnia w Międzynarodowym Centrum Kultury. Ponadto w czasie tego spotkania został nawiązany kontakt z Klaudią Kuraś z sekretariatu Konwencji Karpackiej w Wiedniu.

W sposób ciągły rozwijana jest obecność serwisu AHICE w mediach społecznościowych. W roku 2019 wzrósł ruch w serwisie AHICE; do końca grudnia statystyki serwisu zanotowały 266 185 wejść użytkowników z ponad stu krajów z całego świata.

W ramach stałej współpracy z kwartalnikiem „Herito” na potrzeby działu *Mamy na oku* przygotowywane były listy wystaw odbywających się w krajach V4 wraz z krótkim opisem w językach polskim i angielskim.

dr Magdalena Łanuszka

INSTYTUT DZIEDZICTWA EUROPEJSKIEGO

RIHA JOURNAL

www.riha-journal.org

Międzynarodowe czasopismo akademickie poświęcone historii sztuki ukazuje się od kwietnia 2010 roku. Jest to organ Międzynarodowego Stowarzyszenia Instytutów Badawczych Historii Sztuki RIHA (International Association of Research Institutes in the History of Art), wydawany przez Zentralinstitut für Kunstgeschichte w Monachium. Międzynarodowe Centrum Kultury w Krakowie jako jedna z ponad dwudziestu instytucji członkowskich RIHA na świecie pełni funkcję redakcji lokalnej. Jej praca po krótkiej przerwie została wznowiona 1 lutego 2018 roku – redaktorem pisma przy MCK została dr Magdalena Łanuszka. W 2019 roku „RIHA Journal” znalazł się ostatecznie na ministerialnej liście czasopism punktowanych w Polsce (otrzymał 20 punktów).

Zwieńczeniem prac z 2018 roku stało się opublikowanie w roku 2019 dwóch tekstów, które przeszły przez krakowską redakcję. Na początku stycznia ukazał się artykuł Gytisa Oržikauskasa *Irrational Artistic Ideas of the First Half of the 20th Century as an Inspiration for the Architecture of the Later 20th and Early 21st Centuries*, opublikowany na prośbę autora z datą 31.12.2018. 30 marca ukazał się natomiast tekst dr. Mikołaja Getki-Keniga w wersjach polskiej: *Publiczna komemoracja, nowoczesna tożsamość narodowa i kryzys klasycyzmu*, oraz angielskiej: *Public Commemoration, Modern National Identity and the Crisis of Neoclassicism – The Case of Early 19th-Century “Resurrected” Poland*. Kolejna publikacja, już w całości będąca efektem pracy w 2019 roku, ukazała się w sierpniu w języku angielskim: to artykuł prof. Małgorzaty Omilanowskiej *Private Gardens of the Tyszkiewicz, Bnińskis, and the Potulickis Designed by Édouard André in Poland and Lithuania*. Ponadto zostały przyjęte do publikacji i skierowane do tłumaczenia na język angielski artykuły: dr Agaty Wójcik *Parafrazy biedermeieru w meblarstwie polskim początku XX wieku i w dwudziestoleciu międzywojennym*, dr. hab. Juliusza Raczkowskiego *Losy toruńskich franciszkanów i wyposażenia ich kościoła poklasztornego w czasach Reformacji* oraz dr Justyny Balisz-Schmelz *Strach przed bliskim Innym. Czy w powojennej historii sztuki niemieckiej jest miejsce na „funkcjonariuszy państwowych”?*.

Redakcja odrzuciła dwa teksty bez posyłania ich do recenzji, a także dwa kolejne z powodu negatywnych opinii recenzentów. Pod koniec roku dwa następne artykuły pozostawały w toku prac redakcyjnych, a ponadto kolejnych troje badaczy wysłało abstrakty lub zapytania o możliwość kolejnych publikacji w przyszłości.

W roku 2019 wyjątkowo nie odbyło się coroczne spotkanie redaktorów lokalnych redakcji „RIHA Journal”. Redaktor naczelna dr Andrea Lerner zaprezentowała roczny raport na spotkaniu dyrektorów instytutów RIHA w Moskwie w dniach 20–22 października. Z raportu tego wynika, że czasopismo się rozwija; Zentralinstitut für Kunstgeschichte w Monachium będzie zatrudniał redaktor „RIHA Journal” przez kolejne pięć lat, podnosząc zakres godzin pracy z 16 do 20 godzin tygodniowo. W kolejnym roku zostaną podjęte kroki w kierunku migracji „RIHA Journal” z własnego systemu do platformy ojs (Open Journal Systems), używanej przez wiele naukowych e-czasopism. Zaprezentowane w Moskwie statystyki prac redakcji lokalnych „RIHA Journal” (od stycznia do października

2019) wykazały, że – nie licząc głównej redakcji w Monachium – najaktywniejszymi redakcjami lokalnymi były w tym okresie redakcje przy Bibliotece Hertziana w Rzymie (16 artykułów: dwa artykuły indywidualne oraz dwa tematyczne numery specjalne, zawierające odpowiednio 6 i 8 artykułów) oraz przy Międzynarodowym Centrum Kultury w Krakowie (7 artykułów indywidualnych).

Ze względu na rosnące zainteresowanie składaniem publikacji do „RIHA Journal” wydłużył się czas prac redakcji przy kolejnych tekstach (co dotyczy także głównej redakcji w Monachium). Redaktor naczelna zamieściła na stronie głównej riha-journal.org informację, że obecnie proces publikacji nie przekracza 12 miesięcy. Odpowiednie zmiany zostały także wprowadzone na stronę mck.krakow.pl/riha-journal. Poza wydłużeniem czasu procesu publikacji (z 5 do 12 miesięcy) została także dodana informacja, że „redakcja polska przyjmuje teksty napisane w języku polskim lub w języku angielskim (teksty w języku angielskim mają priorytet w pracach redakcyjnych)”, a ponadto że Międzynarodowe Centrum Kultury zapewnia tłumaczenie na język angielski do 5 tekstów zakwalifikowanych do druku rocznie (do objętości 40 tys. znaków).

dr Magdalena Łanuszka

INSTYTUT DZIEDZICTWA EUROPEJSKIEGO

EUROŚRÓDZIEMNOMORSKA FUNDACJA DIALOGU KULTUR IM. ANNY LINDH

**www.alfpolska.org
www.facebook.com/FundacjaA.LindhPolska
www.annalindhfoundation.org**

Eurośródziemnomorska Fundacja Dialogu Kultur im. Anny Lindh to organizacja powołana w 2004 roku podczas konferencji ministrów spraw zagranicznych Partnerstwa Eurośródziemnomorskiego (od 2008 roku Unia dla Śródziemnomorza) w celu promocji dialogu w regionie Europy i Morza Śródziemnego. Międzynarodowe Centrum Kultury od 2004 roku pełniło funkcję narodowego koordynatora sieci. W tym czasie zbudowało prężnie działającą polską sieć Fundacji oraz zrealizowało wiele projektów w Polsce i we współpracy z innymi sieciami narodowymi. Jednakże ograniczenie działań Fundacji w 2018 roku wynikające ze zmian na stanowisku jej dyrektora wykonawczego oraz zakończenie okresu budżetowania, a także kryzys merytoryczny i organizacyjny w organizacji zmusiły MCK do zgłoszenia problemu do MKiDN, które wraz z MSZ mianowało Centrum koordynatorem. W oczekiwaniu na decyzję ministra kultury i dziedzictwa narodowego w sprawie dalszej roli MCK postanowiono ubiegać się o grant operacyjny na koordynację polskiej sieci Fundacji. Kiedy jednak minister przyjął rezygnację MCK z funkcji koordynatora, oferta w postępowaniu przetargowym o finansowanie koordynacji sieci została wycofana. Od 15 maja MCK nie pełni już funkcji koordynatora polskiej sieci Fundacji.

dr Joanna Sanetra-Szeliga

KOORDYNATOR POLSKIEJ SIECI FUNDACJI IM. ANNY LINDH
INSTYTUT DZIEDZICTWA EUROPEJSKIEGO

HOMEE

HERITAGE OPPORTUNITIES / THREATS WITHIN MEGA-EVENTS IN EUROPE: CHANGING ENVIRONMENTS, NEW CHALLENGES AND POSSIBLE SOLUTIONS FOR PRESERVATION IN MEGA-EVENTS EMBEDDED IN HERITAGE-RICH EUROPEAN CITIES

Miasta na całym świecie wykorzystują megaeventy jako narzędzia wspierania swojego rozwoju i budowania konkurencyjności. Jeszcze do niedawna nacisk kładziono przede wszystkim na tworzenie nowej infrastruktury sportowej lub kulturalnej, gdzie miałyby się odbywać przedsięwzięcia, oraz na wykorzystanie okazji do wzmożonych inwestycji komunikacyjnych. Obecnie coraz częściej miasta stawiają na zasoby endogeniczne, rewitalizację posiadanych przestrzeni i adaptację obiektów do nowych funkcji. Realizacja megaeventu w mieście historycznym nie jest obojętna dla jego bogatych zasobów kultury i dziedzictwa. Z jednej strony stwarza ona szansę na lepszą promocję miasta, wykorzystanie megaeventów do rozwiązywania problemów społecznych, a nawet, szczególnie w przypadku megaeventów o charakterze kulturalnym – na zwrócenie uwagi na posiadane zasoby dziedzictwa. Z drugiej jednak strony wzmożony ruch turystyczny towarzyszący wielkim wydarzeniom, konieczność tworzenia chwytliwych narracji o mieście, nastawienie na sukces mogą prowadzić do „zadeptywania” obiektów dziedzictwa czy też disneylandyzacji i komercjalizacji jego zasobów niematerialnych i materialnych.

Trzyletni międzynarodowy projekt badawczy stawia sobie zatem za cel analizę wpływu megaeventów na miasta historyczne. Projekt ma także pomóc w lepszym zrozumieniu relacji pomiędzy megaeventami a polityką ochrony dziedzictwa kulturowego. Służyć temu mają badania literaturowe, studia przypadków oraz obserwacja realizacji Europejskiej Stolicy Kultury 2019 w Materze. Efektem projektu ma być *HOMEE Charter* – dokument stanowiący innowacyjne wytyczne i narzędzia planowania, promujący bardziej wrażliwe podejście do problematyki dziedzictwa w realizacji inicjatyw i projektów megaeventów. Dokument ten pomoże osobom podejmującym decyzje w sprawie dziedzictwa kulturowego i megaeventów na poziomie lokalnym, narodowym i ponadnarodowym jasno określać zagrożenia oraz możliwości wynikające z planowania i wdrażania megaeventów, sprawniej zajmować się tymi problemami w kontekście miast historycznych. Koordynatorem projektu jest Politechnika Mediolańska (Włochy), a w skład konsorcjum oprócz MCK weszły Uniwersytet w Hull (Wielka Brytania) i Uniwersytet Napolii w Pafos (Cypr). Realizacja projektu została zaplanowana na trzy lata (listopad 2018 – październik 2021).

W 2019 roku zrealizowane zostały trzy komponenty projektu: badania literaturowe, badania i warsztaty w Materze (ESK 2019) oraz analizy studiów przypadku Europejskich Stolic Kultury: Wrocławia 2016, Pafos 2017, Genui 2004, UK Capital of Culture Hull 2017 oraz Expo w Mediolanie w 2015 roku. Zespół badawczy powołany w MCK, w składzie: prof. Jacek Purchla, dr Joanna Sanetra-Szeliga, Piotr Knaś (MCK), Adam Dąbrowski (UJ) oraz Anna Kozioł (NID), brał udział w realizacji badań literaturowych, których efektem jest dostępny na stronach internetowych dokument *Literature Review of Mega-Events Addressing Cultural*

Heritage Issues – przygotowano definicję dziedzictwa kulturowego, opisano kwestie związane z historycznym krajobrazem miejskim (*historic urban landscape*, HUI), opracowano problematykę interesariuszy megaeventów w miastach oraz partycypacji mieszkańców, przeanalizowano systemy ochrony dziedzictwa kulturowego w Europie, wkładu megaeventów w politykę związaną z dziedzictwem kulturowym oraz wyzwaniem stojącymi przed decydentami pragnącymi realizować megaeventy, a także zagadnienie transferu wiedzy na ten temat. Równolegle trwały prace nad analizą studium przypadku Wrocławia 2016. W tym celu zebrano literaturę przedmiotu, dokumenty związane z ESK 2016, raporty i opracowania. Przeprowadzono także dwie grupy fokusowe (22 maja i 5 czerwca) – pierwszą z interesariuszami procesu realizacji ESK we Wrocławiu, drugą z organizatorami ESK związanymi z Impartem 2016 (obecnie Strefa Kultury Wrocław). Dodatkowo zrealizowano 14 wywiadów z ekspertami i ważnymi postaciami życia kulturalnego Wrocławia. Skrócone wersje raportów ze wszystkich badanych miast zostały udostępnione online jako *National Case Studies. Report Briefs*. Pełne wersje raportów, po recenzji naukowej, zostaną opublikowane na początku 2020 roku.

Realizacji projektu służyły również spotkania konsorcjum. W dniach 20–22 lutego prof. Jacek Purchla i dr Joanna Sanetra-Szeliga gościli na Uniwersytecie w Hull. Podczas spotkania omówiono prace nad badaniem literaturowym, przedstawiono wstępne wyniki studiów przypadków oraz zaplanowano prace badawcze w Materze. Spotkanie w Hull było połączone z wizytą studyjną w tym mieście, poświęconą UK Capital of Culture 2017. Drugie spotkanie odbyło się w Materze w dniach 25–27 czerwca. Jego głównym elementem były warsztaty w formacie living lab z interesariuszami ESK 2019, realizowane przez Politechnikę w Mediolanie. Podczas warsztatów MCK zaprezentowało wyniki badań we Wrocławiu (prezentacja i poster).

W dniach 19–20 września odbyło się spotkanie konsorcjum projektowego w Krakowie, połączone z półdniową sesją otwartą dla publiczności. Sesja ta, pod tytułem *Opportunities and Threats of Organising Mega-Events in Historic Cities*, została włączona w program v Forum Dziedzictwa Europy Środkowej. Dzięki temu w dyskusjach związanych z projektem wzięło udział około 50 osób. Na sesję, moderowaną przez dr Joannę Sanetrę-Szeligę, składały się (sesja odbywała się w języku angielskim): wykład prof. Franca Bianchiniego *Mega-Events, Heritage and the City. Reflections on Matera European Capital of Culture 2019*; prezentacje pięciu analiz przypadków realizowanych w ramach projektu; dyskusja pod tytułem *Mega-Events as Opportunities and Threats for Historic Cities. Round Table Discussion on Mega-Events Experience and Recommendations for Future Mega-Event Hosting Cities* z udziałem członków konsorcjum, partnerów projektu (dr Katarzyna Piotrowska – Narodowy Instytut Dziedzictwa, Paulina Maloy – Strefa Kultury Wrocław, Robert Piaskowski – Krakowskie Biuro Festiwalowe) oraz ekspertów zewnętrznych (Michał Karapuda – Urząd Miasta Lublina, prof. Monika Murzyn-Kupisz – Uniwersytet Jagielloński, prof. Anna Niedźwiedz – Uniwersytet Jagielloński).

Sesja ta była pierwszą prezentacją dotychczasowych wyników projektu HOMEE i przeprowadzonych do tej pory badań w poszczególnych miastach. Cenne uwagi uczestników dyskusji zostały szczegółowo omówione podczas zamkniętych sesji organizacyjnych spotkania HOMEE. Piątkowy wieczór 20 i sobotę 21 września członkowie konsorcjum spędzili na wizycie studyjnej we Wrocławiu, zorganizowanej we współpracy z partnerem projektu – Strefą

Kultury Wrocław. Spotkali się między innymi z wiceprezydentem Wrocławia Jakubem Mazurem, dyrektorem skw Krzysztofem Majem i kuratorem obszaru „Architektura” w ramach ESK 2016 Zbigniewem Maćkowem. Odwiedzono modelowe osiedle ESK 2016, miejsca realizacji projektu *Wejście od podwórza*, a także Stare Miasto.

Projekt jest dofinansowany ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Heritage in Changing Environments – wsparcie badań naukowych nad dziedzictwem kulturowym przez Joint Programming Initiative on Cultural Heritage (JPIC-H).

Materiały powstałe w ramach projektu są dostępne na stronie:
<https://mck.krakow.pl/homee-2>.

dr Joanna Sanetra-Szeliga

INSTYTUT DZIEDZICTWA EUROPEJSKIEGO

ILUCIDARE

INTERNATIONAL NETWORK FOR LEVERAGING SUCCESSFUL CULTURAL HERITAGE-LED INNOVATIONS AND DIPLOMACY THROUGH CAPACITY BUILDING AND AWARENESS RAISING

Międzynarodowy projekt badawczy ILUCIDARE to trzyletnia inicjatywa (2019–2021) koordynowana przez Katolicki Uniwersytet w Leuven (Katholieke Universiteit Leuven) z udziałem Międzynarodowego Centrum Kultury, Europa Nostra, KEA European Affairs, World Monuments Fund España, Kosovo Foundation for Cultural Heritage without Borders, IMEC i Uniwersytetu w Cuenca. Jego celem jest analiza, a następnie promocja i edukacja na temat relacji pomiędzy dziedzictwem kulturowym a innowacjami oraz dyplomacji wykorzystującej dziedzictwo kulturowe.

Międzynarodowe Centrum Kultury i Katolicki Uniwersytet w Leuven są partnerami badawczymi w projekcie. Zespoły projektowe z obu instytucji (w skład zespołu mck weszli: prof. Jacek Purchla, dr Joanna Sanetra-Szeliga, dr hab. Robert Kusek, Jan Strycharz i Maria Drabczyk) zajęły się w 2019 roku w pierwszej kolejności przygotowaniem podbudowy teoretycznej do projektu. Zaczęto więc od zdefiniowania pojęcia dziedzictwa kulturowego, a następnie rozpoczęto szeroką analizę literaturową na temat relacji między dziedzictwem a innowacjami oraz dziedzictwem a dyplomacją. Powiązanie dziedzictwa z dwoma wymienionymi obszarami to stosunkowo nowatorskie podejście do badań nad potencjałem dziedzictwa. W wyniku przeprowadzonych analiz wyróżniono następujące kategorie związane z innowacjami: innowacje „napędzane” przez dziedzictwo (*heritage-driven innovation*), asymilacja innowacji (*assimilation of innovation*), dziedzictwo jako zasób (*heritage as resource*). W obszarze wykorzystania dziedzictwa w dyplomacji wyróżniono natomiast dyplomację „napędzaną” przez dziedzictwo (*heritage-driven diplomacy*) oraz dziedzictwo w dyplomacji (*heritage within diplomacy*). Równolegle trwało mapowanie projektów, które mogłyby posłużyć jako przykłady dla powyższych kategorii – łącznie zmapowano ponad 150 projektów. Wyniki prac posłużyły do przygotowania raportu *D2.5 Report on Heritage-Led Innovation and Diplomacy*, w którym mck było odpowiedzialne za część poświęconą dyplomacji oraz za krytyczną recenzję części poświęconej innowacjom. Stały się one też przedmiotem dyskusji podczas spotkania konsorcjum projektowego oraz warsztatów kokreacji i grupy fokusowej zorganizowanych w Krakowie (czerwiec 2019).

W dalszej kolejności wspólnie z Katolickim Uniwersytetem w Leuven przygotowano metodologię opracowywania i analiz – tak zwanych krótkich analiz przypadków oraz tak zwanych długich analiz przypadków. Tych pierwszych zespół mck przygotował dwadzieścia (10 dotyczących dziedzictwa i innowacji: Vastari, Rijksstudio, Memola, Interactive documentary – Jheronimus Bosch, the Garden of Earthly Delights, meSch, ArchaiDE, Adopt a monument – Finlandia, Cité internationale de la tapisserie w Aubusson, Queer Heritage – Londyn, Little Museum of Dublin, oraz 10 dotyczących dziedzictwa i dyplomacji: Europeana 280, KORU, House of European History, The Bosnian Triptych, Shakespeare Lives, UNESCO World Heritage Journeys in the European Union, UNESCO World Heritage Young Professionals Forum 2017. Memory: Lost and Recovered Heritage, Game Jam

1956 in Budapest, The Polish Conservation Mission to the Socialist Republic of Vietnam, European Year of Cultural Heritage 2018). Długie analizy przypadków przygotowane przez MCK dotyczyły Centrum Dziedzictwa Szkła w Krośnie (innowacja) oraz programu UE Euromed Heritage (dyplomacja).

Sam projekt rozpoczął się 1 grudnia 2018 roku, jednakże pierwsze spotkanie projektowe odbyło się w dniach 6–8 lutego 2019 roku w Leuven. Była to dla partnerów projektu okazja do poznania się, doprecyzowania kluczowych terminów niezbędnych do prac analitycznych oraz zapoznania się ze skomplikowanymi procedurami administracyjno-finansowymi programu Horyzont 2020, z którego finansowany jest projekt. Drugie, wspomniane wcześniej spotkanie konsorcjum odbyło się w dniach 10–12 czerwca w Krakowie i było połączone z realizacją grupy fokusowej i warsztatu kokreacji. Stanowiło ono niejako fazę przejściową między pierwszym (teoretycznym) a drugim (praktyczno-wdrożeniowym) etapem projektu. Była to okazja do przedyskutowania wypracowanych rozwiązań z ekspertami zewnętrznymi oraz rozpoczęcia dyskusji nad przełożeniem ich na praktyczne wykorzystanie w finalnych produktach projektu *ILUCIDARE* – podręcznikach, a także w szkole letniej oraz podczas kursu typu MOOC. Temu ostatniemu celowi poświęcono przede wszystkim warsztaty kokreacji, których wyniki posłużyły do stworzenia raportu *D2.2 Evaluation Report of Needs and User-Preferences of Stakeholders and Target Group*.

Zgodnie z procedurami przygotowanymi przez zespół projektowy (*D2.1 Procedures and Criteria That Will Be Used to Identify / Recruit Participants*) wiosną 2019 roku ogłoszono nabór na uczestników grupy fokusowej i warsztatów kokreacji w Krakowie. Z siedmiu kandydatur do udziału zaproszono dwie osoby (Ruxandrę Lupu oraz Martina Kvietoka). Ponadto do udziału zaproszeni zostali eksperci: Alicja Grymek – British Council, Aleksandra Janus – Centrum Cyfrowe, Ruxandra Lupu – Uniwersytet w Leeds, dr Hrvoje Potrebica – Uniwersytet w Zagrzebiu (członek Advisory Council projektu), prof. Gábor Sonkoly – Uniwersytet Loránda Eötvösa w Budapeszcie, projekt REACH, dr Jermina Stanojew – Uniwersytet w Uppsali, Olga Wysocka – Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Miruna Draghia – Urbasofia, projekt rock, Joanna Pajak – New Amsterdam, Martin Kvietok – Midland Adventure s.r.o., dr Łukasz Bukowiecki – Uniwersytet Warszawski, projekt ECHOES. Warsztaty zostały wzbogacone prezentacjami dobrych praktyk, przygotowanymi przez Julię Fallon (Europeana, projekt Impact Playbook) oraz prof. Danielem Petrelli (Uniwersytet Sheffield Hallam). Do udziału w warsztatach doproszono jeszcze dwie praktyczki: Zuzannę Stańską (Daily Art) oraz Barbarę Janczak (Morf Studio). Na zakończenie części warsztatowej udano się na spotkanie z Januszem Makuchem, dyrektorem Festiwalu Kultury Żydowskiej (przykład projektu innowacji i dyplomacji).

Drugie warsztaty kokreacji i grupa fokusowa odbyły się w dniach 19–20 listopada w Brukseli i poświęcone były problematyce mechanizmów i czynników sukcesów projektów innowacji i dyplomacji wykorzystujących dziedzictwo i zostały przeprowadzone we współpracy z partnerem projektu – IMEC. Towarzyszyło im spotkanie konsorcjum projektu oraz międzynarodowa konferencja *ILUCIDARE Playground. Cracking the Future of Heritage*, której celem było stworzenie przestrzeni do spotkania, dyskusji, nawiązywania kontaktów, wymiany międzynarodowej i innowacji dla praktyków, ekspertów, badaczy, decydentów. Równolegle do omówionych działań partnerzy projektu realizowali warsztaty coachingowe w Afryce Subsaharyjskiej, na Bliskim Wschodzie, na Bałkanach i w Ameryce Południowej (Ekwador). Ponadto edycja 2019

Europejskiej Nagrody w dziedzinie Dziedzictwa Kulturowego / Nagrody Europa Nostra została wzbogacona o dwie nowe Specjalne Nagrody ILUCIDARE (nabór do 1 października 2019).

Więcej na temat projektu: <https://mck.krakow.pl/ilucidare>.

Projekt finansowany ze środków programu ramowego Unii Europejskiej w zakresie badań naukowych i innowacji „Horyzont 2020” na podstawie umowy o udzielenie dotacji nr 821394.

dr Joanna Sanetra-Szeliga

INSTYTUT DZIEDZICTWA EUROPEJSKIEGO

POLSKI PETERSBURG

ENCYKLOPEDIA INTERNETOWA

www.polskipetersburg.pl, www.polskipetersburg.ru

Wydawcami i administratorami encyklopedii są: po polskiej stronie мск, a po rosyjskiej Międzynarodowa Fundacja Charytatywna im. Dmitrija S. Lichaczowa (FL). Encyklopedia tworzona jest w dwóch wersjach językowych: polskiej (мск) i rosyjskiej (FL), ma charakter popularnonaukowy i edukacyjny, a przeznaczona jest dla szerokiego grona odbiorców. Zasadniczym celem projektu, którego polska premiera (www.polskipetersburg.pl) odbyła się w kwietniu, a rosyjska (www.polskipetersburg.ru) we wrześniu 2016 roku, jest przybliżenie polskim i rosyjskim odbiorcom losów i dzieł Polaków związanych z dawną stolicą Imperium Rosyjskiego.

Pomysłodawcom encyklopedii zależy na przedstawieniu wielowątkowej, nierzadko zapomnianej roli, jaką Polacy odgrywali w życiu społecznym, kulturalnym, naukowym, artystycznym, gospodarczym i politycznym Petersburga od końca XVIII wieku po czasy współczesne. Wpisując to przedsięwzięcie w kontekst wieloetnicznej i wielokulturowej metropolii nad Newą, twórcy encyklopedii pragną przywrócić pamięć o polskiej społeczności w gronie licznych tamtejszych diaspor narodowych. Dzieje i zasługi tych wspólnot zostały przypomniane dzięki wielkim międzynarodowym obchodom trzechsetlecia Petersburga (2003), a wiedzę na temat części z nich utrwaliły i spopularyzowały realizowane w ostatnich latach petersburskie sezony kulturalne (francuski [2010], włoski [2011], niemiecki [2012], holenderski [2013], brytyjski [2014], grecki [2016] czy turecki [2019]).

W 2019 roku w dalszym ciągu uzupełniano materiał tekstowy i ilustracyjny, prowadząc jednocześnie prace redakcyjne. Po polskiej stronie teksty do encyklopedii napisało ponad 50 autorów, reprezentujących niemal wszystkie ośrodki akademickie (Warszawa, Kraków, Gdańsk, Poznań, Lublin, Wrocław, Opole, Białystok, Toruń). W obecnym kształcie encyklopedia oferuje ponad 2 tysiące stron tekstu haseł podstawowych, z podziałem na hasła osobowe i tematyczne, około 280 stron tekstu haseł w mapie „polskich” adresów w Petersburgu, oraz bibliografię przedmiotu (27 stron obejmujących polskie, rosyjskie i anglojęzyczne publikacje za lata 1945–2018). Do końca 2019 roku udało się zamieścić 259 haseł podstawowych, w tym hasła osobowe (204) i tematyczne (55), oraz mapę „polskich” adresów (253).

Większość autorskich tekstów encyklopedii, zarówno polskich, jak i rosyjskich, opiera się na ogólnodostępnym materiale, choć są też takie, które powstały na podstawie wieloletnich badań. Obok dominujących na tym etapie projektu haseł biograficznych unikalną zawartość encyklopedii stanowią pionierskie niekiedy hasła osobowe (*Stefan Cybulski*, *Stanisław Krosnowski*, *Bolesław Olszamowski*) czy tematyczne (*Gimnazjum męskie przy kościele św. Katarzyny*, *Polskie restauracje, kawiarnie i cukiernie w Petersburgu/Piotrogradzie* czy *Polskie życie teatralne w Petersburgu przed 1917 r.*), podkreślające między innymi twórczy wkład Polaków w rozwój nowoczesnego Petersburga. W 2019 roku udało się też wprowadzić hasła poświęcone kluczowym postaciom polskiej diaspory nad Newą na przełomie XVIII i XIX wieku, to jest królowi Stanisławowi Augustowi Poniatowskiemu, który zmarł tam w 1798 roku, ministrowi spraw

zagranicznych Imperium Rosyjskiego w latach 1804–1806 księciu Adamowi Jerzemu Czartoryskiemu oraz Stanisławowi Chomętowskiemu, posłowi Rzeczypospolitej na dwór Piotra I w latach 1719–1720, którego legacji zawdzięcza się pierwszy w języku polskim opis Petersburga i okolic (*Krótkie opisanie miasta Petersburga i dziejów w niem [poselstwa] anno 1720*).

Twórcy encyklopedii koncentrują się również na tych aspektach polskiego życia nad Newą, które obok stowarzyszeń i organizacji charytatywnych, samopomocowych czy edukacyjnych były najważniejszymi jego cechami konstytutywnymi: języku i książce oraz religii rzymskokatolickiej. Uzupełnienie do encyklopedycznej narracji stanowią interaktywna mapa, na której ukazane są wybrane miejsca i adresy związane w różny sposób z życiem polskiej diaspory nad Newą, oraz biblioteka, gdzie zamieszczono różnego rodzaju materiały pomocnicze. W ramach tej ostatniej prezentowane są teksty pokonferencyjne oraz ilustrowany zbiór esejów. W 2019 roku zamieszczono tam między innymi tekst *Teatr Polski i Polskie Studio Teatralne*, stanowiący fragment książki prof. Tamary M. Smirnowej *Narodowe teatry Piotrogradu-Leningradu (1917–1941)* [tytuł oryginalny: Национальные театры Петрограда-Ленинграда. 1917–1941, Санкт-Петербург 2016], nagrodzonej w tym samym roku prestiżową Nagrodą Nikołaja P. Ancyfierowa za osiągnięcia w promowaniu wiedzy o Północnej Stolicy. Wciąż rozbudowywany jest zamieszczony na stronie materiał ikonograficzny, także dzięki niepublikowanym jak dotąd materiałom ze zbiorów prywatnych.

Integralną część polskiej wersji encyklopedii stanowi wspomniany wyżej ilustrowany zbiór esejów zatytułowany *Petersburg i Polska. Zbiór esejów*. Recenzowana publikacja powstała pod redakcją naukową dr. Dariusza Konstantynowa. Składa się na nią 17 tekstów polskich i rosyjskich autorów (490 stron). Zbiór wypełnia istotną lukę spowodowaną brakiem systematycznych badań nad polską diasporą w Petersburgu. W Polsce i w Rosji podstawowym źródłem wiedzy na ten temat, pozostającej wciąż domeną wąskiej grupy specjalistów, jest jak dotąd pionierska monografia autorstwa prof. Ludwika Bazyłowa (wyd. polskie 1984, wyd. rosyjskie 2003). W zbiorze esejów *Petersburg i Polska* czytelnik znajdzie podstawowe informacje pozwalające zorientować się w takich zagadnieniach jak historia, liczebność i struktura społeczna polskiej kolonii nad Newą, jej życie społeczne, religijne i kulturalne, polsko-rosyjskie inspiracje i kontakty kulturalno-artystyczne, obecność polskiej prasy i książki w ówczesnej stolicy Rosji czy udział Polaków w życiu literackim, teatralnym, muzycznym nadnewskiej metropolii, ale też wojskowym i politycznym Imperium Rosyjskiego XVIII–XX wieku, a wreszcie obecność wątków petersburskich w Polsce. Zaletą tej syntezy zagadnień, obok ciekawej szaty graficznej tudzież przyjaznego użytkownikom internetu i urządzeń mobilnych opracowania informatycznego, jest wybór bibliografii, spis ilustracji oraz indeksy rzeczowy i osobowy.

Już teraz encyklopedia *Polski Petersburg* jest użytecznym kompendium wiedzy o polskiej obecności nad Newą, wykorzystywanym w nauczaniu młodzieży szkolnej i akademickiej. Z myślą o nauczycielach i młodych odbiorcach zamieszczono również zestaw scenariuszy lekcyjnych autorstwa dr Kingi A. Gajdy, które mogą być realizowane na podstawie zamieszczonego w encyklopedii materiału. Po ten materiał sięga coraz więcej osób, o czym świadczą liczne zapytania, uwagi i informacje kierowane do redakcji.

dr Beata Nykiel

INSTYTUT DZIEDZICTWA EUROPEJSKIEGO

PUBLIKACJE BIBLIOTEKA CZYTELNIA

Herito, nr 34**Kobiety Europy Środkowej**

wersja polsko-angielska, 228 s., format 23,5×29 cm, oprawa miękka ze skrzydełkiem, ISSN 2082-310X, projekt i opracowanie graficzne Kuba Sowiński, Wojciech Kubiena (Biuro Szeryfy), www.herito.pl

Do wspólnego opowiadania historii Europy Środkowej z kobiecej perspektywy zaproszono znakomite autorki i autorów. W numerze Olga Drenda przygląda się obchodom Dnia Kobiet w krajach demokracji ludowych. Małgorzata Rejmer kreśli poruszający obraz kobiety w kulturze albańskiej. Ostap Sływinski tropi lwowskie ślady Zuzanny Ginczanki i innych pisarek żydowskiego pochodzenia. Małgorzata Radkiewicz przypomina awangardowe artystki żyjące i tworzące w tym mieście. Marta Madejska opowiada losy Marii Przedborskiej – niedoconej łódzkiej poetki-inspektorki. Teresa Worowska przybliży biografię Alaine Polcz – zapomnianej węgierskiej psycholożki i prozaiczki.

Ponadto w numerze znalazł się tekst Ewy Furgał poświęcony losom polskich działaczek niepodległościowych, esej Grzegorza Piątka o nieznanej „pierwszej polskiej uczennicy Le Corbusiera”, opowieść Jacka Dehnela o udziale kobiet w polskich powstaniach niepodległościowych czy tekst Macieja Jakubowiaka o przełamywaniu patriarchy w polskiej literaturze najnowszej.

Na uwagę zasługuje też atlas środkowoeuropejskich „dam dizajnu” stworzony przez Czesławę Frejlich i Irmę Kozinę, wywiad Kamy Buchalskiej z czeską wydawczynią Barborą Baronową o kobiecej historii mówionej, rozprawa Krisztiána Nyáryego poświęcona pionierce węgierskiego ruchu feministycznego, tekst Aleksandry Wojtaszek o „chorwackim Andersenie w spódnicy” czy wspomnienie Beaty Nykiel o „arcypolskiej Europejce” – Karolinie Lanckorońskiej.

Herito, nr 35**Europa i Wschód. Dekada Partnerstwa Wschodniego**

wersja polsko-angielska, 184 s., format 23,5×29 cm, oprawa miękka ze skrzydełkiem, issn 2082-310x, projekt i opracowanie graficzne Kuba Sowiński, Wojciech Kubiena (Biuro Szeryfy), www.herito.pl

Jak definiowano „nowy Wschód” po przemianach 1989 roku? Jaką rolę odegrał Dniepr w kształtowaniu się ukraińskiej tożsamości narodowej i dlaczego przyszłość tego kraju związana jest z rzeką? Kto wygrał niepisany konkurs na współczesnego bohatera narodowego Mołdawii? Czego możemy się nauczyć od Tatarów krymskich? Czy Europa zaczęła się w Gruzji i co dało Partnerstwo Wschodnie krajom Kaukazu Południowego?

Partnerstwo Wschodnie, realizowane przez Polskę przy wsparciu Szwecji, jest częścią Europejskiej Polityki Sąsiedztwa. Zainicjowane w 2009 roku, obejmuje trzy kraje wschodnioeuropejskie: Białoruś, Mołdawię i Ukrainę, oraz trzy południowokaukaskie: Armenię, Azerbejdżan i Gruzję. Dziesięć lat funkcjonowania programu to naturalny moment na podsumowania, ale zarazem moment szczególny, jako że w ciągu dekady zarówno Europa, jak i jej geopolityczny kontekst zmieniły się diametralnie. Nowe wyzwania, a także kulturowe i historyczne aspekty wschodniego sąsiedztwa są tematem tego numeru.

Paweł Kowal przypomina genezę Partnerstwa Wschodniego, Krzysztof Czyżewski opowiada o znaczeniu „małych centrów świata” w budowaniu dialogu międzykulturowego, Mykoła Riabczuk, Katarzyna Kotyńska i Mykoła Kniażycki, Anna Łazar, Ramin Mazur, Wojciech Górecki, Ewa Polak i Michał Jurecki prezentują kraje należące do Partnerstwa Wschodniego, Rafał Dutkiewicz opisuje historię pomnika polskich profesorów na Wzgórzach Wuleckich we Lwowie, a Adam Balcer i Żanna Komar odsłaniają dziedzictwo Krymu i Tatarów krymskich. W numerze znalazł się też tekst Johna Maciuiki przypominający setną rocznicę powstania Bauhausu i analizujący jego oddziaływania na sztukę, architekturę i dizajn Europy Środkowej.

Herito, nr 36 Karpaty

wersja polsko-angielska, 208 s., format 23,5×29 cm, oprawa miękka ze skrzydełkiem, ISSN 2082-310X, projekt i opracowanie graficzne Kuba Sowiński, Wojciech Kubiena (Biuro Szeryfy), www.herito.pl

Karpaty – ciągną się przez blisko półtora tysiąca kilometrów przez terytoria ośmiu państw i zajmują powierzchnię pięciokrotnie większą niż Szwajcaria. Przez wieki dawały przestrzeń do rozwoju kultur i małych centrów świata Bojków, Łemków, Huculów, Wołochów, Szeklerów czy siedmiogrodzkich Sasów. W swoim upartym bezruchu rzadko zważały na pomysły niedoskonałych kartografów – częściej łączyły, niż dzieliły, a dziś pozostają idealnym punktem odniesienia do dyskusji o środkowoeuropejskim dziedzictwie.

W numerze: Maciej Pinkwart dekonstruuje mit „polskich Aten” – Zakopanego, i przypomina, kto i gdzie wymyślił prysznic; Andrzej Dybczak wędruje po zdziczałych sadach nad Popradem i szuka śladów po łemkowskich chyżach; Weronika Drohobycka-Grzesiak zagląda do huculskiej chaty w XX wieku; Andriej Lubka przypomina mozaikową historię Zakarpacia; Csaba G. Kiss tłumaczy, dlaczego karpackie wzgórza nadal budzą nostalgię Węgrów; Bogumił Luft zabiera nas na Szeklerszczyznę, a Wojciech Stanisławski w góry Siedmiogrodu; Patrice M. Dabrowski opisuje, jak przez lata zmieniał się stosunek polskich władz do Bieszczadów; Radosław Passia przygląda się orientalizacji Karpat w literaturze polskiej, słowackiej, ukraińskiej i rumuńskiej.

Na uwagę zasługuje również esej Bartosza Sadulskiego przypominający postać Mienie Muriel Dowie – dwudziestodwuletniej angielskiej podróżniczki z Liverpoolu, która pod koniec XIX wieku przemierzyła trasę z Kołomyi do Czarnohory. Fragment jej bestsellerowego reportażu w tłumaczeniu Agi Zano zamyka 36. numer kwartalnika.

Herito, nr 37–38
Socrealizm magiczny?

wersja polsko-angielska, 260 s., format 23,5×29 cm, oprawa miękka ze skrzydełkiem, ISSN 2082-310X, projekt i opracowanie graficzne Kuba Sowiński, Wojciech Kubiena (Biuro Szeryfy), www.herito.pl

Socjalistyczna w treści i narodowa w formie – taka miała być architektura i sztuka tworzone w doktrynie realizmu socjalistycznego. Dziś relikty socrealizmu budzą w Europie Środkowej jednoznacznie złe skojarzenia. Czy po ponad pięćdziesięciu latach jesteśmy w stanie spojrzeć na nie bez emocji? Które realizacje przetrwały próbę czasu? Socrealizm magiczny – żart czy hipoteza?

Podwójny numer kwartalnika to ponad 160 zdjęć i czternaście tekstów poświęconych architekturze, literaturze i sztuce. Nakreślono w nim subiektywny atlas socrealistycznej architektury w Europie Środkowej, przypomniano historię budowy słynnej Marszałkowskiej Dzielnicy Mieszkaniowej, przedstawiono ikoniczne realizacje jednej z najbardziej zagadkowych postaci powojennej architektury – Bohdana Pniewskiego. Przyjrano się także pierwszemu polskiemu budynkowi socrealistycznemu wpisanemu do rejestru zabytków, zawędrowano do krakowskiej Nowej Huty, ostrawskiej Poruby, Eisenhüttenstadt i Prievidzy, poszukiwano zapomnianych socrealistycznych pomników w krajach byłej Jugosławii. Ponadto skupiono się na sowieckim orientalizmie, retoryce socjalistycznego optymizmu i razem z socrealistycznymi artystami kontemplowano kosmos.

W numerze znalazły się teksty i eseje autorstwa Grega Castilla, Bohdana Cherkesa, Beaty Chomątowskiej, Łukasza Galuska, Anny Łazar, Karola Kurnickiego, Lidii Pańków, Grzegorza Piątka, Anny Syski, Katarzyny Trzeciak, Miłosza Waligórskiego, Michała Wiśniewskiego, Aleksandry Wojtaszek, Marcina Zglińskiego oraz recenzje wartych polecenia środkowoeuropejskich wydawnictw.

Ľubomír Lipták

Słowacy. Stulecie dłuższe niż sto lat

Ze słowackiego przełożyła Magdalena Bystrzak

wersja polska, 304 s., format 17×22 cm, oprawa twarda,
ISBN 978-83-63463-87-8, projekt i opracowanie graficzne Kuba Sowiński
i Wojciech Kubiena (Biuro Szeryfy)

Czy mieszkańcy Słowacji są potomkami pokonanego przez Madziarów mitycznego ludu króla Świętopelka? Kiedy Preszburg stał się Bratysławą i jaki interes miała w tym Praga? Na czym polegała słowacko-czeska „wojna o myślnik”? Wreszcie: jak w Europie Środkowej pozostać członkiem małego narodu prześladowanego przez widmo historycznych mitów i nadal utrzymać osobisty stosunek do własnej historii?

Słowacy. Stulecie dłuższe niż sto lat to wybór esejów historycznych nieznanego w Polsce „filozofa słowackich dziejów” i „narodowego nihilisty” – Ľubomíra Liptáka (1930–2003). Autor opowiada o Słowacji jak o „wyspie”, która leży na szlaku ogromnych historycznych nurtów. Próbuje stworzyć syntetyczny obraz słowackiego doświadczenia oraz prześledzić kluczowe wątki dla historii i współczesności tego kraju. Przede wszystkim jednak w sposób racjonalny i wyważony opowiada o dylematach małego narodu w Europie Środkowej, który nie chce być obywatelem drugiej kategorii.

Książka składa się z sześciu części poświęconych między innymi europejskości i peryferyjności Słowacji, autorytarnym reżimom i walce z ich wpływem, modernizacji kraju i braku ciągłości w środowisku słowackich elit, problematyce pamięci indywidualnej i zbiorowej, czesko-słowackim relacjom oraz specyfice słowackiej historiozofii. Wszystkie eseje tworzą przejmujące świadectwo nakładania się na terytorium Słowacji kilku nieprzystających do siebie pamięci, różnych systemów wartości i odmiennych tradycji politycznych.

Trzynasty tom serii Biblioteka Europy Środka pod redakcją prof. Jacka Purchli.

Krzysztof Czyżewski
W stronę Xenopolis

wersja polska, 546 s., format 17 × 22 cm, oprawa twarda,
ISBN 978-83-63463-92-2, projekt i opracowanie graficzne Kuba Sowiński
i Wojciech Kubiena (Biuro Szeryfy)

Jak w boleśnie podzielonej wspólnocie przełamać paraliż wzajemnych uprzedzeń i niechęci? Dlaczego słabe centrum wzmacnia granice i buduje zasieki? Czym jest dzisiaj „pogranicze” i jakich pytań nie wolno tam zadawać? Wreszcie: co to znaczy „zabić most” i dlaczego „bieda temu, kto wyrusza i nie powraca”? Najobszerniejszy jak dotąd wybór twórczości eseistycznej Krzysztofa Czyżewskiego – praktyka idei, pisarza, tłumacza, redaktora, reżysera – umiejscawia Europę Środkową w samym środku najważniejszych dla współczesnego świata pytań i problemów: kryzysu wspólnotowości, pogłębiających się podziałów i coraz ostrzejszych wojen kulturowych.

Współtwórca Ośrodka „Pogranicze” zabiera czytelnika w podróż po europejskich peryferiach: do rumuńskiej Timișoary, kawiarni w siedmiogrodzkim Sybinie, do Czerniowiec – miasta na rubieżach dawnej monarchii habsburskiej, Wilna czy Krasnogrudy i Sejn, z którymi związał swoje życie. Uwaga ciągnie go też w rejon europejskiego „epicentrum burz” – do Kosowa i Bośni, które opisuje tuż po tragicznym konflikcie na początku lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku. W pełniejszym zrozumieniu historii tych miejsc, gdzie „nikt nie może mieć racji i nikt nie może być jej pozbawiony”, pomagają mu Rebecca West, Edith Durhan, Ivo Andrić, Danilo Kiš, Maria Todorova, Robert Kaplan, Drago Jančar czy Roger Cohen.

Europa Środkowa jawi się tu jako etos i postawa, która wykorzenieniu przeciwstawia przynależność, kompleksowi prowincjonalizmu – siłę prowincji, a ostro zarysowanym granicom – przestrzeń przenikania i współlistnienia.

Czternasty tom serii Biblioteka Europy Środką pod redakcją prof. Jacka Purchli.

Emil Brix, Erhard Busek

Nowe spojrzenie na Europę Środkową. Czy od niej zależy przyszłość Europy?

Z niemieckiego przełożyła Anna Śliwa

wersja polska, 416 s., format 17×22 cm, oprawa twarda,
ISBN 978-83-66419-06-3, projekt i opracowanie graficzne Kuba Sowiński
i Wojciech Kubiena (Biuro Szeryfy)

Istnieją dwa główne poglądy na temat Europy Środkowej. Dla jednych jest ona historią sukcesu ostatnich dziesięcioleci i pokojowej transformacji politycznej oraz zintegrowania z zachodnioeuropejskimi strukturami gospodarczymi. Dla innych nadal uchodzi za podzielony i częściowo zmarginalizowany region, strefę buforową na peryferiach Zachodu, gdzie stabilność polityczną można osiągnąć jedynie za cenę narodowego populizmu. Dlaczego więc od niej ma dzisiaj zależeć przyszłość naszego kontynentu? To intrygujące pytanie zadają ponownie Erhard Busek i Emil Brix – dwaj austriaccy misjonarze idei Europy Środka, od lat podkreślający silne poczucie wspólnoty cywilizacyjnej narodów dawnej monarchii Habsburgów i sztuczność jałtańskiego porządku. W 1986 roku opublikowali w Wiedniu profetyczny manifest zatytułowany *Projekt Mitteleuropa* – odosobniony akt solidarności z pozostawionymi na wschodzie narodami przetrzucony ponad żelazną kurtyną.

Czy i dzisiaj wiedeńczycy trafnie diagnozują naszą szczególną rolę w przyszłości Europy? Czy polski hydraulik jest odpowiedzialny za brexit? Dlaczego Kraków – wielkie środkowoeuropejskie ognisko kultury – nie mógłby zostać ogłoszony drugą stolicą Unii Europejskiej? Czy migracje można wykorzystać jako narzędzie do uzupełnienia niedoborów na europejskim rynku pracy? Jak na nowo tchnąć ducha w przeżywający kryzys europejski projekt? Autorzy uważnie przyglądają się procesom przemian, które od magicznego 1989 roku dokonały się w Europie Środkowej, oraz kreślą perspektywy politycznego, społecznego i gospodarczego rozwoju całego regionu w chwili, gdy Europa w następstwie wielkiego rozszerzenia na Wschód ponownie staje w obliczu próby.

Piętnasty tom serii Biblioteka Europy Środka pod redakcją prof. Jacka Purchli.

Praca zbiorowa

Czas przełomu. Sztuka awangardy w Europie Środkowej 1908–1928

Przewodnik po wystawie

wersja polska, 216 s., format 12×16,5 cm, oprawa miękka,

ISBN 978-83-63463-85-4, projekt i opracowanie graficzne Tereza Hejmová

Czas przełomu. Sztuka awangardy w Europie Środkowej 1908–1928 to wydawnictwo poświęcone specyfice środkowoeuropejskiej sztuki awangardowej pierwszej połowy XX wieku. Książka podzielona została na 12 rozdziałów opowiadających między innymi o środkowoeuropejskim kubizmie, konstruktywizmie, zaangażowaniu i reakcji artystów na wybuch pierwszej wojny światowej, nowoczesnej fascynacji miastem czy awangardowej typografii. Uzupełnieniem książki są mapy prezentujące Europę Środkową przed pierwszą wojną światową i po niej, a także syntetyczne kalendarium najważniejszych wydarzeń na polu awangardowej sztuki na początku XX wieku.

W przewodniku znalazły się świetnej jakości reprodukcje obrazów prawie stu awangardowych twórców, m.in.: Antona Jasuscha, Bohumila Kubišty, Františka Foltýna, Františka Kupki, Gejzy Schillera, Josefa Čapka, Katarzyny Kobro, Leona Chwistka, Leopolda Gottlieba, Rafała Malczewskiego, Sándora Bortnyika, Stanisława Ignacego Witkiewicza, Tadeusza Makowskiego, Teresy Żarnowerówny, Tytusa Czyżewskiego czy Władysława Strzemińskiego. Teksty napisali Karel Šrp, Lenka Bydžovská, Agata Wąsowska-Pawlik, Monika Rydiger, Barbora Kundračikova.

Przewodnik wydany został przez Arbor Vitae Societas w Pradze oraz mck jako publikacja towarzysząca wystawie pod tym samym tytułem, prezentowanej od 7 marca do 9 czerwca w Galerii mck.

Praca zbiorowa. Łukasz Galusek (red. nauk.)

Skopje. Miasto, architektura i sztuka solidarności

wersja polsko-angielska, 265 s., format 24 × 28 cm, oprawa miękka,
ISBN 978-83-63463-93-9, projekt i opracowanie graficzne Weird Gentlemen
(Aleksandra Braska, Łukasz Podolak)

26 lipca 1963 roku stolica Macedonii znalazła się w epicentrum największego i najbardziej tragicznego w skutkach trzęsienia ziemi w nowożytnej historii tego państwa, po którym zniszczone w prawie osiemdziesięciu procentach miasto musiało wymyślić się na nowo. Jego odbudowa stanowiła zapomniany przykład wielkiej międzynarodowej solidarności – polityków, architektów, urbanistów, artystów i ludzi dobrej woli.

Album przybliży historię odbudowy. Plan urbanistyczny śródmieścia Skopja przygotowała słynna pracownia Kenzō Tangego – japońskiego architekta znanego z takich realizacji jak projekt Centrum Pokoju w Hiroszimie. Nieoceniony wkład mieli również polscy architekci i urbaniści, m.in. Adolf Ciborowski, który z ramienia ONZ nadzorował proces odbudowy, a także Stanisław Jankowski, kierownik polskiego zespołu opracowującego plan ogólny nowej macedońskiej stolicy. Osobny wątek książki stanowi opowieść o skopijskim Muzeum Sztuki Współczesnej – darze ówczesnego polskiego rządu, którego siedzibę na wzgórzu nad Wardarem zaprojektowali polscy architekci z zespołu projektowego „Tygrysy”: Wacław Kłyszewski, Jerzy Mokrzyński i Eugeniusz Wierzbicki.

Trzecią częścią publikacji jest katalog niemal nieznanych w Polsce prac, które polscy artyści przekazali nowemu muzeum. Znajdują się tu dzieła Tadeusza Brzozowskiego, Jerzego Krawczyka, Alfreda Lenicy, Benona Liberskiego, Ewy Marii Łunkiewicz-Rogoyskiej, Jerzego Nowosielskiego, Teresy Pągowskiej, Henryka Stażewskiego, Andrzeja Strumiły czy Rajmunda Ziemskiego. Wydawnictwo towarzyszyło wystawie *Skopje. Miasto, architektura i sztuka solidarności*, prezentowanej od 10 lipca do 20 października w Galerii MCK.

Praca zbiorowa. Łukasz Gorczyca, Adam Mazur (red. nauk.)

Fotoblok. Europa Środkowa w książkach fotograficznych

wersja polska i wersja angielska, 348 s., format 24 × 28 cm, oprawa twarda, ISBN 978-83-66 419-00-1 (wersja polska), ISBN 978-83-66 419-01-8 (wersja angielska), projekt i opracowanie graficzne Kuba Sowiński (Biuro Szeryfy)

Z rozwojem nowoczesnej kultury wizualnej wiąże się ściśle fenomen książek fotograficznych. Ilustrowane zdjęciami publikacje towarzyszyły przez cały XX wiek najważniejszym wydarzeniom politycznym i społecznym, służyły popularyzacji wiedzy o świecie i ekspresji nowych form sztuki. Jaki miały wpływ na kształtowanie imaginariusium nowoczesnego człowieka w Europie Środkowej?

Album jest próbą stworzenia kanonu środkowoeuropejskich photobooków oraz pierwszym tak obszernym polskim opracowaniem syntezującym wiedzę na ich temat. W książce znalazły się eseje najlepszych znawców tematyki w Polsce – Łukasza Gorczycy i Adama Mazura, tekst Thomasa Wieganda analizujący propagandowe wykorzystanie photobooków w NRD czy szkic Adrian Dumitran poświęcony jednej z najciekawszych postaci rumuńskiej fotografii XX wieku – Hedzie Löffler.

Wyjątkowość środkowoeuropejskich photobooków sytuuje się na przecięciu ambicji artystycznych i propagandy, wielkich narracji historii i małych enklaw wolności. Zebrane w albumie książki opowiadają poprzez fotografie dzieje regionu, ale same w sobie są też dokumentami zmieniających się stosunków społecznych, wizji politycznych oraz powinności fotografii i sztuki. Ważnym tropem są intrygujące, lokalne odmienności, jak choćby wspinała czeska szkoła fotografii modernistycznej czy polskie wydawnictwa drugoobiegowe lat osiemdziesiątych XX wieku. Wydawnictwo powstało z okazji wystawy *Fotoblok. Europa Środkowa w książkach fotograficznych*, prezentowanej od 21 listopada 2019 roku do 1 marca 2020 roku w Galerii MCK.

Praca zbiorowa

Katedra ormiańska we Lwowie i jej twórcy

wersja polsko-angielsko-ukraińsko-armieńska, 304 s., format 24 × 28 cm, oprawa twarda, ISBN 978-83-63463-93-9, projekt i opracowanie graficzne Wojtek Kwiecień-Janikowski

„Gdy z północnej strony rynku lwowskiego skierujemy kroki w ulicę Krakowską, pierwsza ulica po prawej ręce wzrok nasz ku sobie przyciągnie. Wąska, mroczna, ślepa uliczka, zakończona jakimś starymi murami, zda się, opowiada dzieje dawne, pradawne... Jest to ulica Ormiańska. Gdy w nią wejdziemy, po kilkunastu zaledwie krokach osobiwy oczom naszym przedstawi się widok. Poniżej poziomu ulicy, jakby ze starości w ziemię na wpół zapadły, ukazuje się na słupach i łukach wsparty krużganek, przytulony do odwiecznych murów kościoła. Kościół ten to katedra Ormiańska, jeden z najpiękniejszych zabytków Lwowa”.

Tak w 1933 roku widok katedry ormiańskiej opisywała Bronisława Wójcik-Keuprulian w wydanej we Lwowie książce *Ormianie polscy*. Gdy dziś przechadzamy się ulicami tego miasta, kierując swoje kroki w stronę dawnej dzielnicy ormiańskiej, ujrzymy ten sam obraz, który szczęśliwie pozostał niemal niezmieniony. Album przywołuje historię przebudowy i realizacji dekoracji wnętrza jednej z najsłynniejszych lwowskich świątyń, a także przypomina losy jej twórców: Franciszka Mączyńskiego, Józefa Mehoffera i Jana Henryka Rosena.

Wśród autorów tekstów znaleźli się: prof. Jacek Purchla, dr Joanna Wolańska, dr Żanna Komar, dr Michał Wiśniewski i Paweł Baranowski. Publikacja została wznowiona z okazji prezentacji wystawy *Katedra ormiańska we Lwowie i jej twórcy* (2 października – 11 listopada) w Oranżerii Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie. Uzupełniono ją o najnowszą wiedzę z badań polskich i ukraińskich konserwatorów, a także fotografie prezentujące lwowską katedrę po ostatnim etapie renowacji prowadzonej przez Stowarzyszenie Absolwentów Akademii Dziedzictwa.

Praca zbiorowa. Jacek Purchla (red. nauk.)

Kraków. Dzieje i sztuka

wersja polska i wersja angielska, 480 s., format 17 × 22 cm, oprawa miękka,
ISBN 978-83-63463-91-5 (wersja polska), ISBN 978-83-63463-90-8 (wersja angielska),
projekt i opracowanie graficzne Krzysztof Radoszek (Radoszek Arts)

Stara stolica Polski bije dziś rekordy popularności. Jak sugestywnie opowiadać jej dzieje i kulturę, by zainteresować młodego czytelnika? Czy tysiącletnią historię Krakowa można zmieścić w jednej książce? *Kraków. Dzieje i sztuka* to synteza jego dziejów i kultury. Liczne fotografie i poręczny format sprawiają, że z książką w dłoni można odkrywać miasto na wiele nieoczywistych sposobów. Dla twórców wydawnictwa Kraków to nie tylko zbiór wybitnych pomników architektury różnych epok, które przed 40 laty znalazły się w gronie pierwszych 12 obiektów wpisanych na *Listę światowego dziedzictwa kulturalnego i przyrodniczego UNESCO*. Kraków to również skarbiec, w którym przez wieki gromadzono dzieła sztuki i inne świadectwa historii, a także miasto-mit.

Książka podzielona została na chronologiczne rozdziały, opowiadające dzieje Krakowa od najdawniejszych czasów po współczesność. W każdym z nich zabrali głos autorzy dwóch specjalności: historyk naszkicował szerokie tło epoki, w którym obok zagadnień politycznych poruszył kwestie religijne, ekonomiczne i społeczne, a historyk sztuki uzupełnił ten obraz, oferując syntezę dziejów szeroko pojętej kultury artystycznej.

Książka jest owocem pracy zespołu wybitnych badaczy zaproszonych do współpracy przez prof. Jacka Purchlę przy okazji projektu *Tysiąc skarbów Krakowa* (2018), zainicjowanego przez prezydenta Jacka Majchrowskiego. W gronie autorów znaleźli się najlepsi specjaliści z zakresu historii i kultury miasta: Andrzej Chwalba, Krzysztof J. Czyżewski, Kamila Follprecht, Edyta Gawron, Karolina Grodziska, Mateusz Grzęda, Anna Król, Waldemar Łazuga, Michał Niezabitowski, Zdzisław Noga, Magdalena Piwocka, Jacek Purchla, Krzysztof Stopka, Marek Walczak, śp. Janusz Wałek.

Praca zbiorowa. Jacek Purchla (red. nauk.)

Rynek Główny 25. Dzieje jednego adresu

wersja polska, 392 s., format 17×22 cm, oprawa twarda,
ISBN 978-83-63463-96-0, projekt i opracowanie graficzne Piotr Hrehorowicz,
Małgorzata Punzet (Inter Line sc)

Kamienica „Pod Kruki” przy Rynku Głównym 25 była świadkiem nie tylko najważniejszych wydarzeń o znaczeniu politycznym i historycznym rozgrywających się w centrum Krakowa, lecz także codziennego życia mieszkańców miasta, zabaw i wydarzeń kulturalnych. Od 1991 roku stanowi siedzibę i wizytówkę Międzynarodowego Centrum Kultury.

Ta wnikliwa biografia jednego adresu jest owocem pracy autorów reprezentujących różne profesje i doświadczenia. Kamila Follprecht rekonstruuje losy dawnych właścicieli i lokatorów kamienicy. Adam Małkiewicz przypomina plany budowy w tym miejscu kościoła i głównej siedziby zakonu jezuitów. Jacek Purchla odtwarza dziewiętnastowieczną historię budynku i przypomina jego dzieje po przemianach ustrojowych w 1989 roku. Żanna Komar przedstawia nieznaną materiał źródłowy rzucający nowe światło na przekształcenia wprowadzone w budynku w okresie drugiej wojny światowej. Ponadto w monografii znalazł się tekst Andrzeja Kurza poświęcony początkom Wydawnictwa Literackiego, które w latach 1956–1972 miało tu swoją siedzibę, a także Bronisława Maja, wspominającego lata osiemdziesiąte XX wieku, kiedy przy Rynku Głównym 25 mieściła się redakcja dwutygodnika „Student”. Książkę zamyka szkic Michała Wiśniewskiego, analizującego przeprowadzoną w latach 1998–2009 przebudowę i renowację budynku.

We wstępie Jacek Purchla, założyciel i wieloletni dyrektor MCK, pisze: „Wnikliwy pierwszy czytelnik tej pracy i jej surowy recenzent prof. Andrzej Chwalba zauważył, że książka przypomina mu »perski dywan, gęsty, solidny i atrakcyjny pod względem estetycznym«. Niech więc ten dywan nasycony naszą historią i naszą pamięcią będzie świadectwem szacunku i troski wobec dziedzictwa skumulowanego pod dachem pałacu »Pod Kruki« przy krakowskim Rynku Głównym 25”.

Praca zbiorowa. Robert Kusek, Jacek Purchla (red. nauk.)

Heritage and Society

wersja angielska, 488 s., format 16,5×24 cm, oprawa miękka ze skrzydełkiem, ISBN 978-83-63463-86-1, projekt i opracowanie graficzne Krzysztof Radoszek (Radoszek Arts)

Dlaczego dziedzictwo zawsze do kogoś należy? Jakie są jego społeczne funkcje? Jaki jest dziś stosunek społeczeństwa do istotnej, choć często trudnej przeszłości dziedzictwa? W jaki sposób dziedzictwo kształtuje społeczności, w których żyjemy?

Książka stanowi próbę znalezienia odpowiedzi na pytania o społeczny wymiar dziedzictwa kulturowego. Publikacja składa się z pięciu części poświęconych takim zagadnieniom jak dziedzictwo kłopotliwe, niechciane, rola dziedzictwa w formowaniu narodu, własność miejsc dziedzictwa, dziedzictwo niematerialne czy przyszłość badań heritologicznych.

Znalazło się w niej 27 artykułów międzynarodowych specjalistów – socjologów, historyków, badaczy literatury, architektów, urbanistów i menedżerów kultury – z takich krajów jak: Czechy, Holandia, Kanada, Litwa, Malta, Niemcy, Polska, Słowacja, Słowenia, Węgry, Wielka Brytania, Włochy. Wśród autorów są m.in.: Sharon Macdonald, John Tunbridge czy Cristina F. Colombo. Wydawnictwo jest recenzowaną monografią zbiorową zawierającą wybrane artykuły badaczy, którzy uczestniczyli w 4. Forum Dziedzictwa Europy Środkowej w Międzynarodowym Centrum Kultury w Krakowie w 2017 roku. Tematem konferencji była analiza wzajemnych relacji pomiędzy dziedzictwem a społeczeństwem.

Praca zbiorowa. Anna Oleńska, Dorota Piramidowicz (red. nauk.)

**Kościoły i klasztory rzymskokatolickie dawnego województwa
brzeskoliteńskiego. Katedra w Pińsku, część V, tom 4**

wersja polska, 168 s., format 17,5 × 25 cm, ISBN 978-83-63463-99-1,
projekt i opracowanie graficzne Tomasz Kulawik

„Miasto Pińsk dawniej od rzeki Piny nazywane Pinnum, położone na Białej Rusi w województwie brzeskim litewskim, w zlewisku Morza Czarnego, pełne Rusinów, głównie schizmatyków, ma oprócz innych kościołów również kościół parafialny, znajdujący się pod opieką ojców franciszkanów” – czytamy w dokumencie diecezjalnym z 1727 roku.

Historia bazyliki pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Pińsku w znakomity sposób reprezentuje zmienne i niejednokrotnie burzliwe dzieje wielu świątyń na dawnych ziemiach wschodnich Rzeczypospolitej. Obecny kościół katedralny diecezji pińskiej jest dziś jedyną czynną w tym mieście świątynią rzymskokatolicką. Pierwotnie odgrywał dwojaką rolę – służył franciszkanom jako kościół zakonny, jednocześnie będąc świątynią parafialną, a po kasacie klasztoru w 1852 roku pozostał jedynie przy tej drugiej funkcji. Do statusu katedry awansował po powołaniu nowej diecezji – pińskiej – w 1925 roku, tracąc go w latach 1946–1991, w okresie zawieszenia działalności administracji diecezjalnej na Białorusi, by do niego powrócić w 1991 roku.

W czwartym tomie piątej części *Materiałów do dziejów sztuki sakralnej na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej* znalazło się dokładne omówienie historii, architektury, kompleksowe przedstawienie wystroju oraz stałego i ruchomego wyposażenia katedry w Pińsku. Książka została zaopatrzona w spisy wykorzystanych materiałów archiwalnych, bibliografię, indeksy nazwisk i miejscowości oraz spisy ilustracji.

BIBLIOTEKA MCK

Biblioteka Międzynarodowego Centrum Kultury ma status biblioteki naukowej i stanowi integralną część Instytutu Dziedzictwa Europejskiego.

Z jej zasobów mogą korzystać wszyscy. Kluczową grupę stanowią jednak studenci, doktoranci, pracownicy naukowci, słuchacze studiów podyplomowych Akademii Dziedzictwa, stypendyści programu Thesaurus Poloniae, uczniowie szkół średnich, pasjonaci i poszukiwacze wiedzy. Zbiory biblioteki służą ponadto jako ważny warsztat pracy dla pracowników mck do realizacji projektów naukowo-badawczych i wystawienniczych.

Księgozbiór Biblioteki mck jest udostępniany wyłącznie prezencyjnie przez sześć dni w tygodniu w czytelni wyposażonej w 12 stanowisk komputerowych oraz dwa dodatkowe w holu biblioteki. Czyelnicy mogą również wykorzystywać własne urządzenia z podłączeniem do sieci wi-fi mck. Oferowane są także usługi kserograficzne, drukowania i skanowania.

Biblioteka mck specjalizuje się w gromadzeniu polskiej i zagranicznej literatury naukowej z zakresu dziedzictwa kulturowego i nowej filozofii zarządzania nim, w szczególności historii i teorii kultury, historii i tożsamości Europy Środkowej, sztuki, architektury, urbanistyki, zarządzania miastami historycznymi, ochrony zabytków, dziedzictwa kulturowego w kontekście ekonomii, etnografii i tradycji regionów Europy, mniejszości narodowych, dialogu międzykulturowego. Znaczącą kolekcję stanowią również galicjana, druki osiemnasto- i dziewiętnastowieczne, zbiory kartograficzne, w tym niemieckie wydania okupacyjne kilkuset map topograficznych ziem polskich. Cennymi nabytkami są włączone do zbiorów Biblioteki mck części księgozbiorów: Pracowni Konserwacji Zabytków, dr. Mariana Korneckiego, prof. Jacka Woźniakowskiego, prof. Lecha Kalinowskiego, prof. Jana Samka oraz prof. Andrzeja Tomaszewskiego, które obejmują łącznie 9826 jednostek inwentarzowych.

Księgozbiór Biblioteki mck na koniec 2019 roku liczył 41 792 jednostki inwentarzowe (wydawnictwa zwarte, ciągłe, wydawnictwa audiowizualne i specjalne). W 2019 roku przybyło 1649 jednostek inwentarzowych, z czego 1500 druków zwartych i 149 czasopism.

Znaczne wpływy książek i czasopism osiągnięto dzięki wymianie publikacji z licznymi placówkami kultury i nauki w kraju i za granicą oraz darom od osób prywatnych i instytucji. Te dwa sposoby gromadzenia zbiorów stanowiły 42% wszystkich nabytków Biblioteki w 2019 roku.

Biblioteka prowadzi stałą lub okazjonalną wymianę książek i czasopism z blisko stu instytucjami krajowymi i zagranicznymi. W 2019 roku w gronie nowych partnerów w zakresie wymiany znalazły się takie instytucje jak: Ośrodek Pamięć i Przyszłość we Wrocławiu, Instytut Pamięci Narodowej oraz Fundacja im. Rodziny Mieszkowskich.

Najwięcej publikacji w 2019 roku otrzymano z wymiany z Biblioteką Naukową PAU i PAN w Krakowie, Biblioteką Kórnicką, Muzeum Narodowym w Krakowie, Fundacją im. Rodziny Mieszkowskich, Instytutem Archeologii i Etnologii PAN w Warszawie, Ośrodkiem Pamięć i Przyszłość we Wrocławiu, Instytutem Pamięci Narodowej w Warszawie, Instytutem Sztuki PAN w Warszawie.

Biblioteka mck przekazywała w ramach wymiany do zbiorów instytucji partnerskich w kraju i za granicą wydawnictwa Międzynarodowego Centrum Kultury, które cieszą się dużym zainteresowaniem i uznaniem odbiorców.

Przekazaliśmy również publikacje zbędne (dublety) do zbiorów innych bibliotek i instytucji, między innymi do: Biblioteki Państwowej Szkoły Zawodowej w Raciborzu, Biblioteki Pedagogicznej Wojewódzkiego Ośrodka Metodycznego w Gorzowie Wielkopolskim, Center for Slavic Art Studies w Pradze, Biblioteki Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk, Leksykografskiego Zavoda Miroslava Krleža w Zagrzebiu.

Biblioteka mck współpracuje z Narodowym Uniwersalnym Katalogiem NUKAT i czynnie uczestniczy w jego budowie. Gromadzone zbiory są opracowywane w formacie MARC 21 z wykorzystaniem standardów katalogowania RDA (Resource Description and Access), zgodnie z zasadami współpracy z Centrum NUKAT, i udostępniane czytelnikom w katalogu online w systemie VIRTUA/Chamo.

Do końca 2019 roku pracowniczki Biblioteki mck sporządziły łącznie 1118 rekordów bibliograficznych dla druków zwartych oraz 123 rekordy bibliograficzne dla wydawnictw ciągłych, a także sporządziły 15 457 haseł khw (karto- teki haseł wzorcowych) różnych typów.

Zespół Biblioteki podjął się również kontynuowania opracowanej przez Annę Strzebońską drukowanej *Bibliografii zawartości publikacji Międzynarodowego Centrum Kultury* w formie rekordów analitycznych, zebranych w Katalogu Biblioteki mck w kolekcji pod nazwą: *Bibliografia zawartości publikacji mck*. Kolekcja na koniec 2019 roku liczyła 1048 rekordów analitycznych (opisów artykułów z publikacji wydawanych przez mck). Dotychczas sporządzono rekordy analityczne dla wydawnictw mck wydawanych od 2016 roku oraz dla wszystkich numerów kwartalnika „Herito”. Planuje się też w kolejnym roku sporządzenie rekordów analitycznych dla publikacji wydanych przed 2016 rokiem.

Realizacja tego zadania spowoduje, że blisko trzydziestoletni dorobek mck będzie lepiej widoczny w całym świecie.

W styczniu 2019 roku udostępniono nową podstronę Biblioteki mck, którą wyposażono między innymi w zakładki grupujące linki do źródeł elektronicznych wykorzystywanych w pracy naukowej, takich jak bazy dziedzinowe, czasopisma online, biblioteki cyfrowe, repozytoria cyfrowe, przydatne linki (słowniki, encyklopedie, tezaury), tematycznie związane z kierunkami działalności mck oraz z profilem gromadzonych zbiorów w Bibliotece mck.

Biblioteka mck jako członek Konsorcjum JSTOR uzyskała ponownie dofinansowanie z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego na zakup wybranych kolekcji JSTOR (Art & Sciences II, Art & Science III, Art & Science VII) na rok 2019. W ramach licencji krajowej na 2019 rok Biblioteka uzyskała również dostęp do baz pełnotekstowych: Wiley, Science, Infona, Elsevier, Springer, Scopus, Web of Knowledge, Nature. W czerwcu i lipcu 2019 roku na komputerach biblioteki można było również korzystać z testowego dostępu do pakietu baz Proquest One Academic.

W 2019 roku pracowniczki biblioteki wzięły udział w spotkaniach roboczych takich jak spotkanie bibliotekarzy systemowych bibliotek NUKAT, Posiedzenia Krakowskiego Zespołu Bibliotecznego oraz Komitetu Sterującego Krakowskiego Zespołu Bibliotecznego, w szkoleniu-webinarium „RDA w hasłach khw” zorganizowanym przez Centrum NUKAT, ponadto w Warszawskich i we Wrocławskich Targach Książki oraz w Piknikach Krakowskich, na których również promowano Międzynarodowe Centrum Kultury, wydawnictwa oraz Bibliotekę mck.

W ramach wizyty studyjnej w Bibliotece mck gościli bibliotekarze z Estonian Libraries Association's Special Libraries Section, ponadto przedstawiono działalność usługową biblioteki dla studentów na kierunku turystyka oraz dla studentów obcokrajowców z Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.

W listopadzie 2019 roku odbyło się posiedzenie Rady Naukowej Biblioteki mck, która przyjęła sprawozdanie z działalności Biblioteki mck za okres od 1 października 2018 do 30 września 2019 roku oraz zapoznała się z bieżącymi pracami i planami Biblioteki.

Użytkownicy biblioteki co miesiąc byli informowani o nowych nabytkach z podziałem na druki zwarte, czasopisma, zbiory specjalne i audiowizualne umieszczanych na stronie www, natomiast w holu w gablotach prezentowano publikacje z księgozbioru biblioteki tematycznie związane z wystawami realizowanymi w Galerii Międzynarodowego Centrum Kultury.

Zainteresowani czytelnicy otrzymywali przygotowywany kwartalnie newsletter informujący o bieżących wydarzeniach w bibliotece, o rekomendowanych publikacjach i kolekcjach.

Dorota Witczak

BIBLIOTEKA MCK

MECENASI SPONSORZY PARTNERZY

PROMOCJA, WSPÓŁPRACA Z MEDIAMI I PARTNERAMI MCK

Prowadzone w 2019 roku przez Ośrodek Komunikacji regularne działania komunikacyjne, łączące elementy strategii public relations oraz content marketingu, tworzą atrakcyjny i angażujący przekaz kierowany zarówno do przedstawicieli mediów, jak i do odbiorców szerokiej oferty placówki.

Korzystając z wciąż rosnącego potencjału mediów społecznościowych (Facebook – 22 375 polubień, Instagram – 2870 obserwujących, YouTube – 2050 subskrypcji, Twitter – 3433 obserwujących), wspartych serwisem internetowym, newsletterami oraz intensywnymi kampaniami promocyjnymi w przestrzeni miasta, mck stale powiększa krąg odbiorców swojej oferty. Wartością są nie tylko różnorodne informacje dotyczące działalności placówki, ale też wiadomości inspirujące do dyskusji na temat różnych aspektów kultury, sztuki, historii środkowoeuropejskiej. Taki spójny sposób komunikowania i promocji na wszystkich poziomach działalności – poczynając od tematyki wystaw, przez stale rozwijany program edukacyjny towarzyszący ekspozycjom i międzynarodowym projektom, wybór autorów wydawanych publikacji, po opracowanie graficzne materiałów promocyjnych – wpływa na zwiększającą się rozpoznawalność Centrum. Działania te przełożyły się na liczbę uczestników wydarzeń organizowanych w Centrum – niemal 25 tysięcy osób zwiedziło wystawy w mck i wzięło udział w programie towarzyszącym ekspozycjom.

Pracownicy Ośrodka pozostawali w stałym kontakcie z przedstawicielami mediów zarówno lokalnych, jak i ogólnopolskich, dbając o systematyczne nagłaśnianie działalności mck. Monitoring mediów wykazał w sumie 4266 materiałów medialnych, wszystkie o wydźwięku pozytywnym. Regularnie tworzone i wysyłane informacje prasowe dotyczyły niemal wszystkich wydarzeń organizowanych w mck. Prezentowały również działania instytucji w obszarze dyplomacji kulturalnej, realizowane poprzez udział w międzynarodowych projektach i programach badawczych prowadzonych we współpracy z partnerami niemal ze wszystkich kontynentów.

Szczególne wyrazy wdzięczności należą się patronom medialnym mck, do których w 2019 roku należeli: PAP, TVP Kultura, Polskie Radio Program 2, „Dziennik Polski”, „Do Rzeczy”, „ARCH”, „Architektura-Murator”, „New Eastern Europe”, „Spotkania z Zabytkami”, „SZUM”, „Lynx Magazine”, Fotopolis.pl, a także stałym patronom: TVP 3 Kraków, Radiu Kraków, „Karnetowi”, „In Your Pocket”, „Herito”, AHICE.

Ośrodek Komunikacji zorganizował cztery spotkania z mediami. Celem pierwszego z nich była zapowiedź najważniejszych wydarzeń planowanych przez mck na 2019 rok, a jego efektem były informacje medialne w najważniejszych serwisach PAP, dzieje.pl oraz w mediach lokalnych i w ich wydaniach elektronicznych. Odbyły się również konferencje prasowe wystaw *Czas przełomu. Sztuka awangardy w Europie Środkowej w latach 1908–1928, Skopje. Miasto, architektura i sztuka solidarności* (nagrodzonej tytułem „Marki Radia Kraków” za miesiąc lipiec) oraz *Fotoblok. Europa Środkowa w książkach fotograficznych*

Dyrektorzy Agata Wąsowska-Pawlik i Łukasz Galusek w oczekiwaniu na gości wystawy *Skopje. Miasto, architektura i sztuka solidarności*

(tytuł grudniowej „Marki Radia Kraków”), na które licznie przybywali przedstawiciele mediów. Zaowocowały one wieloma artykułami oraz indywidualnymi wywiadami.

Całoroczny program edukacyjny mck po raz kolejny był nominowany do nagrody „Słoneczniki”, przyznawanej przez portal CzasDzieci.pl za najbardziej rozwojowe i kreatywne inicjatywy adresowane do najmłodszych odbiorców kultury.

Podczas trwania wystawy *Skopje. Miasto, architektura i sztuka solidarności* mck nawiązało współpracę z Uniwersytetem Rolniczym im. Hugona Kołłątaja w Krakowie. W Galerii mck spotkały się dwie rzeźby autorstwa Bronisława Chromego, pochodzące z cyklu *Owce*, należące do serii kamiennych dzieł stworzonych przez artystę w latach sześćdziesiątych ubiegłego stulecia. Dzięki uprzejmości uniwersytetu rzeźbę stojącą od przeszło pół wieku przed gmachem uczelni można było zaprezentować wspólnie z dziełem mistrza Chromego na co dzień znajdującym się w zbiorach muzeum w Skopju. Artysta przekazał je bowiem miastu, dotkniętemu tragicznym trzęsieniem ziemi w 1963 roku. Poprzez tę inicjatywę mck chciało podkreślić nieoczywiste krakowskie wątki wystawy o stolicy Macedonii, a przy okazji przypomnieć mieszkańcom miasta postać wybitnego i tak lubianego przez krakowian artysty w 50. rocznicę przekazania rzeźb uniwersytetowi.

Tradycyjną okazją do wyrażenia wdzięczności dla współpracowników było spotkanie noworoczne, które odbyło się 1 lutego. Jak co roku zgromadziło ono przedstawicieli władz regionu, miasta, instytucji oraz korpusu dyplomatycznego, reprezentantów świata kultury, nauki, sztuki i mediów, patronów medialnych oraz sponsorów i mecenasów, dzięki których życzliwości, pomocy i wsparciu mck może realizować swój program na wysokim poziomie artystycznym i merytorycznym.

Za wsparcie projektów wystawienniczych w roku 2019 wyjątkowe podziękowania mck kieruje do Gminy Miejskiej Kraków, do amb. Ziyada Raoofa, pełnomocnika Rządu Regionalnego Kurdystanu w Polsce, oraz sieci Restauracji Sphinx.

Dorota Korohoda

OŚRODEK KOMUNIKACJI

MECENASI, SPONSORZY I PARTNERZY MIĘDZYNARODOWEGO CENTRUM KULTURY

STYCZEŃ–GRUDZIEŃ 2019

Patronaty honorowe

Piotr Gliński, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego RP
Antonín Staněk, Minister Kultury Republiki Czeskiej
Lubica Laššáková, Minister Kultury Republiki Słowackiej
Péter Fekete, Sekretarz Stanu ds. Kultury w Ministerstwie ds. Zasobów Ludzkich Węgier
Gernot Blümel, Minister Związkowy ds. Europejskich, Sztuki, Kultury i Mediów Republiki Austrii

Partnerzy

vii Prywatne Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Reja w Krakowie
Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie
Alšova jihočeská galerie w Hluboce nad Vltavou
Architekturmuseum der Technischen Universität w Berlinie
Architekturzentrum w Wiedniu
Archiv B&M Chochola w Pradze
Archiv mesta Bratislavy
Archiv Narodniho divadla w Pradze
Archiv oddelenia architektury, Historický ústav SAV w Bratysławie
Archiwum Państwowe w Katowicach
Arhiv Vojvodine w Nowym Sadzie
Austriackie Forum Kultury w Warszawie
Biblioteca Națională a României w Bukareszcie
Biblioteka Jagiellońska
Biblioteka Muzeum Narodowego w Poznaniu
Biblioteka Narodowa w Warszawie
Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie
Biblioteka Wydziału Filologicznego uJ
Center for Urban History of East Central Europe we Lwowie
Centrum Badań Historycznych PAN w Berlinie
Centrum Badań Przekładoznawczych Wydziału Polonistyki uJ
Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia
Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku
Centrum Studiów Humanistycznych uJ
Centrum Sztuki Współczesnej – Zamek Ujazdowski w Warszawie
Centrum Utzona w Aalborgu
Centrum vied o umení Slovenská Akadémia Vied w Bratysławie

Csongrád Megyei Levéltár w Segedynie
 Departament Dyplomacji Publicznej i Kulturalnej msz
 Dom Malarek w Zaliptu
 Duński Instytut Kultury w Warszawie
 Eesti Ajaloomuuseum w Tallinnie
 Eesti Arhitektuurimuuseum w Tallinnie
 Eesti Rahva Muuseum w Tartu
 Europa Nostra
 European Heritage Volunteers
 Fehér László gyűjtemény w Budapeszcie
 Festiwal Podlasie SlowFest
 Filia Biblioteki Żabieńskiej w Gorzycach
 Filmoteka Narodowa – Instytut Audiowizualny
 Forum Dziedzictwa Europy Środkowej
 Fundacja Biłgoraj XXI
 Fundacja Chronić Dobro
 Fundacja Gospodarki i Administracji Publicznej
 Galeria Dyląg w Krakowie
 Galeria Miasta Bratysławy
 Galeria Piekary w Poznaniu
 Galéria Zoya w Bratysławie
 Galerie Berinson w Berlinie
 Galerie hlavního města Prahy
 Galerie výtvarného umění w Ostrawie
 Galerija Avgusta Černigoja w Lipicy
 Gmina Miejska Kraków
 Gmina Oświęcim
 Gminna Biblioteka Publiczna w Oleśnie
 IMEC
 Instytut Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego
 Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk
 Instytut Sztuki PAN w Warszawie
 International Forum of Towns in Graz, City of Graz and Universalmuseum
 Joanneum Schloss Eggenberg
 Kancelaria Premiera Węgier
 Katolicki Uniwersytet w Leuven
 KEA European Affairs
 Kieselbach Galéria Kereskedelmi Kft w Budapeszcie
 Kolegium Europejskie w Natolinie
 Kolegium Europy Wschodniej im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego we Wrocławiu
 Kolekcja Marinko Sudac w Zagrzebiu
 Kosovo Foundation for Cultural Heritage without Borders
 Krajská galerie výtvarného umění w Zlínie
 Krakowskie Biuro Festiwalowe
 Kraków – UNESCO City of Literature
 Kraków Airport
 Kreatywna Europa
 Landesarchiv Baden-Württemberg – Staatsarchiv we Fryburgu
 Latvijas Nacionālā bibliotēka w Rydze
 Lietuvos centrinis valstybės archyvas w Wilnie

Lietuvos dailės muziejus w Wilnie
Lietuvos nacionalinio muziejaus ištakos w Wilnie
Ludvig Museum w Budapeszcie
Magyar Éptészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ
w Budapeszcie
Magyar Fotográfiai Múzeum w Kecskemét
Magyar Nemzeti Múzeum w Budapeszcie
Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.
Małopolski Instytut Kultury
MARE/Muzeul de Artă Recentă w Bukareszcie
Miasto i Gmina Wieliczka
Miejska Biblioteka Publiczna im. Ł. Górnickiego w Oświęcimiu
Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Żabnie
Międzynarodowe Stowarzyszenie Europa–Północ–Wschód
Międzynarodowe Stowarzyszenie Studiów Polonistycznych
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego RP
Ministerstwo Kultury Republiki Czeskiej
Moderna galerija w Zagrzebiu
Monument Board of the Slovak Republic
Mora Ferenc Muzeum w Segedynie
Moravská galerie w Brnie
Muzej savremene umetnosti w Belgradzie
Muzeul Național al Țăranului Român w Bukareszcie
Muzeum Architektury we Wrocławiu
Muzeum Historyczne Miasta Krakowa / Muzeum Krakowa
Muzeum hlavního města Prahy
Muzeum Janusa Pannoniusa w Peczu
Muzeum Kampa – Nadace Jana a Medy Mládkových w Pradze
Muzeum Kresów w Lubaczowie
Muzeum Lotnictwa Polskiego
Muzeum města Bratislavy
Muzeum města Brna
Muzeum Miasta Skopja
Muzeum – Miejsce Pamięci w Bełżcu
Muzeum Narodowe Bahrajnu
Muzeum Narodowe Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie
Muzeum Narodowe w Krakowie
Muzeum Narodowe w Szczecinie
Muzeum Narodowe w Warszawie
Muzeum Narodowe we Wrocławiu
Muzeum Niepodległości w Warszawie
Muzeum Okręgowe im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy
Muzeum Okręgowe w Toruniu
Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie
Muzeum Polaków Ratujących Żydów podczas II wojny światowej
im. Rodziny Ulmów
Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha
Muzeum Sztuki Współczesnej w Skopju
Muzeum Sztuki w Łodzi
Muzeum Sztuki w Ołomuńcu

Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAR w Krakowie
 Muzeum Tatrzańskie w Zakopanem
 Muzeum Zamku w Łańcucie
 Muzeum Zamku w Oświęcimiu
 Muzeum Zamojskie w Zamościu
 Muzeum Ziemi Chełmskiej im. Wiktora Ambroziewicza
 Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka
 Muzeum Żydowskie w Wiedniu
 Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus w Kownie
 Národní muzeum w Pradze
 Národní technické muzeum w Pradze
 Narodowe Archiwum Cyfrowe
 Narodowe Centrum Kultury w Warszawie
 Narodowe Muzeum Sztuki Ukrainy w Kijowie
 Narodowy Instytut Dziedzictwa
 Narodowy Instytut Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą POLONIKA
 Nowa Europa Wschodnia
 Open Eyes Economy
 Országos Széchényi Könyvtár w Budapeszcie
 Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau
 Petőfi Irodalmi Múzeum – Kassák Múzeum w Budapeszcie
 Politechnika Mediolańska
 Polska Akademia Nauk w Krakowie
 Polska Akademia Umiejętności w Krakowie
 Rada Ochrony Zabytków Republiki Słowackiej
 RE-Bau
 Regionalny Ośrodek Debaty Międzynarodowej w Rzeszowie
 RIHA
 Rumuński Instytut Kultury w Warszawie
 Šarišská galéria w Preszowie
 Sbírka Roberta Runtáka w Ołomuńcu
 Sbírky Pražského hradu w Czeskiej Republice
 Slovenska narodna galeria w Bratysławie
 Slovenski gledališki inštitut w Lublanie
 Slovensky narodný archív w Bratysławie
 Sphinx Restauracje
 Strefa Kultury Wrocław
 Szent István Király Múzeum – Deák Collection w Székesfehérvárze
 Tallinna Linnamuuseum
 Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa
 Uměleckoprůmyslové museum w Pradze
 Uniunea Arhitecților din România w Bukareszcie
 Universität für angewandte Kunst w Wiedniu
 Univerzitná knižnica w Bratysławie
 Uniwersytet Neapolis w Pafos
 Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie
 Uniwersytet w Cuence
 Uniwersytet w Hull
 Urząd ds. Kultury i Zabytków Bahrajnu
 Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego

Vědecká knihovna w Ołomuńcu
Visegrad Fund
Východoslovenská galeria w Koszycach
Wien Museum
Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie
World Monuments Fund España
Wydawnictwo Akademickie Sedno
Wydział Gospodarki i Administracji Publicznej Uniwersytetu Ekonomicznego
w Krakowie
Wydział Polonistyki uJ
Zamek Królewski na Wawelu
Zarząd Zieleni Miejskiej w Krakowie
Zbyněk Baladrán / hunt kastner w Pradze
ZEC Service
Zentralinstitut für Kunstgeschichte w Monachium
Židovské muzeum w Pradze
ZR Hotele
Związek Architektów Rumuńskich (UAR)

Patroni medialni

AHICE

„ARCH”

„Architektura”

„Architektura Murator”

Czasdzieci.pl

„Do Rzeczy”

„Dziennik Polski”

Fotopolis.pl

„Głos Seniora”

„Herito”

„In Your Pocket”

„Lynx Magazine”

„New Eastern Europe”

„Karnet”

PAP

Polskie Radio Program 2

Radio Kraków Małopolska

„Spotkania z Zabytkami”

„SZUM”

TVP 3 KRAKÓW

TVP KULTURA

#muzealniaki

ANEKS

RADA PROGRAMOWA MIĘDZYNARODOWEGO CENTRUM KULTURY

KADENCJA 2017-2019

Andrzej Chwalba – przewodniczący

Antoni Bartosz

Sabra Daici

Jerzy Hausner

Paweł Jaskanis

Adolf Juzwenko

Csaba G. Kiss

Maria Poprzęcka

Mykoła Riabczuk

Rasa Rimickaitė

Andrzej Rottermund

Janusz Sepioł

Urszula Ślęzak

Robert Traba

Magdaléna Vášáryová

Rada Programowa MCK

PLANY STRATEGICZNE MIĘDZYNARODOWEGO CENTRUM KULTURY

NA LATA 2018–2022 (WYCIĄG)

Międzynarodowe Centrum Kultury w Krakowie jest narodową instytucją kultury, która specjalizuje się w problematyce kultury i dziedzictwa Europy Środkowej.

Powstało z inicjatywy rządu Tadeusza Mazowieckiego w 1991 roku. Jego twórcą i wieloletnim dyrektorem był prof. Jacek Purchla. Ukształtowana przez niego instytucja od samego początku koncentruje swoje zainteresowania naukowo-badawcze na problematyce szeroko rozumianego **dziedzictwa kulturowego w aktywnym dialogu z sąsiadami Polski i ze światem**.

WIZJA, MISJA I CELE STRATEGICZNE

Wizja, czyli do czego dążymy

Kultura jako katalizator dialogu w Europie Środkowej.

Misja, czyli czym jesteśmy

Centrum międzynarodowego dialogu i interdyscyplinarnych badań nad kulturą i dziedzictwem w Europie i w świecie.

Cele strategiczne

1. Wzmacnianie pozycji Polski jako aktywnego uczestnika międzynarodowej debaty w sprawach kultury i dziedzictwa.
2. Budowanie wizerunku Polski jako promotora współpracy kulturalnej w Europie Środkowej.
3. Rozwijanie i pogłębianie relacji z odbiorcami oferty mck – rozwój publiczności.

Znaczenie współpracy w regionie środkowoeuropejskim jest kluczowym elementem budowania sukcesu Polski na arenie międzynarodowej. Polityka kulturalna zorientowana na międzynarodową współpracę bazuje na „miękkich” narzędziach prowadzenia dyplomacji publicznej. mck jest instytucją *soft* i *smart power*, za której pośrednictwem Polska działa w przestrzeni środkowoeuropejskiej, a współpraca w ramach regionu leży w żywotnym i długofalowym interesie kraju, zwłaszcza wobec wyzwań i zagrożeń, jakie pojawiły się w nowym stuleciu.

mck jest także, jedną z niewielu w Polsce i Europie Środkowej, instytucją ekspercką w zakresie teorii dziedzictwa kulturowego i aspektów praktycznych jego ochrony, której dorobek oddziałuje w skali międzynarodowej. Kontynuacja i intensyfikacja tej sfery działalności mck pozwoli na ugruntowanie polskiego wkładu w światową debatę o dziedzictwie.

Działania MCK wyrastają z przekonania, że rolą Polski – jako dużego środkowo-europejskiego państwa – winno być inicjowanie i kreowanie międzynarodowej debaty o dziedzictwie i kulturowych wyzwaniach współczesności. Jednocześnie działalność MCK jest głosem Europy Środkowej i Wschodniej w skali globalnej – stąd współpraca z pozostałymi państwami Europy i innych kontynentów. MCK staje się tu podwójnym narzędziem – z jednej strony ma za zadanie tworzyć na niego oddziaływać. Z drugiej zaś – reprezentując region – ma budować obraz Polski w świecie. MCK – swoisty inkubator idei – propaguje polski dorobek intelektualny w regionie i w świecie. Ważne jest także, aby element konkurencyjności państw (nieodłączny w gospodarce czy polityce) zrównoważyć aspektem partnerskim, możliwym do najlepszego urzeczywistnienia we współpracy kulturalnej. Takie nastawienie sprzyja formowaniu myślenia Polaków o ich sąsiadach jako o partnerach (co jest istotne także dla procesu pojednania z sąsiadami jako warunku sukcesu na arenie międzynarodowej), a zarazem ugruntowuje w nich poczucie, że Polska działa we wspólnym interesie. Specjalistyczna wiedza o kulturze XX wieku w Europie Środkowej i Wschodniej, jaką dysponuje MCK, jest kluczowa do budowy dobrych relacji z sąsiadami. Bez znajomości doświadczenia ostatniego stulecia nie jest możliwe zrozumienie stereotypów, postaw i uprzedzeń warunkujących zachowania i reakcje sąsiadów. Rzetelna wiedza i wydobywanie wspólnoty tego doświadczenia pozwalają natomiast uczynić je płaszczyzną sprzyjającą dialogowi i gruntem do pomyślnego spotkania. Na tym polega waga partnerskich projektów kulturalnych realizowanych przez MCK.

STRUKTURA ORGANIZACYJNA MIĘDZYNARODOWEGO CENTRUM KULTURY

DYREKCJA

Dyrektor

Agata Wąsowska-Pawlik

Zastępca Dyrektora ds. Programowych

Łukasz Galusek

Zastępca Dyrektora ds. Organizacyjnych

Piotr Bąk

Pełnomocnik Dyrektora

Ryszard Błachut

Główna Księgowa

Maria Biel

ZESPÓŁ

Instytut Dziedzictwa Europejskiego

prof. dr hab. Jacek Purchla (kierownik)

dr Beata Nykiel (zastępczyni kierownika), dr Joanna Sanetra-Szeliga
(zastępczyni kierownika do x)

Karolina Grabarczyk-Chocholek (do x), dr Katarzyna Jagodzińska

(urlop wychowawczy), Anna Kępińska, dr Żanna Komar

Biblioteka mck: Anna Sołtysiewicz, Magdalena Spyрка, Dorota Witczak

Ośrodek Wystaw

Anna Śliwa (kierowniczką)

Agnieszka Adamczak, Małgorzata Dziedzic (do iv), Dorota Kosiec (od ix),

Angelika Madura, Izabela Okręglićka (do 19 v), Sylwia Orzechowska

(do 30 ix), Helena Postawka-Lech (urlop wychowawczy), dr Monika Rydiger,

Karolina Wójcik (od iv), Natalia Żak

Wydawnictwo mck

Marzena Daszewska (kierowniczką)

Magdalena Link-Lenczowska (do viii), Paulina Orłowska-Bańdo, Paulina

Roszak-Niemirska (od ix), Bartosz Sadulski

Ośrodek Edukacji Akademia Dziedzictwa

dr Michał Wiśniewski (kierownik)

Marek Świdrak

Ośrodek Komunikacji

Ewa Czarnecka (kierowniczka)

Julita Blak (do VIII), Marcin Dyrz, Oliwia Kaczmarzewska (od IX),
Dorota Korohoda,

Biuro Organizacyjne

Barbara Bańka (kierowniczka)

Anna Jakubiak, Joanna Hojda-Pepaś, Barbara Kołacz, Joanna Malina,
Joanna Podkowa (od IV)

Biuro Administracji

Janusz Ogonowski (kierownik)

Agnieszka Antos (zastępczyni kierownika)

Zbigniew Bednarz, Elżbieta Hajdas, Roman Kawalec, Daniel Krawczyk,
Marek Krawczyk, Antoni Michalik, Grażyna Sanak, Sylwia Żmuda-Żelazny

Biuro Finansowo-Księgowe

Marzena Krawczyk, Barbara Sendor

Współpracownicy

Andrzej Bałas, dr Mikołaj Banaszkiewicz, Wojciech Chitra, Monika
Czepielewska-Wóycicka, Anna Depowska, Adam Filus, Dorota Grzęsło,
Tadeusz Kita, Łukasz Kozak (od XI), Andrzej Kulczycki, dr hab. Robert
Kusek, dr Magdalena Łanuszka, Dominika Markiewicz, Kamil Moszyński,
Magdalena Nalepa-Rybarska, Alina Pasiut, Anastasiia Podorozhnia, Regina
Pytlik, Joanna Sanetra-Szeliga (od XI), Anna Sawłowicz, Michał Szczyrbak,
Barbara Szyper, Margaryta Vladimirova, Bartosz Wieczorek, Karolina
Wróblewska-Leśniak (I–VIII)

Edukatorzy

Emilia Drabik (Kurek), Adrianna Iwanejko, Angelika Jakubas, Svitlana
Kohutnytska, Magdalena Kostrubiec, Marcin Krotla, Mykola Kurysh,
Joanna Majewska, Anastasiia Podorozhnia, Anna Sokulska, Klaudia Szpiega,
Michalina Wąsik, Magdalena Worłowska, Karolina Wójcik, Karolina
Wróblewska-Leśniak

STATUT MIĘDZYNARODOWEGO CENTRUM KULTURY

ZAŁĄCZNIK DO ZARZĄDZENIA MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO Z DNIA 6 WRZEŚNIA 2007

ROZDZIAŁ I • POSTANOWIENIA OGÓLNE

- § 1** Międzynarodowe Centrum Kultury, zwane dalej „Centrum”, jest państwową instytucją kultury działającą w szczególności na podstawie:
- 1) ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (DzU z 2002 r., nr 13, poz. 123, z późn. zm.*), zwanej dalej „ustawą”;
 - 2) zarządzenia nr 11 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 10 maja 1991 r. w sprawie utworzenia Międzynarodowego Centrum Kultury w Krakowie, zmienionego zarządzeniem nr 18 z dnia 6 lipca 1992 r. oraz zarządzeniem nr 27 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 18 maja 1995 r.;
 - 3) niniejszego statutu.
- § 2**
1. Siedzibą Centrum jest miasto Kraków.
 2. Terenem działania Centrum jest terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i zagranica.
- § 3** Centrum podlega ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, zwanemu dalej „Ministrem”.

ROZDZIAŁ II • CELE I ZADANIA

- § 4** Centrum jest instytucją kultury o charakterze naukowo-badawczym, edukacyjnym i informacyjnym.
- § 5** Celem działania Centrum jest wspieranie współpracy oraz integracji kulturalnej Europy i ochrony jej dziedzictwa kulturowego poprzez:
- 1) prowadzenie badań i studiów nad dziedzictwem europejskim ze szczególnym uwzględnieniem:
 - a) przestrzeni kulturowej Europy Środkowej i Wschodniej,
 - b) zjawiska wielokulturowości i przenikania kultur,
 - c) polskiego dziedzictwa kulturowego za granicą,
 - d) zarządzania dziedzictwem;
 - 2) edukację na rzecz Europy, prowadzoną w ramach tematyki obejmującej zakres działalności Centrum;

* Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w DzU z 2002 r., nr 41, poz. 364, z 2003 r., nr 96, poz. 874, nr 162, poz. 1568, i nr 213, poz. 2081, z 2004 r., nr 11, poz. 96, i nr 261, poz. 2598, z 2005 r., nr 131, poz. 1091, nr 132, poz. 1111, oraz z 2006 r., nr 227, poz. 1658.

- 3) działalność promocyjną i informacyjną dotyczącą wszelkich dziedzin kultury europejskiej.

§ 6 Do zadań Centrum należą w szczególności:

- 1) organizowanie i udział w badaniach naukowych w zakresie dziedzictwa kulturowego oraz propagowanie ich wyników;
- 2) inspirowanie współpracy instytucji o charakterze naukowym i kulturalnym w zakresie ochrony i promocji dziedzictwa kulturowego Polski i Europy;
- 3) organizowanie wystaw w galerii własnej i innych miejscach w kraju i za granicą;
- 4) organizowanie i realizowanie programów edukacyjnych, a zwłaszcza Akademii Dziedzictwa;
- 5) działalność wydawnicza i prowadzenie specjalistycznej biblioteki;
- 6) zbieranie, dokumentowanie i upowszechnianie informacji dotyczących dziedzictwa kulturowego Polski i Europy.

ROZDZIAŁ III • ZARZĄDZANIE I ORGANIZACJA

-
- § 7**
1. Działalnością Centrum kieruje dyrektor powoływany i odwoływany przez Ministra.
 2. Zastępców dyrektora powołuje i odwołuje dyrektor.

-
- § 8** Do obowiązków dyrektora Centrum należy w szczególności:
- 1) kierowanie pracami Centrum oraz nadzór nad majątkiem przekazanym mu w zarząd;
 - 2) decydowanie o celowości wydatków i zarządzanie wypłat w ramach zatwierdzonego budżetu;
 - 3) decydowanie o przyjmowaniu zapisów i darowizn oraz przyjmowaniu i przekazywaniu depozytów;
 - 4) zawieranie umów o pracę, umów zlecenia i umów o dzieło oraz decydowanie w sprawach osobowych;
 - 5) reprezentowanie Centrum na zewnątrz.

-
- § 9**
1. W skład Centrum wchodzi następujące komórki organizacyjne:
 - 1) Biuro Organizacyjne;
 - 2) Biuro Administracji;
 - 3) Biuro Finansowo-Księgowe;
 - 4) Galeria;
 - 5) Instytut Dziedzictwa Europejskiego;
 - 6) Ośrodek Edukacji – Akademia Dziedzictwa;
 - 7) Ośrodek Komunikacji;
 - 8) Wydawnictwo.
 2. Dyrektor Centrum może tworzyć, łączyć, dzielić i likwidować komórki organizacyjne Centrum.

- § 10**
1. Organizację wewnętrzną Centrum, w tym szczegółowy zakres działania komórek organizacyjnych oraz podział kompetencji między dyrektorem Centrum i zastępcami dyrektora, określa regulamin organizacyjny nadany przez dyrektora Centrum, z zastrzeżeniem art. 13 ust. 3 ustawy.
 2. Zmiany regulaminu organizacyjnego dokonywane są w trybie określonym w ust. 1.

ROZDZIAŁ IV • RADA PROGRAMOWA

- § 11**
1. W Centrum działa Rada Programowa, zwana dalej „Radą”, jako organ doradczy i opiniodawczy dyrektora Centrum.
 2. W skład Rady wchodzi od 10 do 15 członków (w tym delegowany przez Ministra jego przedstawiciel), powoływanych i odwoływanych przez dyrektora Centrum spośród:
 - 1) autorytetów w zakresie sztuki, dziedzictwa kulturowego i jego ochrony;
 - 2) krytyków sztuki, historyków sztuki i mecenasów kultury.

- § 12**
1. Kadencja Rady trwa trzy lata.
 2. Do zadań Rady należy opiniowanie i wnioskowanie w sprawach związanych z całokształtem działalności Centrum.
 3. Pracami Rady kieruje przewodniczący wybrany przez członków Rady.
 4. Przewodniczący zwołuje posiedzenia Rady przynajmniej raz w roku.
 5. Rada działa na podstawie uchwalonego przez siebie regulaminu.
 6. Obsługę Rady prowadzi przedstawiciel Centrum wskazany przez dyrektora.

ROZDZIAŁ V • MAJĄTEK I FINANSE

- § 13**
1. Centrum prowadzi gospodarkę finansową na zasadach określonych w ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej.
 2. Działalność Centrum finansowana jest z dotacji budżetowych, z dochodów własnych uzyskiwanych z działalności statutowej, dobrowolnych wpłat, zapisów osób prawnych i fizycznych, a także z innych źródeł.
 3. Podstawą gospodarki finansowej Centrum jest roczny plan finansowy ustalony przez dyrektora.
 4. Dyrektor Centrum zapewnia terminowe sporządzenie rocznego sprawozdania finansowego, obligatoryjnie jego zbadanie przez biegłego rewidenta i przedłożenie go do zatwierdzenia Ministrowi.

- § 14**
1. Do składania w imieniu Centrum oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych konieczne jest współdziałanie dwóch upoważnionych osób.
 2. Osobami upoważnionymi są: dyrektor Centrum, zastępca dyrektora, główny księgowy oraz upoważnieni pisemnie przez dyrektora Centrum pełnomocnicy.
 3. Dyrektor może upoważnić określone osoby do dokonywania innych niż wymienione w ust. 1 czynności prawnych w imieniu Centrum, określając każdorazowo zakres pełnomocnictwa.

- § 15**
1. W celu finansowania działalności określonej w § 5 i 6 Centrum może prowadzić, jako dodatkową, działalność gospodarczą według zasad określonych w obowiązujących przepisach, o ile działalność ta nie spowoduje ograniczenia przedmiotu działalności Centrum, określonego w § 5 i 6.
 2. Dochód z działalności gospodarczej Centrum może być wykorzystywany wyłącznie w celu finansowania działalności określonej w § 5 i 6.

ROZDZIAŁ VI • POSTANOWIENIA KOŃCOWE

- § 16**
1. Centrum podlega wpisowi do rejestru prowadzonego przez Ministra.
 2. Centrum rozpoczyna działalność i uzyskuje osobowość prawną z chwilą wpisania do rejestru.

- § 17**
- Zmiany w statucie mogą być dokonywane w trybie określonym dla jego nadania.

© Copyright by Międzynarodowe Centrum Kultury, Kraków 2020

Dofinansowano ze środków
Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego**

REDAKTORZY

Agata Wąsowska-Pawlik, Łukasz Galusek

OPRACOWANIE TEKSTÓW

Paulina Orłowska-Bańdo

OPRACOWANIE TYPOGRAFICZNE I PROJEKT OKŁADKI

Kuba Sowiński (Biuro Szeryfy)

OPRACOWANIE GRAFICZNE

Wojciech Kubiena (Biuro Szeryfy)

KOREKTA

Anastazja Oleśkiewicz

AUTORZY ZDJĘĆ

Monika Chrabąszcz-Tarkowska, Agnieszka Fiejka, Joanna Hojda-Pepaś,
Marcin Krajnik, Angelika Madura, Paweł Mazur, Krištof Milan,
Beata Nykiel, Jacek Purchla, Klaudyna Schubert, Robert Słusznia
(spheresis.pl) dla Krakowskiego Biura Festiwalowego, Marek Świdrak,
Karolina Wróblewska-Leśniak, Radosław Zawadzki

DRUK I OPRAWA

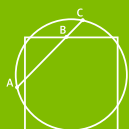
Drukarnia Goldruk, Nowy Sącz

WYDAWCA

Międzynarodowe Centrum Kultury
31-008 Kraków, Rynek Główny 25
tel.: 12 42 42 8111
faks: 12 42 18 571, 12 42 17 844
e-mail: sekretariat@mck.krakow.pl
www.mck.krakow.pl

ISSN 1230-2597

MIĘDZYNARODOWE
CENTRUM
KULTURY

Rynek Główny 25
31-008 Kraków
www.mck.krakow.pl